

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illustrata, Indicibus Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quois anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

De Coelo Liber Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

LIBER SECUNDVS DE CÆLO.

CAPVT PRIMVM.

Primum in cælo gaudium, Voluptas oculorum.

Lib. 19. de
civit. c. 1.

VGVSTINO teste, celeberrima olim quæstio inter Peripateticos, Academicos, Stoicos, Epicureos, ceteramque Philosophorum turbam agitatatur: Quid sit Beatitudi-
do, & in qua illa consistat? Tot
ferè sententiae, quot capita.

M. Varro diversissimas opinio-

nes illas colligens numeravit ducentas octoginta octo. Fingamus unam è tot sententiae veritati congruam fuisse: Ergo ceteræ omnes aberrarunt à vero. Hem quan-
tæ tenebræ! Christiana sacra ita nos instruunt, ut pueri, mulierculæ, homines pagani loquente dígito cælum
monstrarent; & vel tacendo dicant, illic esse Beatitudinem, ubi DVS s' spectandum exhibet.

Laetantius luculentiter ostendit tot illos Philosophos
cérâsse omnes. Nos oraculis divinis habemus fidem, &
Beatitudinem eam speramus, quam illa nobis pollicitione
minime fallaci promittunt. Ut ergo Beatitudinem
immenam gaudia ordine explicemus, ordiamur ab
oculis Beatorum. Oculus celestissimus ac nobilissimus est
exteriorum sensuum. Quanta porrò sit oculorum
voluptas in cælo, nunc disferemus.

§. I.

VT cæli gaudia tam rectius perpendamus, aviculas imitemur necesse est. Alaudas scimus cantillando altius atque altius per auras ascendere. Volemus & nos, & simul canemus. Ab humanis & natura-
bus libus ascendamus ad cælestia. Duo habet humana for-
ma, colorem scitum, & proportionem seu symmetriam
& proportionem. Forma debitam: ubi hæc duo, lac seilicet minio mixtum, &
elegans partium compositio convenientia, amicenū spi-
debitam: Tacita ty-
rannis eff. Vnde mi-
stor qui in
eternitatem
cō id. s. 3. Iacob &
Rachele. Gen cap. 31.
vers. 41.

Gen. 6.24. **E**sacris codicibus constat, quæ duram servitutem
Jacob servierit pro decorâ Rachæle, idque septenio, cunque spe cecidisset ducentæ domum virginis servi-
tutis septennum alterum adiecit. Matri obitum grandi-
luctu deflevit Isaac: at visâ Rebæccâ, eam animo hilari-
tatem concepit, ut dolorem qui ex morte matris ejus acci-
derat temperaret: Tacita Tyrannis, forma. Quis exi-
mum decus Oris, & in niveo mysticum candore rubo-
rem apicet, & tyrannidem istam non senti: Juditha
elegans singulariæ specimen, quæ ea omnium oculos
in se rapuit: Assyri ad hoc forma miraculum attor-
natum. Considerabant faciem ejus, & erat in oculis eorum stupor, quo-
niam pulchritudinem ejus mirabantur nimis. Holofernes
ipse Dux Assyriorum, vix viduam illam vidit, & captum
se sensit. Hæc talia utique probè capimus. Nunc igitur
paulò majora canamus. Cum alaudis ascendamus ad
altiora ratiocinatione cuivis promptissimâ.

A Si unici hominis forma sic oculos animumque invadit, occupat, trahit, vincit, ignem tam amicenū elicit: & hæc quidem hominis cadaverosi morituri forma est, nec, ut res humanae sunt, ad omnem perfectionem venusta. Quantum igitur placet forma longè venustissima, tot centenorum millionum, tot millionum formosissimorum hominum in illâ cælitum arce? In cælo nemo non formosissimus. Omnes illic Narcisci & Adonides, omnes Helena & Lucretia.

Hæc tria nobis obseruanda fedulò. Primum est: Beati omnes è propinquio se se invicem videbunt. Hæc mortalis oculi miseria est, ut ille quod remotius quid à se certi, eò minus cernat. Hinc hominem ad miliare vel unicum distancem non videt, solo acie defecet. Longè se invicem aliud erit in cælo. Ibi unus omnes tanquam sibi proximos & velut in speculo conjunctissimos intribuitur. B Nam obiectum, ut in scholi loquuntur, immediatè agit in sensum etiam distancem. Et sicut dicant hominis beati corpus, ab alio pariter beato homine ad quacumque distanciam videtur.

Alterum est: Date mihi hominem qui in Orbe hoc potest noster credatur formosissimus: De hoc verissimè dixerat DVS, potest decies, potest cætus, potest millies formosissimum creare, augendo pulchritudinem in infinitum. In cælo beatorum hominum forma tam erit in infinitum, ut sicut capularis tuissiens anus ad Helenam, sic formosissimus omnes ad Beatorum infinitum conferri neutrius mundi, quam possint. Ite Helena, ite; ite bustuarie larvæ, vestra omnis elegancia sorbet, cum formas cælitum contemplatur. Æsopos odi cum Democles & Spurinæ aspicio: cadavera non amplector, cum meis se brachis infundantur Angeli.

C Tertium est: DVS id est tantam rerum pulchritudinem copiam in hoc Orbe spectandam propositus, ut effet tantam re-
cæli gustulus, qui traheret ad conditorem pulchris omni-
bus infinitè pulchriorem. At nos insani res conditæ orbe spe-
deperimus amore præcipiti, & spernimus conditorem; standam
se etiam rivilos neglecto fonte. O mortales! suavius copiam
ex ipso fonte petuntur aqua.

Si tanta in rebus creatis est pulchritudo & suavitatis, ligutulis
in Creatore quantam esse censemus?

§. II.

Voluptas oculorum tunc maxima est, cum obti-
volutas
nent quod & diu, & valde cupiunt, aut cum in-
oculorum
tueri licet quod multò pulcherrimum judicatur. Apol. quæ-
dionis Thyanæus quantum itineris fecit, quot regio-
nes peragravit, ut in Æthiopiam Solis menam videtur?
Betamite quantâ letitiam exultabant, cum daturæ o-
casi videnda Area: Israëlitæ quantis perfundebantur
gaudiis, viso juvencæ Salomonæ jam coronato? Nam ut
Regum fasti reflantur, Ascendit populus canentium ibi & 3. Reg. c. 1.
Tres illi ex Oriente dynastæ, viso iterum, quod amiserant, fidere, gravisi sunt gaudio magno valde. Zachæus
Christi pauper ac mortali viso plurimum lætatus est.
Petrus in Taboreâ rupe, cum stilla solum Beatitudinis
in eum defueret, quantum animo voluptatem cepit?
Joannes Baptista Christum visurus, quanto gemitus de-
siderio? Ipse etiam avicula quæ ad solis exortum læ-
conciuntur.

Quantum

Cælum. Lib. II. Caput I.

225

Quantum igitur liquidissima voluptatis erit divi-
num Christi vultum, tot Angelorum, tot hominum
formosissimorum sidereum venustatem contueri? Ve-
rissime dixit Augustinus: *O anima, si quotidie oportet
nos tormenta perferre, si ipsam gehennam longo tempore toler-
are, ut Christum in gloria videamus, nonne dignum effe-
patis hoc omne?*

Theologi pulchritudinis sex gradus discernunt; in
summo D E V M collocant, cuius pulchritudo inastimabilis,
infinita. Huic proxima est Angelorum & cælum
aliorum pulchritudo. Neque verò arctior cogitari aut
esse potest similitudo, quam quæ inter D E V M est &
animum beatum.

Cælum secum quisque in hunc modum ratiocinetur:
si tot millions hominum formosissimorum, tot mille
millions Angelorum mihi proximi, meis oculis semper
in aestu int, hoc solum purissimæ voluptatis quantum
erit? Nec illud nescio, quod quanto quis alteri est
charior, tanò ejus forma sit delectabilior. Omnes autem
illi longè charissimi mihi erunt. Dico igitur, si hoc
voluptatis cælum haberet, idèque laboribus quibus-
vis effet emendum.

Sed dicas: *Sic iussemodi quindecim sint gaudia, quis
hominum est, qui pat futurus sit huic tanto gaudiorum
ponderi ferendo? ipsa obructus & extinguitur letitia.* Non vana hæc argumentatio est: Moralium nullus
hanc gaudiiorum molem sufficeret. Itcirco lumine glo-
ria opus erit: de quo nos suo loco.

Daniel yates, & Joannes Apostolus, viderunt Ange-
los cælum majestate radiantes, ut mox humi corruerint
adoraturi. Daniel, seipso teste, etiam emarcuit, nec
quidquam virtutum habuit. Et tamen hi duo nativam
Angeli pulchritudinem non viderunt, sed formam ex
aere momento assumptam; hec autem ab illâ tantum
differt, quantum corpus à spiritu. Quò autem hæc ex-
actius capiamus, gradum faciamus ad ulteriora.

Josephus scriptor Hebreus Mosen etiamnum infan-
tem, ait, tam præcellentis fuiss formæ, ut obvii quique
confiterint in contemplatione tam amoeni vultus, ab
eoque vix avelli potuerint. De Mosis jam viri coruscante
facie sacra pagina loquuntur: *Ea enim resulgebatur
majestate, ut non intenderent filii Israël in faciem ejus.* Ste-
phanus inter purpuratos Athletas signifer, quam amabi-
li formæ enituisse censendus est? Nam viderunt faciem
ejus tanquam faciem Angeli. Atqui omnes in cælo
Beati erunt Angeli Dei.

Cameracensis Proëpiscopus eruditio nota: Theologus
commemorans: Mihi, ait, Cisterciensis Ordinis
Anisita in Flandriæ cœnobio, cui nomen Reclinatorium,
recensuit dignissimum relatu istud: Unam, aje-
bat, è mei cœnobii fororibus, que una omnium sanctissima habebatur, quæ sibi, eam denum in oœi angu-
lo harentem reperi altâ meditatione defixam. Cumque
velum ab ejus ore dimoverem, tantum à vultu jubar
emicabat, ut pæne relapsa retro corruerim impar huic
fulgori aspicioendo.

Ecquid aliud hæc talia nisi scintillæ sunt è cælo? Quod
affirmans Christus: *Tunc iussi fulgebunt, inquit, sicut Sol
in regno Patris eorum.* Mox addit: *Qui habet aures audien-
ti audiat.* Neque verò hic tantus splendor inimicus aut mo-
lestus erit oculis. Cogitate obsecro, tot soles toties
multiplicatos, soles immo innumeros, quorum quilibet
amoenissimum diffundet lumen, quo Beatorum oculi
non tantum non fatigabuntur unquam, sed recreabun-
tur in omnes extemates. Et hanc lunam amoenitatem
tam in fe quæ in aliis beatorum quivis videbit. Arbit-
ratur Augustinus beatos Martyres, cæ corporis parte
plus fulgoris exhibituros, quæ plus supplicii tulerunt.
Quantum ergo luminis spargent Philippus in Cruce,

A Stephanus in terrâ lapidatus, Bartholomæus pelle spo-
liatus, Thomas telis confosius, Jacobus intercisis mem-
bratim sectus, innumeris ali toto corpore lacerati?

§. III.

Q Vanta igitur Oculorum erit voluptas, tot Beato-
rum ordines, tam firmis oculis, tam diffinè cer-
nere? Magna est profectio, sed non nihil formidanda vo-
luptas, instruèissimum ab alto exercitum prospiceret
quid voluptatis lenitetur in cælo, cùm in omnium
oculis erunt Noveni Angelorum ordines: Ab his Pa-
triarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum
tam copiosi exercitus. Tot inde sanctissimi Reges, Im-
peratores, Pontifices; tot Sacri Doctores, Sacerdotes,
Confessores; tot centena milia religioforum homi-
num; tot virginum ac viduarum myriades. Dein spe-
ctandam se dabit turba magna, quam dinumerare ne-
mo poterit: Unius omnes & oitis, & cordis & amoris.

B Quantum habebit oblationis cernere tam immen-
sum palatum, tam amplam civitatem ex auro & gem-
inis solidissime stratum? Quidquid jam oculos nostros tam ampla
subterfugit, tunc cosdem suavissime, nec sine fame fa-
turabit: elementa omnia, cunctaque admirandam ma-
gnitudinem, cælorum Orbis, illorumque obstupefac-
dam imminutam cernemus: & quidquid oculos in-
curret, novum nitorem præferet.

Quid quofo in Orbe hoc nostro amoenius habemus,
& quod magis ad altâ valat, quæ ianubi ac sereno
die ex edito patentissimum undeque campum obi-
re oculis, & toto haurire asperèt jucundissimam illam
varietatem silvarum, pratorum, aquarum, arcium, hor-
torum, segetum, camporum, vivariorum? Sed quan-
tum hoc terra spatiolum est ad immenia cœli æqua-
collatum? Est tamen & hoc cœli gustulus, & ut Boëthius lib. 2:
thius loquitur, pulcherrimi opere pulchra portus; sed nihil
de confol. Philosop. mea videbo D E V M meum. Quem visus sum ego ipse, & oculi & segu-
metro 4:
mone spectare sunt, & non aliis. Reputa est hac spes mea in
suo meo. Et hinc tam patiens, tam animosus, tam hilari
excelsaque animo fuit inter vermes, & in fimo tanquam
in thalamo ludibundus cecinit. Jobum oculi solabantur
D E V M visuri.

C Sed hic ultra progreedi verborum vetat inopia, quæ
nobis sapientia intercludet dicens viam. Verum hoc aga-
mus: Fingat quisque sibi & pro arbitrio imaginetur
quæ potest maximam oculorum voluptatem, quid-
quid unquam per omnem vitam amoeni vidit & pul-
chri, in unam velut massam colliqueret, & visus volup-
tes in cœlo infinitis partibus-majores deprehenderet.
Quicquid sub æruminarum mole jam satiscis, Tunc vide-
bis & afflues, & mirabitur & dilatatur cor tuum. Illuc ani-
mos erigite, quos jam æruminæ deprimit: Videbitur, & Idem c. 66.
gaudebit cor vestrum. Non si alia cœli voluptas, fatis haec vers. 14:
satis, abundè fatis labores nostros pensaret. Et nos tam
lenti ac somnolenti, velutad pauperinam cœnulam vo-
cat, testudineo gradu non inus sed repimus, & sepe
torpore vieti subfistimus in viâ. Quin Hebreorum vo-
ces nos impellunt: *Acedamus & possideamus terram, quo-* Num. c. 13.
niam poterimus obtinere eam. ver. 31.

Duo germani fratres, quod Ruffinus Aquileiensis Ruffinus
memorat, Abbas Paemæ, & Abbas Anubæ eremum ha- lib. 3, n. 154.
bitarunt. Ad hos mater, vifira filios venit. Sed repulsa
aliquoties, & nec ad conspectum quidem admissa est. Pelagius
Illa non imprudenter in viâ statuit operi filios dum
ad templum progrederentur. Neque dubitavit pium
hunc aitum optimè cessurum. At illi quamprimum fe-
minam viderunt, mox celeri fugâ in suas sele latrebas
recepérunt, obserata januâ. At anus optima repulsa im-
patiens

Den. t. 10:
vers. 8.

2 Cor. t. 3:
vers. 13.

Thom. Can-
tata. 1. de
miracula.
fatu. 14.

Math. t. 13:
vers. 13.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

101.

102.

103.

104.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

112.

113.

114.

115.

116.

117.

118.

119.

120.

121.

122.

123.

124.

125.

126.

127.

128.

129.

130.

131.

132.

133.

134.

135.

136.

137.

138.

139.

140.

141.

142.

143.

144.

145.

146.

147.

148.

149.

150.

151.

152.

153.

154.

155.

156.

157.

158.

159.

160.

161.

162.

163.

164.

165.

166.

167.

168.

169.

170.

171.

172.

173.

174.

175.

176.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

201.

202.

203.

204.

205.

206.

207.

208.

209.

210.

211.

212.

213.

214.

215.

216.

217.

218.

219.

220.

221.

222.

223.

224.

225.

226.

227.

228.

229.

230.

231.

232.

233.

234.

235.

236.

237.

238.

239.

240.

241.

242.

243.

244.

245.

246.

247.

248.

patiens plorabat ad januam. Huc progressus Pæmen: A patiens plorabat ad januam. Huc progressus Pæmen: A

Quem hæc, inquit clamorem edis? mulier? definis mœsta est. Illa, filii voce agnita, jam contentius vociferari cœpit: An non ego veltra sum mater: filios meos videre cupio. Sed num, ait Pæmen, in hoc vel Orbe altero videre nos cupis? In illo, ait mater. Cui denudò Pæmen filius: si jam contineas te, & hanc oculorum appetitiam refrenes, loco meliori nos indubie videbis.

Perusa dum his filii promisit mater: si ait, in celo vos visura sim, patior hanc oculis meis injuriam fieri, & filiorum conspectum negari. Ira filii non visus abiit.

August. in Psal. 118.

Hic ego animi Puritatem monstruo. Beati Augustini monitum est: *Vis esse beatus? esto immaculatus.* illud enim omnes, hoc pauci volunt, sine quo non pervenitur ad illud quod omnes volunt. Quanta sunt que per oculos velut ostiolo duo, subeunt cor, illudque rubeant, inquinant, depravant, jugulant? Hic omnibus & singulis illud certissimum promitti potest: si Deus in causa vos continere, vestrisque oculis, quod noxiun, subducere non cunctemini, voluptatem in celo millecuplo maiorem obtinebitis. Hanc igitur oculorum noctem longe utilissimam, non invitit admittitis, sequetur æterna dies.

Chrysost. tom. 4. in ep. ad Heb. cap. 4.

Chrysostomus loquente dixit ad cælum oculos nostros ergens: *Suspiciamus, inquit, in cælum, quando nulla se interponit nubes, & clara est omnis eius corona: deinde ad pulchritudinem aspectus eius considerandum aliquantulum temporis perdurantes, intelligamus quoniam & solum habebimus, non quidem tale, quale nunc est, sed tantò melius effectum, quanto lateis rectis aureum est melius.*

Quidquid in hoc Orbe pulchri est, vilis umbra & nox est merittissima ad illas oculorum voluptates perpetuas. Ah, cælum, quælo, suspicite! Hæc est illa Sion formosa, hæc illa Hierusalem beata, centennali non bello, sed martyrio dignissima. Videbitis, & gaudebit cor vestrum.

C A P V T II.

Secundum in cælo gaudium, Voluptas lingue & Gustatus.

Hebreorū felicitas, Et infelicitas, quibus in rebus cōsistebat.

Omnis olim Hebreorum felicitas rebus caducis stabat: fertiles agri, secundæ vincæ; penora, cœla, promptuaria, horrea plena, proles copiosa, quies ab hoste secura, cælum erat. Judeorum. Eorundem contraria infelicitas omnis à fluxis iridem rebus affimabatur, agri steriles, infecunda vineæ, malignæ segetes, caritas annonæ, publica famæ, mortborum saevities, bellorum turbæ, suprema Iudeis maledictæ censebatur. Deus nimirum suorum se in genio attemperavit. Judei homines crassi, serviles, asperci, rudes, ferrei, rerum cœlestium magnam partem ignari, hoc capiebant quod videbant & tangebant. His longe ruidiores idololatrie hoc faltem observare, & vel ipsi oculi suis credere poterant, Hebreorum Deus in suis perquam liberaliæ esse a beneficium, ea largimè præbendo quæ ad vitam sufficiendam faciunt.

Christus in mundum dives cælū mōstravit.

At ubi Christus æternæ Dei sapientia in hunc Orben demigavit, non uberem terram, sed diuines cœlum mōstravit. Hinc illa in Christi concionibus toties repetita: *Sipile est tegnum cœlorum denario, margarita, thesauro, nuptiis, cœna magna, &c.* Nunc ergo iterum paullò majora canamus, nec jam amplius terræ glebas, sed cœli delicias suspiciamus. Rerum creatarum nulli meno nostra se affigi patiatur: Ad altiora nati sumus, quæcum ut amorem perficimus rebus impendamus.

Clemens I. Pedagog. cap. 12.

Clemens Alexandrinus eruditus nos moneret, Ut accecineti & expediti, & ad vitæ meliora æternitatem parati simus. Christus nos præparat, unumquemque superius penum esse docens. Non absimili sensu Theodoretus: Iudei, ait, humi repebant, nobis monstratur cælum, ut volemus: Fames, morbi, paupertas, ad hoc

iter alas nobis affigunt, & in altum extollunt: Judei velut conducenti mancipia laboris mercedem postularent, nos ipsum mercedis largitatem poscimus. Inter Christiani Christianos voluntaria paupertas honori & lucro est; paupertate hæc arte thesauros paramus immortales: Fames, siti, voluntaria morbus, contemptus, ceteræque miseria humana ad thesauros parant imitavit meliorem præludia sunt; jejunia & inedia longe mortalijs, de quæ nunc agendum est.

Primum cœli gaudium explicavimus, Voluptatem visus, sequitur Gustatus. Hic præmonendi sumus, non meras esse metaphoras, quæ Christus, de cœlesti epulo, de Beatorum cibo, de vino novo docuit. Nam & Gustatus verè ac re ipsa suas in celo delicias inveniet, quod hoc capite explicabimus.

S. I.

Si quid est quod humanam mentem non calefacere solū, sed & accendere possit cœli desiderio, est illud Hebrei Regis jubilum: *Inebriabuntur ab ubertate domus tua, torrente voluptatis tua potabili, quoniam apud te & te est fons vita.* De cœlo facer Poëta hoc pronuntianus: Apud te, inquit, est fons vita. Vita hæc ad dimensionem datur, & quidem parvissimum. Quibusdam anni viginti aut triginta, aliis quadraginta, quinquaginta vel hexaginta: paucis septuaginta aut octoginta conceduntur. Aliis horula una, dies, hebdomas, aut mensis aut annus unus vivendi spatium est; nonnulli dñe horula, dñe tréslve dieculæ. Mensura vita heu quam modica! Hæc non scaturit fons vita; rivulus est, & brevi siccandus. Ergo in celo fons vivendi fluit. Nam Joanne Apocalypthico teste, *vers. 17.* *Agnes deducet eos ad vita fontes aquarum, & præcipitabit Ia. cap. 25. mortem in sempiternum.* Hæc quam vivimus moralis vita, illa verè vitalis & immortalis est.

Inebriabuntur ab ubertate domus tua. Voluptas quæ frui nos putamus, vitreis eisq[ue] angustissimis lîbanda vasculis porrigitur. Hæc sitim non sedant, sed accendunt, & quod pejus, subito rumpit vasculum, jamque omnis perire voluptas. Sæpe pro unico voluptatibus lîbentia centena rependuntur rædia, unicum hilaritatis poculum mille naues pensatur; potus ipse quamvis aliquid suavitatis habeat, turbidus tamen est & insalubris, & pœnæ guttatiæ tantum bibitur: In celo inebriabuntur ab ubertate domus illius & torrente voluptatis potabili.

Et videte, obsecro, infinitam Dei beneficentiam: Labores & lacrymas admitterit Deus, nec mensuram Deus adingerens odiosam: Poteris, inquit, bibere calicem? *vers. 21.* Quivis hominum suum habet caliculum ad unguem exæctissimè mensuratum. Hebrei vates affirmat: *Poëta cap. 73. tum dabis nobis in lacrymis in mensurâ.* At verò cœlesti pœnium sine mensurâ, infinitum, immensum dabitur. Inebriabuntur ab ubertate beatissimæ domus.

Ubi bubula vel ovilla caro majoris pretii est, ibi ea familiis ad pondus dividitur, præfertum in religiosis ædibus, in quibus plerunque duæ libræ carnium quinque præsoribus affixantur. In iis verò regionibus ubi pœoris abundè est, non ad libram carnes examinantur; oculi libripendes sunt, qui mente res suas laudissime præbent. Suis alumnis Mundus laboris centuplum obtrudit, mercedis vix paucas reddit uncias; subinde vix drachmam, octavam partem uncie. More Et dat profus contrario Deus, laborem ad mensuram, labo- præmium præmium dat immensum, Inebriabuntur ab uberta- immensum te domus tua, & torrente voluptatis tua potabili eos.

Inter Israëlis leges & hæc erat: *Pasciculum hyssopi in sanguine, & apergitæ ex eo superlinimare.* Eo laboro *Exod. c. 11. vers. 21.* aut æruminarum pondere subinde præmitur, ut sanguine sudatur videtur. Sed & delicati, *Nondum usque Hob. cap. 11. ad sanguinem restituti, vix asperhi aut leviter tinti estis vers. 4.* sanguine. Neque tam rigidus est Deus, ut purpureum hunc

Cælum. Lib. II. Caput II.

227

At verò cùm suam reddit cperi mercedem, abundans remunerator est. Torrente voluptatis amicos potat, Voluptatum plaustra, imò flumina, imò & maria pro guttulis refundit. Inundationem maris quasi lac fugient. Innatabimus profecto voluptatis oceano, idque aeternum. Hinc cælum. Voluptatis mare, deliciarum oceanum, beatitudinis abyssum rectissimum appellaverunt.

Augustinus, in P. 15. Graec apud inf. Deut. c. 33. vers. 19.

Augustinus grande quid dicturus, perinde si verba eluctari non possit inops ab eloquio: *Audeo, inquit, dicere, fratres mei, etiam de Sanctorum linguis & cordibus, per quae veritas nobis est annuntiata, nec dici potest, quod annuntiabant, nec cogitari. Res magna est & ineffabilis, & ipsi videbant ex parte, in enigma. Plura viderunt quād dicere poterunt. Audivit Paulus arcana verba, que non licet homini loqui. Licuisset forsitan, si potuisset effari, quae vidisset.*

§. II.

Divinus spiritus non sine causâ per partes & accuratè scribi voluit convivium Regis Assueri, convivium sicut magnificissimum. Assuerus centum & viginti septem Provinciarum Dominus tertio Imperii anno, convivium longe nobilissimum struxit, ad quod Persarum & Medorum Principes ac Præsides & Magistratus evocavit, ut nemini non constaret quād potens rex esset Assuerus. Convivii tempus centum octoginta dies, dimidius annus. Res ab Orbe inaudita. Post regale ac prolixum hoc epulum, omnes omnino incolas Sufan regie civitatis, maximis, minimis natu ad alterum ab illo convivium vocavit, nemine penitus excluso. Amoenissimum convivii locus in paradisum formatus regio cultu nitebar. Ex omni parte territoria pendebant aetrei coloris columnis marmoreis fulta, bysiniis ac purpureis funibus sustentata: Sub his lectuli argentei & aurei, pavimentum Pario & Smaragdino lapide constratum erat. Cibi exquisitissimi aliis atque aliis vasis inferebantur: vinum magnificientia regia dignum, abundans, & præcipuum aurei fundebatur poculis. Hic cuivis liberum edere, bibere, quanum saperet. Ab his ad paullò altiora ratiocinemur.

Si Deus cum nostrum aliquo sic pactus fuisset: Annis triginta mihi fideliter servi, pro iis ego tibi non sètem dierum, non anni dimidi, sed mille annorum convivium dabo; nec deerit quidquid apparatus, ferculorum, potus, musicæ, quidquid voluptatis omnigenæ ad regium convivium spectaverit: Si hoc, inquam, solum promisisti, an non dignissimum huic tali domino ac promissori quād accuratissimè servire, nihil laboris in eis gratiam suscipiendo recusare? Siquidem labor omnis, omnèque servitum illis, mille annorum voluptatibus abundantissimè pensaretur. At videte promissum infinitè amplius minimè fallax, promissum certissimum de totius aeternitatis immensâ voluptate. Et nos velut somniantes agimus lentissimè, & plerumque inter postremas curas numeramus cælum. Infancia nimis cœca, & cœcitas infamissima, hæc perfunditorie cogitare, dīvinis promissis minùs fidere, præsencia non spernere, futura oscitante appetere.

Pro superi, quantum mortalia pectora cœca

Nothis habent!

Quid enim Assueri Regis epulum, ad septenos dies, ad dimidium annum, ad annos mille producendum, cum totius aeternitatis voluptatibus collatum? Hilare momentum, umbræ meritisima. Ad altra digitum intendit paravi, tauri mei & altilia occisa sunt, & omnia parata, veniente ad nuptias aeternas illas nunquam finiendas. In supremo, mā cœnā valedicemus suis: Non bibam amodo, inquit, de hoc genimine vitiis, usque in diem illum, cùm illud bibam nobiscum novum in regno Patris mei. Illic profecto verissimum propinabatur nectar cœlestis Cœtum, sine satietae ad omnem satietatem bibendum. Et promissa confirms

A Dominus: *Ego, inquit, dispono robis, ut edatis & bibatis sū.* *Luc. cap. 22. per mensam meam in regno meo. Beatus qui manducabit pas.* *vers. 29. nem in regno Dei! Et, beati servi illi quos invenierit vigilantes,* *Idem c. 14. Amen dico vobis, quod præcincte se & faciet illos discubere,* *vers. 15. transiens ministrabit illis. Quos & humanissime horabitur* *vers. 37.* *ad fruendas delicias his ipsiis verbis: Comedite amici,* *Cantic. c. 5. & bibite, & inebriamini charissimi.* *vers. 1.*

Dum Marianus & Jacobus Martyres attinerentur carcere, visus est Jacobo in quiete Agapius Martyr con-vivio accumbens laetissimo. Dūmque eodem Marianus cum sociis deduceretur, occurrit illis puer, quem confabat ante triduum cum matre pro Christo jugulatum. Hic corollâ roseâ redimitus, & palman viridissimam manu præferens: *Quod properatis,* inquit, *viriditatem & Gaudete & exultate, cras enim nobiscum & ipsi cœnabitis. Ita factum;* Nam altero die Martyres morte obitâ ad epulum cœlestis transierunt.

Non sine arcano sensu toties tamque luculentè cœlestis epuli admonemur. Sed nunquid ambrosia illis & nectar propinabitur? Num edentes & bibentes in cœlo spectabimus? Istud jam explicatissime tradendum.

§. III.

In liquido est, panem, vinum, carnes similèque mensarum delicias in cœlo non apponendas: nihilominus sūa Gustatus oblectatione minimè fraudabatur. Do-cent namque Theologi sensus exteriores omnes, sūa quemque singulari voluptate perfundendos. Et Gusta-
Franciscus
tus quidem hæc erit. Inheretem Dei & S. 10. 2. qualitatem, & S. 10. 2.
ut ipsi loquuntur, sapidissimum atque suavissimum hu-
B. Thomas,
morem, in Gustatus organo creabit, qui sensum hunc dispergit. 47.
tantâ permulcet suavitatem, ac si regio sensus convi-
vio, cibis vesceretur exquisitissimus, ac delicatissimus.
Qui quidem liquor suavissimus linguam, palatum, &
omnia Beatorum interiora sic imbuet, ac si ad perpe-
tuum epulum inter voluptates summas accumperent.

Neque hæc quidquam est minus decori, quod felici-
simo Beatorum statui non conveniat. Christus à morte *Sine mate-*
redivivus, cibum non tantum gustavit, sed vtrè sump-*riali tamen,*
fit & comedit, cibique saporem perceptit. Deinde om-*ut in Scholis*
nes damnatorum hominum sensus exteriores crucia-*loquuntur,*
buntur, gustatus singulariter fame sitique torquebitur:
omnes igitur & Beatorum exteriores sensus suis singuli
voluptatibus demulcetur. Addo: Gustatus in hæc
vitâ plurimum feri supplici à jejunii, abstinentiâ, sui-
que odio, imò nulla homini pugna crebit, quam cum
hac sui parte: bis quotidie luctandum est, ne nimium
cibi os rapiat ad ingerendum. *Quando igitur affida &*
nequitiana hæc pugna est, nobilior destinata victoria
corona est. Singulare gustus voluptatem percipiet in Qui gula
cœlo, quisquis hæc sui viator severiore gulam imperio coerct,
potuit coerere. Ille supponens, sūique dominus est, qui gustus in
edendo ac bibendo limites non *excedere,* appetentiam *calo per-*
frangere, & jam parte cœnâ, jam omni cœnâ genium cipiet.
didicit fraudare. Huic cœlo Falernum, huic panis Do-
minicus Beatorum sapiet. Eder ac bibet super men-
sam Domini sui. O millies beatum, qui manducabit pas. *Luc. cap. 14.*
vers. 1.

Ut hanc gustatus singularissimam voluptatem quo-
dammodo prælibemus, fingat quisque sibi quas poterit, mena ma-
rit summas ferculorum delicias; quidquid unquam ami-
cates gustum gulæ hauit: quidquid autem ejusmodi oblecta-
tum finxit, id celestis mensa exhibebit, ah longè au-
tius, longèque suavius, non mille folum annis, sed quam po-
terit tota fruendum. Si Manna ferculum cœlo test fingi-
debet, tam admiranda fuit virtus, ut quidquid
quis delicatè edulio appetisset, in hoc uno ferculo repe-
rit, quid de ambroli & de deliciis celestibus dicen-
dum? Sapientia testatur: *Angelorum cœla nutriti popu-* *Sap. cap. 16.*
lum tuum, & paratum panem de cœlo præstisisti illi sine labore, *vers. 20.*
omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatis

tem.

Cælum. Lib. II. Caput III.

228

tem. Itane Devs rebelles tam laute pascit? quibus ergo cupedis amicos suos, suos filios saginabit? Inebriabuntur ab ubertate domus beatissimæ: Torrente voluptatis sua potabit eos.

Infantia est
nil gula
negare,

Quæ igitur nostra nunc insania est, tantopere in cibum potiusque astuare, gula nihil negare velle, crudum ad omnes cupedias palatum non refrenare, tempestantiam odisse, jejuna & abstinentiam horrere, inediem omnem fugere? O infantis mortales, nihil delitiorum aut cupediarum perdimus, etsi delitios & cupedius omnibus abstineamus. Ea omnia quæ Dei causâ nobis ipsi jam negamus, obstupefendo fenore in calo recipiemus longe meliora. Cur ergo famem ad cenam illam magnam non differimus: Cur locum placentis in mensâ cœlesti apponendis non servamus? quid cibo portique nos sarcinam? Philippus Macedo à familiari quopiam invitatus, suos moneri jussit, servarent locum placentæ: Ego tæcè monerim: servate locum Næstri & Ambrosia: Enimvero quid magni præstaremus, etsi quotidie solo pane & aqua viciemur; ad cenan magnam vocati sumus, ad epulum nunquam desirum, ad aeternum non aspergi, sed summi regis convivium. Torrente voluptatis potabimus.

Olim petra aquas; mella montes ad satietatem derunt, alia & meliora dabit cœlum ad usque felicitas ebrietatem. Sine admiranda flumina, quæ aurum vident, quæ oblivionem induant, quæ ingenium acuant, quæ stupidum reddant, quæ ovæ, albas, nigras, rufas efficiant, quæ faces extintæ accendant, accensas extinguit, quæ cum mariæ æstu crescant & decrescent, quæ ligna lapidescere faciant: Ubi flumen quod hilaritatem afferat, quod voluptate perfundat, quod cibi portique delitias vekat?

Plin. lib. 2.
nai. hif.
cap. 103.
Deut. c. 26.
vers. 11.

Quisque nunc finis sit Ecclesiastes, illudque Mosis affigat animo: Epulaberis in omnibus bonis, quæ Dominus tuu dederit tibi. Leve quid tolera vel exiguo tempore: impera gula; indomitas cupiditates substringe; abstinentiam quam potes maximam exerce: In via sumus ad epulum cœlesti. Eo labilimur in omnibus bonis, quæ Dominus Devs dederit nobis: Torrente potabimus voluptatis aeternæ.

C A P V T I I I .

Tertium in Cœlo gaudium: Voluptas Odoratus.

Anaxagoras è veteri lyceo Philosophus tam auro quam avorum imaginibus dives fuerat; scientiam tamen pecuniae, & latifundiis eruditioem longe prætulit: nummis carere maluit, quam libris. Eam ob causam neglectis domi prædiis discendi causâ peregrinatus est. Cumque interrogaretur, cur rem suam, cur & patriam non curaret? Ille dixit in æthera intendens: Imò verò, inquit, hanc ego patriam quam maximè curio. Cumque amplius rogaretur, cur te natum putares? Ut cœlum, inquit, contempler.

Hæc dixerit idololatrat, quid nos, obsecro, Christiani tot annorum sacræ concionibus erudit? Quamvis si hoc ipsum interrogemur cur nos esse natos censemus? Paulus liberalius respondit rechè hoc dabitur. Ut cœlum nunc contemplum, & eo brevi fruamur. Ad cœlum porro studiosius contemplandum, tam exteriorum omnium quam interiorum sensuum vis intendenda est. Notum illud Aristotelis: Nihil est in intellectu, quod non facit in sensu. Quid in calo Gaudiorum sensus exteriores sint habitui, differere cœpiimus. De Visu ac Gustu dicimus, sequitur Odoratus, cuius voluptates inter beatos jam explicabimus.

Etiensis Abbas Ludovicus Blosius, de celi amanti Blas. mem. latere disserens: Melodia, inquit, sapor, odor sunt in spiritu. c. 14. Deo modo quodam indicibilis, superessentialis, verissimo atque perfectissimo. Planè quidquid dulcoris, excellentie, amabilitatis & perfectionis in creaturis sparsim ac finite inventur; hoc in Deo collectum, simplicissime, & cum infinitâ plenitudine est.

E Theologis adyis hoc pronuntiatum est: Nam ex illo divinitatis mari torrens voluptatis in os, oculos, arcus, ceterosque Beatorum sensus influit. Et hanc ab odore præstantissimo decerpitam voluptatem prisci Patres & Theologi Beatis assignant. Franciscus Suarez: *Sicut in 3. ipsæ etiam Beatorum corpora, inquit, in modo & locus ipse suavissimum odorem spargunt. Hæc perfectio illum Beatorum statum maximè decet. Nam contra damnatorum corpora erunt sevissima; quemadmodum & diabolorum, cum hospitium deferunt, usitatissima symbola est, odorem horribilis factum. At vero Beatorum corpora omniæque spargunt, corporum viscera non ære aut malignis humoribus, sed optimis ac odoriferis qualitatibus erunt plena, ex hoc enim ad laudes Numinis & amorem suavius provocabuntur. Atque hoc Beatiitudinis congruum erit anctum. Christus certè jam redivivus à Cruce, odores habet: nam hoc objectum ut Theologi loquuntur, corpori gloriose proportionatum est, & mirare potest olfactum, fine alteratione materiali. Assertionis nostra fundum habemus, rem explicamus.*

Plutarcho teles: Alexandri Macedoniæ Regis non solum os, fed & totum corpus gratissimum odorem spiravit. Hinc & sudor ejus fragrans ac medicus fuit. Miram hanc fragrantiam interiores ejus tunicae quoque retinuerunt. In causa forsan sevitudinum & igneum regis temperamentum fuit. Nam calidas regiones aromatum & odoriferæ mercis feraces esse novimus. Ergo mortales tam suaviter oleant in hoc carcere, & beatis cœlibus in paradiſo hæc odoris amoenitas desit? Mittimus Alexandrum. De plurimis Diuorum constat, eorum corpora aut mox à morte, aut quod miritus, post contar de aliquot annorum spatio, referatis tumulis, cinnamomum & balsamum oboluſe. Eorum hæc catalogum Sanctorum texere non estanimi: in specimen sunt hec paucula. *Quod balsamum*

Beati Hilarionis corpus, Hieronymo teste, post defragantimur à sepulcrâ mensam incorruptum prorsus acerbis expers, vivoque sumillimum, eo insuper odore imbutum fuit, tamquam id ars pollinctoria balsamo recentis condenserit. De beato illo mendicito servulo Gregorius Magnus hoc omnino testimonium fert: Sancta illa Cujusdam anima exente, tanta illi fragrantia odoris asperta est, ut omnes qui aderant, inestimabili suavitate repletur. Amata Gregorii Tarilla, jejunii & precibus ad sublimi sanctitatis fastigium pervenit. Hæc funeris vicina, Tarillæ, compluribus fataliæ letæculum stipantibus, subiit. Recedit, ajebat, recedit, Jesu venit. Nec ab hoc adventore oculos deinde vel minimum deflexit, & in hunc obtutum fixissima migravit è vitâ. Beatam hanc mortem, Gregorio teste, locus subito fragrans, tam nobili ac exotico thure redoluit, ut hæc odoris suavitas, auctore suavitatis eò venisse ostenderet.

Beatus Hieronymus, cum jam fato concessisset, cor B. Hieron. in rem suavitissimum habalat. Beata Ediltrudis regij sanguis B. Edil- rem virgo, cum ab obitu sedecim annis sepulchrum mortuus habita esset, co demum aperto spiranti similis reperta est. Inulitatum vita colorem in vultu, odor suavitissimus mirificè commendavat. Simeon Stylites, quod perdius Simeonis & pernox staret, vernis scatere vivus cœperat, mortuus officinam aromaticam repræsentabat. Turonensis Martini Praeful Martinus, oculis à morte jam clausis, ita radicibus hæsi, Anglie cap. 19. transisse cuivis facile fidem faceret. Mercurius Martyr Salzum in Cæsareæ capite plexus splendorem & odorem post

& aliorum. mortem sparsit. Idem de compluribus divis aliis, Thomâ Aquinâte, Franciso de Paulâ, Bennone Misericordiâ Pontifice, Philippo Neri, &c. Res gestæ illorum afferunt. Imò & vivi etiamnum, è squalidissimo carcere producunt Martires eum nonnumquam odorens sparserunt, ut idololatriæ unguentis delibutos crederent.

§. II.

Quid ergo futurum censemus in regione vivorum, si talia fiant in terrâ mortuorum? Num aromatum & unguentorum odor deerit in cœlesti virtudario, & abundabit in hoc absinthi deserto? Ecclesia testandæ Paschalis lætitiae canit: Sancti tui domine floribus sicut lilyum Alleluia. & sicut odor balsami erunt ante te Alleluia. Tunc reverâ, quod Isaías vaticinatur: *Exultabit solitudo, & florebit quæsâ lilyum.*

Anno à nascente Domino trecentesimo secundo, Dorothea virgo Christianis facis eximie imbuta, cùm tormenta varia virili constantiâ superaseret, quod Eusebius commemorat, denique ad gladium damnata est. Illa feralem sententiam ore renidenti admittens: Nunc, inquit, in viâ sum ad sponsi mei paradisum. Auditæ hec Theophilus vir cruditus, sed idololatra, qui Virginis dæum irridens: Quæso te, inquit, ô bona Virgo, cùm ad sponsi paradisum veneris, inde mihi aliquot rosas submette. Cui promptè Dorothea: Accipies, inquit, quos petis flores: Tu modò agnoscere Christum Orbis Servatorem. Ita dœcta est, & capite plexa.

Mox puer ex astris ipsis formosior astris,
Theophilus se stitit, & odotiferas rosas, quas petierat, las rosas, cum formosissimis pomis à Dorothea missas obtulit. Theophilus ad verna hac dona attutus vir occulatus fuis fidem habuit. Quid faceret? Rem è joco natam vidit, & undique convictum se sensit. Ita Christum cœlestis paradisi Dominum liberrimè professus, Sapientio Praesidi stitit. Theophilus blanditus & ministrari exagitatus, equuleo tortus, demum caput porrigere jussus fecuri feriendum, omnia constantissime perult:

Iam, DEO fruitor. Quid posthac Numen avarum dicimus? En etiam vendit astra joco.

Cælum paradisi est inexpugnabilis; in celo ver à eternum, quod nulla unquam fugabit hiems. Odorum amoenitatem in celo, cinnamum & crocum omniâque aromata, balsamum & nardum, omniâque unguenta, lilia & rosas, omniâque horrorum delitias, omniâque florum oblate etamenta longè superat.

Isaacus iam grandævus & nocte oculorum pressus, cùm vestes Esaï, quas Jacob matris hortatu induerat, odorato, tætûque explorâset, statim, quod sacer codex dicens illi, ait: Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus. Optimus agrorum odor, cùm frumentum flores induit, formosissima est arborum amoenitas, cùm floribus triumphant. Ego digitum intendo ætheri, & cum Patriarchâ clamo: Ecce odor filiorum Dei, sicut odor Paradisi, cui benedixit Dominus.

§. III.

In Orbe hoc nostro varius nos fator cruciat; sepe quo non putamus loco mephitis spirat; è stabulis, haris, cloacis multiplex narum crux emergit; hincorum & porcorum vicinia sepe infestant: accedit superbia fator, avaritiae sordes, luxuria cœnorum cloacis graveolentius. Hac sunt quæ tertiimas exhalant auras. Hic igitur patientiam monstro sectandam, dum veros paradisi odores hauriamus. *Patientia nobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportemus promis-*

Tom. I.

A sionem. Ad patientiam vel his etiam exemplis animabitur.

Superiori aëro Matrona fuit Catholica, cui Catharinæ nomen, quæ vitam Religioni impedit. Huic cùm Exempla mors sua monstratur, duo sicut ergo & par, & mori recusemus: Di- ad patientiam animantia. His illa visis in generofissi- man vocem erumpens: Quænâ hæc, ajebat, non longa sunt laxa, tam brevis est ad cælum via. Post horas pauculas, juvante Deo, suprà ero, solem ac stellas pedibus calcaturâ. Quidquid mihi reliquum fuisset vita, nec quidem horula, nec punctulum fuisset ad immensam aeternitatem. Cur ergo & pari, & mori recusemus? Dixit, constanter passa, lancetæ ac feliciter mortua: jämque, quod de Theophilo diximus, Deo fruitor, & Paradisum habitat immortalis.

Vincentius supra omnium pœnæ martyrum supplicia inaudita Daciani carnificiam tolerans, cùm in catastrophâ penderet, undique lacerato corpore, per ludibrium à Daciano interrogatus est: Qui habet, & ubi esse sibi videatur? Cui Vincentius: In alto sum, inquit, unde te despiciam. Mimitant acerbiora, dixit: Hoc cùpio, quod altius evehatur in celo. Cùmque ardentes facies, ferrei pectines, unguis cædentes, forcipes admoveantur; Sciatis, inquit Vincentius, acerbissimum hunc luctum Christianum non ingratum esse, ob inexplicabilia cœli gaudia. Eandem vocem usurpans Mennas Ägyptius Martyr: Scate, inquit, urite, lacerate: Mennam à Christo non avertitis. Tortmenta omnia cœli gaudiis inferiora sunt.

Anno à Virginis partu trecentesimo quadragesimo quarto, sub Persarum Rego Saborio Jonas & Barachius fortissimi Martyres infanda passi sunt. Jonas acerbiâ flagellatus spinis, & pede træctus uno ad glaciem hiemæ perfugida, sic pernoctavit sub dio. Manæ per ludibrium interrogatus quid dormiisset, animosè respôdit: Nunquam omni vita melius. Qui fegetem amat, frumentum ferit, & labores suos pluviis, nivibus, ventis, omnibus cœli injuriis exponit; atque hæc omnia spe missis. Nos jam seminamus, ut Beatitudinis aeternæ segetem paremus. Christiani athletæ dicta irrisuscepit, & tormentum multò acerbissimum; nam omnisejus digitæ sunt præcæsi, quos in terra spargentes: Digitos tuos, inquit, jam seminamus, tu expecta sis dum eos denuò meras: At ille animi erexit: Aderit dies, inquit, cùm illos non sine ampio fenore recipiam. Demum pice liquatæ meris, omniâque illius ossa inter cochlearum contusa sunt. Ita finit, & ad paradisum transit.

Barachis herois istius socio, cædentes globi sub axillas admoti, fusile plumbum naribus & palpebris, liquata pix ori infusa, totum corpus spinis concisum, omnia demum ossa confracta sunt cochlearia. Sub hec tormenta Martyris voces fuerunt: Ingeniofa esse foler crudelitas in supplici; fæcis plura, tentate plura; cœlorum regnum his omnibus dignissimum est.

O vero dignissimum! Idecirco cum Augustino voceramur: Domine hic ure, hic seca, hic lacera, modò in aeternum parcas: omnium in nos odium despunet, ab omnibus exclusissimi sumus, modò tua nos domus recipiat. In exilio esse miserum nil est insoliti. Nos exples sumus, nec esse miseri detrectamus, modò nos patria, modò paradise non excludat.

Preceptum est olim Israëlis populo: *Exod. c. 16. v. 26.* Sex dies ubi colligite: in die autem septimo Sabbathum est Domini: idcirco non invenietur. Nunc laborandi & colligendi tempus est; brevi dies aeternitatis illucescit, aeterno perficiemur Sabbatho.

CAPUT IV.

Quartum in cælo Gaudium, Voluptas Taclius.

Cum ab Alarico Gothorum rego vastareur urbs Roma, Hipponeus Pontifex Augustinus occasionem ac causam sumptu scribendi illud, quod ipse met opus grande vocat: Ita libros viginti duos de Civitate Dei conscripsit.

Anneus Seneca iam senex ad Gallionem fratrem de beatitudine librum edidit, ubi monita & sensus aurum, prols digni, quos Christiana volumina velut sui partem agnoscent & venerentur. Nec alibi diffimilis ibi Annaeus, cuius verba hec sunt: *Beata vita bonum in se perfectum habet, inexcuperabile: quod si est, perfecte beata est. Nunguid dubitas, quia beata vita sumnum bonum sit?* Ergo si sumnum bonum habet, summe beata est. *Quemadmodum sumnum adiunctionem non recipit, ita nec beata quidem vita, quia sine summo bono non est.*

B Theologia meditullio istud pronuntiatum est, nam Theologorum Antistes Thomas ab Aquino, hoc beatitudini proprium censet, adiunctionem non posse recipere: cum vita beata perfecte beata sit, nec ulla modo magis premium possit Beatis dari, quam Deus ipse, & iugis auctoritas Dei.

Exoritur sumus de hac beatitudinis perfectione loquuntur: De Visu, Gustatu, & Odoratu exteriore sensu diximus, proximum est de Taclio jam distinctorum.

§. I.

Quemadmodum apud inferos inter exteriorum sensuum tormenta sumnum est, Ignis aeternus, qui Taclio cruciat in fundis modis: Ita in cælo non minima Voluptas percipietur Taclio. Theologorum calculi hinc conveniunt, ibus Taclio etiam in cælum docimur futurum: cum Christus a luto funere redivivus de se dixerit: *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Neque hic ardorum quidquam aut impuri miscerbitur: Maxima Taclio voluptas erit, sed purissima. Ita nos Servator docuit: *In Resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed sunt sicut Angeli Dei in cælo.* Ita & iste Tangendi sensus suis fructus delicii.

Inter has sanitatem perfectissimam numeramus, quam omni mortis morbique metu sit libera. Itud arcana explicatissime communistrans Paulus, Seminatur, inquit, in 42. & seqq. corruptione, surge in incorruptionem, seminatur in ignorabilitate, surge in gloriam; seminatur in infirmitate, surge in virtute. Seminatur corpus animale, surge corpus spirituale. Porro illud appellat Paulus corpus spirituale, non quod ossibus & carne careat, sed quod spiritui tam exacte sit subiectum, ut ubicunque voluerit esse spiritus, eodem citra omnem laborem celerim ac panem momento moveatur & corpus; seu sursum, five deorsum sit eundum. Huius tali corporis nulla montium moles obstat, vel mille ferros parietes velocissime transire poterit sineculo penitus obstatu. Corpora nostra etiamum morti obnoxia innato deprimentur pondere. Hinc quando moliendus aseculis, multum laborent, lassantur, sudant: At corpori beatoe hic illuc, decorum iustum ferrum longe facillimum erit; instar sagittæ, quod volet, suavissime pervolabit. Non hic equis, non quadrigis, nec alis opus. Cogitemus, obsecro, & velut in rem præsentem veniamus: Si quis nostrum hoc ceterum statu, decima horula parte ad solem subvolare posset, quantum inde voluptatis hauriret? Anaxagoras certe hoc experit unice, soli proximus stare, eumque contingere, etiam si mox moriendum foret. Atque revera, hoc omnium bearorum corporibus proprium erit, quoque que luberit volatu admirabiliter, suavissimo perferri. Sed de hoc amplius infra.

Senec. ep. 85. med.

In cælo maxima voluptas percipietur taclio
Luc. c. 24. v. 39.

Matt. c. 22. v. 30.

1. Cor. 15. v. 42. & seqq. corruptione, surge in incorruptionem, seminatur in ignorabilitate, surge in gloriam; seminatur in infirmitate, surge in virtute.

Quod corpus spirituale Paulus intelligat,

A Tangendi sensus, dum hic agimus, præ sensibus ceteris sua habet supplicia. Fames, litus, gelu, æstus, verbera, plague, vulnera, dolores, morbi, simileque miseria omnes tangendi sensum exercent & cruciant; que si patiens tolerat, tanto copioius ab iis omnibus iam liber gaudebit.

Quantum pecunia opulentus quispiam impenderet, si literet per omnem vitam a dolore dentium, oculorum, capitis, stomachi, a pleuride, calculo, podagrâ, ceterisque ejusmodi malis immunem agere. In cælo erimus, non à morte solùm, sed ab omni doloris aut morbi umbra immures. *Mors ultra non erit, neque li- Apoc. c. 11. etus, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt.*

B Quod si quis alias Taclio voluptates hic percipiat, Deus utique longe nobiores hoc ipso in generis suis præfabit. Quis enim infans adeo ut somniet pecora pastu nata plus haurire voluptatis, quam homines Deo amicissimi sint percepunt? caducas voluptates aeternæ tanto supererant discrimine ac intervallo, quantum est inter corpus & animum, naturam & gratiam, bestiam & Archangelum, tempus & aeternitatem, rem conditam & conditorem.

§. II.

Gregorius Magnus Iaæcum hominem teatæ viri tuus laudat, quod triduo inter preces Spoleti in æde sacra pernoctet, & patientissime tulisset, cum eum ædificatus tam infilata pietatis impatiens colaphis cæsum ejecisset. Hic ipse Iaæc urbanus fugitus solitudinem habitavit vaticinis & miraculis clarus. Nec defuerunt, qui viti exemplo dueti aeternæ vita desiderio inflammabatur. Illud tamen labeculae viro integrerimo inhærente videbatur: subinde infolente letus fuerat. Eius rei causam indagamus: Gregorius hanc assignat. *Cur Deus plerumque contingit, ut quibus majora bona Dei vs. in viis integrerim præstet, iiii minorum quedam non tribuat, ut hi tales aliquid h. leiplos semper acculent & reprehendant, dum esse becile in perfecti cupiunt & nequeunt. Deinde vult Deus, ut legere per ubi tam crebra lucta est & pugna, frequentior quo mittat que sit victoria, & inde amplius vincentis premium.*

Tertio, ne talibus unquam defit submittendi fæse occatio, dum expendunt vanos ac irritos esse conatus hominum sine presentissima ope diuinâ. Purant humiorum litterarum scholastici, se versus scribere, & carmina pangere, quamvis magister thema subiectat, verba suggestat, male rotuadatos versus corrigat. O boni, quam illa hinc discipulorum pars est! quid hi sicut dicunt? *Vos scilicet & Virgilius carmina venusta scribitis.* Tales sunt omnes labores nostri: minima pars illorum nostra. *Deus est, qui operatur in nobis* (Phil. c. 13. 14) & velle, & perficere. Absque Deo non tantum perficere quidquam, sed nec velle possumus. Quarta denique tam insolentis letitiae causa erat in Iaæco, voluptatis aeternæ præmeditatio. Fieri non potest ut mens sincerâ calum cogitatione percurrat, & non plurimum hilarescat. Illas cali delicias velut contingere ac pregustare occulti, sed magni gaudii est; quod eò excedat subinde, ut in totum hominem fæse diffundatur.

D Hebreus Rex David, varias calamitates lamentatus: *Miserere mei Domine, ait, quoniam tribulor, quoniam deficit in dolore vita mea, & anima mea in genitibus; Oblivione datum sum tanquam mortuus à corde: Factus sum tanquam vestitus.* Subito velut resumptis viribus respirans: *Ego ibid. 9. 15. autem in te speravi, Domine: Illustra faciem tuam super me, & conforta me;* *Quoniam magnâ multitudine dulcedens tua quam abscondit in timenibus te. Tua domus, ô Domine, amemantibus undeque offertissima est; cælum omne melillum & saccareum est, quæcumque guttur parte, sua- vissimum est.*

Sed

Sed manna hoc absconditum non sapis, nisi serio il-
lud gustantibus. Plurima hæc later dulcedo; sed abscon-
diti cam, o Deus, timentibus te. Non exhilarant mem-
tem cæli gaudia, nisi attente cogitata.

Dicatum est Rhetorum scholis de promptum est: Om-
nis similitudo claudicat: Rem exemplo mōstramus. In-
ferorum ignis quo tacitus præcipue torqueretur, si succen-
so cibis, si fornaci calcaria, si officinae vitriariae, si bul-
lenti salis mari, si æternæ laxa & ignes jaculanti conser-
tur, similitudo erit qualificinque, sed hem quæm claudi-
cans! Si quidem noster ignis ad Avernalem illum pœnus
est ignis. Deinde quamvis sal coqui coepit, dies no-
tæque in extensissimâ tartagine ferreat, subinde tamen
ferias agit hic focus; inferorū supplicia totis seculis nec
momento interquiescunt. Ita similitudo multum clau-
dit. Idem panæ ad rem propositam afferendum: Om-
nis tangendi usus in hoc Orbe claudicat. Non raro
ægroti ajunt nefcire se quæ præcipue parte dolor levias,
cum levias ubique, omnia esse læsa, male affecta om-
nia; quaque tangis, offendis. Deinde, non solum fragile
est quidquid hæc tangi potest, sed & fallacissimum est: nam
plerumque acum aut hamum abditum tegit, qui tan-
gentem invadit. Ita Tactus errore cereberrimo fallitur,
amicum existimans quod hostile demum experitur.
Exempli gratiæ: Dentes pruriunt & salivâ natant, ma-
nusque vel tardas incipiunt, cum aut cerasa duraci-
na, aut fucus molliissimas, aut optimas placentas, aut dul-
cioris nebulas appetunt; sed latet sub his scorpionis acu-
leus, suum dentes hostem sentient. Nam hac frixa &
dulcia licet mollia plurimū obesse solent dentibus.
Sic Tactus non sine damno ubique pœnæ decipitur, &
læditur.

Longe aliud in celo erit: Quidquid illuc tangi pot-
erit, gratissimam ad Tactum proportionem exhibebit.
Totum cuiuscunq; beati corpus, simmetriæ decenti-
simæ, temperie nobilissimæ, sanitati perfectissimæ gau-
debit. Erit in eo temperamentum præstantissimi sensus C
intimus. Nam Beati suavitissime sentient quam ex toto
valentes & sani sine, ab invacudine omni securissimi
æternum.

§. III.

AD bellum miserat herois Spartana filii, sed clau-
dicantem: cumque eum ad aliquantulum via de-
ducere, acriter horrata: Fili, ait, singulis gradibus fac
virtutis memineris. Non enim militiam proficisciens ut
fugias, sed ut collato pede stes: Aut vincendum igitur,
aut moriendum.

O Christiani, ad omnem tangendi usum, memento
te Christianæ virtutis, memento celi. Cum aliquid
in corpore urit, dolet, pungit, cruciatum est, memento
Beatitudinis, ubi nihil amplius punget, dolebit, uret,
cruciat, ubi molestie nihil esse poterit. Nunc in præ-
lio sumus, non ut fugiamus, sed ut stemos. Aut vincen-
dum, aut moriendum.

Istud tunc maximè versandum animo, cumi cacodæ-
mon Tactum pelicit ad pomum veritum tangendum.
Quandocunque igitur veterator Stygius suadet & invi-
tat, ut tangamus quod illicitum, in honestum, prohibi-
tum, hodiilli & nobis occinamas: Aut vincendum, aut
moriendum. Rem veritatem tangere, mortis est; pru-
tientem tactum coercere, victoria est. Aut ergo mori-
tere, aut vincere.

Hæc animi putarem insillo: Si purus seranimus, faci-
lè continebit manum ne limes transfliat, & tangat non
tangenda. Huic rei altius & tenacius capienda, duo hac
documenta suggero.

1. Botros immatuos ne carpe. 2. Manum petulantem in
finum mitte. Botros, inquam, ne carpe immatuos. In-
ter Israëlis plebem proverbium olim jactabatur: Patres
comederunt uoram acerbam, & dentes filiorum obsequueruntur.
Tom. I.

A Gregorio uva acerbæ, voluptates sunt hujus vita. Nam ^Vuva acer-
bæ sunt quibus, ait, præsentis vita delectationibus satiari desiderat, fructus ante tempus comedere festinat. Eam ob ^{voluptates} cauam Philo disertissimus oblectamenta vetita, fulta delectationum vita future nominat.

Cum ergo prælens oculos voluptas allicit, blandi-
tur, trahit, suadetque: tange, carpe, fruere. Cum cibus
quia veritus, non comedendus, cum potus quia nimius,
non admittendus, cum pecunia quia aliena, non attrahendis;
cum femina non apicienda, multo minus tangenda,
cum aliud quippiam noctiurum oculis ac manibus se offert, ut in immaturam cogita, & cave tangas.
Hæc aut vincendum, aut moriendum. Amore beatitudinis differ obsecro hanc Tactus voluptatem, in beatitudinis domum. Illic licebit botros maturos capere.
Omnis voluptas amore Numinis contempta, milie-
cuplo redibit fænorem.

Ursi nimis appetentes mellis prædantur alvearia,
sed tuber ac fauicum referunt caput ab apibus lessis
compunctum: ita nos præmaturam manu rapimus volu-
ptatem, sed fulta nostra conscientiæ vulneribus puniun-
tui: Cave tangas illicita tangui. Si appetis botros, carpe,
sed maturos; celestes præliba delicias.

Alterum est: Petulantem manum in finum mitte, cum ^{2. Petulan-}
Mose forsitan extrahes leprosum. Cum nobis videtur ^{tem manu}
nescio quanta pro Deo aui, cum nosmet circumspici-
mus velut atlantes grandibus promeritis adorando,
strictis scipsum quicque hunc in modum examinet: Dic
enimvero maxime Atlas, quos pro celo labores subis?
qualem te pœnitentia permitis? quam arduæ sunt a-
ctiones tue? quantum inedia ac famis toleras? quid
sonno demis? quo nocturnis horis vigilas? quantum
noctis ad pocula, nec ad frumenta, ^{3. Abacus} sed inter preces
exigis? quam severè carnem maceras? quam rigoris
fus petulantiam corporis coere? quantum lacrymarum
fundis, non ob amissam pecuniam, sed ob celum
nondum acquisitum? Dic denique quantus tui viator
es, quam tibi ipse imperiosus? sic manum mitte in fi-
num, leprosum, planè puto, extracturus.

Descende in teipsum & apparebit, quam parum la-
bores pro celo, quam frigidus, quam nullus sit tuus pro
illo sudor.

Age igitur: Executias tandem tibi te: sudoribus para-
tur cælum. Nullus hæc torpori locus est. Cælum in oculis,
in animo sit. Interroga, inquit Augustinus, ultima & Aug. Ma-
inima sua si capere possim gaudium de tantâ Beatitudine. nul. e pe-
Anhelas eò: lepone noxia, botros ne carpe immatuos,
noctiuram rejice voluptatem. Cœlestia via est ad
æternas voluptates; despiceret ducas.

CAP V.

Quintum in celo Gaudium, Voluptas

Aurum.

Menionem inicit Augustinus in libris de Trini-
tate hominis joculatoris & mimi, qui in medium
theatri progesilius; Audite cives, inquebat, proximis
ludi omnium vestrum cogitationes aperiam. Proximâ
igitur ludorum instauratione, maximo studio ingens
hominum frequenter convenire, se quicque exadver-
sum quam proximè collocavit. Toto theatro jam faro
ingens stipatio, & vox omnium fuit:

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?

Adfui demum histrio;

Conticuere omnes inventi ora tenebant.

At ille iterum: Dicam, inquit, quid quisque vestrum co-
giteret velitque: Vili omnes vultus emere, & vendere ca-
ro. Ingens obortus risus, dicti veritatem commendavit.
Negat Augustinus è toto id verum esse, & Novi vi-
rum, ait, cui venalis, liber delatus, prelio quam par erat,
longè

Hora de sr-
te Poëtis. 4
post int.
Virg. l. 2.
Eneid. int.

Cælum. Lib. II. Caput V.

233

verò cùm epulamur more Gallico, simul omnia feru-
la, aut plurima eorum pars apponitur, ita pænè simul
plura possum delibari.

In hoc Orbe, Hispanico ac Germanico ritu prande-
mus: Hodie fortasse lati sumus, quid lux ferat crastina,
quid sequens hebdomas, quid proximus mensis min-
tetur, ignotamus. In celo non sic gradatim beatitudine
fruemur, omnes cæli voluptates quolibet momento
percepimus. Beati, aeternum eas sic percepturi. Quod, si
exactius cogitetur, incredibiliter beatitudinis bona
commendat.

Theologi concinnè dicunt: Amor & gaudium faciunt
Musicum. Fit non tardò ut Amatorculus alius delirus
noctem vel mediæ hinc fidum cantu domum
celebret, & tota personet vicinitas. Ab hoc insano Mu-
sicam frigoris patientem exorquet amor quantumvis
impurus. Ad limen non cantaret tamdiu, nisi amaret,
ita & gaudium provocat ad cantum. Pharaone illius
que exercitu in undis sepulso, Tunc cecinit Moses &
filii Israël: *Cantemus Domino, gloriæ enim magnificatus est.*

Quoties David & amore & gaudium testatus in
cantum protupit: *Cantate Domino canticum novum, can-
tate Domino omnis terra, Cantate Domino, & benedicite no-
men eius.* Hæc ci cantica perfusa est amor. Beati celites
cum & amore ardeant, & gaudiis cumulatissimi sint,
non mirum si cantent. Amor & gaudium faciunt Mu-
sicos. Augustinus futuri spe latissimus: *Felix ego, in-
quit, & vere in perpetuum felix, si post resolutionem hujus cor-
pusculi audire meruero illa cantica cælestia melodia. Fortuna-
tus ego inimicorum beatus, si & ego ipse meruero cantare ea, &
affidere Regi meo, Deo meo, Duci meo, & cernere eum in glo-
ria sua.*

5. III.

H Armonia minus quam duas voces non admittit; vox unica concentrum non facit. At in celo Sanctorum quilibet singulare constituit symphoniam: perinde uti artificia sunt horologia, que Musicis vocibus instruata totum decantantur carmen. Hic unicum est horologium, sed voces diversæ; sic unicus beatorum hominum symphoniam & concentum potest edere. Quale igitur jubilum erit in celo à tot myriadibus cantorum? Nostra Musica paupertate grandi labore, solis quatuor constat vocibus. Musica cælestis diutissima est, voces habent innumeratas. Nos præstantissimam laudatutam Musican, Orpheorum harmoniam, Sirenum cordiam appellamus; sed quid hæc ad cælum concentrus? Nos velut nosocomi tuffissimes & acrius la-
trante stomacho inanem cænū canimus, si cum aulædis cælestibus consermur. Illi ad menam offertissimam cantant, amore & gaudio undeqaque perfusi: nos velut cicadas stridulæ querimoniis fatigamus cælum: Illi cantant, nos gemimus.

Franciscus Affilias suo fato jam vicinus, vix offibus
hærebat, & magnis urgebatur doloribus. His mitigan-
dis unum aliquem è sociis (Pacificus is audiebat, poë-
tarum olim non infimus) rogabat, chelyn adferret ad
instituendum concentum: & una rationem addidit, cur
id fieri vellat. Cui Pacificus: Hanc tibi gratiam, mi Pa-
ter gratificari minime recularem, sed vereor, ne aliis si-
mus offendiculo. Ergo, sicut Franciscus, omittit exequi
quod dixi. At liberalissimus Deus in suorum vota, non
paupl est fidicinem hic decessit. Ergo Angelus in subfi-
diu venit, & quamvis unico per chelyn ductu, ita fidi-
bus cecinit, ut æger Franciscus jam in meliorem Orbem
se delatum crederet. Hoc cæne potuit vel unus Angelus,
vel unico chelys contactu? Quid erunt mille tales fidi-
cines, quid tot milena millia excellentissimorum ejus-
modi cantorum in celo? *Torrente voluptatis tua potabis*
ea. Hanc è celo Musican complures sanctorum homi-
num jam tumulo proximi velut eminus audierunt. Hinc
Tom. I.

A illi promptissimum fuit huic Orbi valere dicere, & omni-
nem cogitationem transferre in paradisum.

Beatus Nicolaus Tolentinas lex mensibus ante obi-
tum suavissimos Angelorum concentus singulis noctibus
audivit. Quo illum desiderio cælestis vita artifice credi-
mus, ad quam tam suaviter, & à tot Orpheis invitaba-
tur? Beatum Martinum Sulpium commemorat hym-
nis cælestibus honoratum; beatum Servulam Grego-
rius: de aliis ali. Talem Deus promulsum fuis præ-
bandam solet submittere: hæc illos gustatione ad celum
inicit.

Hic ostendo conformitatem humanæ voluntatis cum Sympho-
niam. Non est in Orbe symphonia suavior, quam hoc ^{10. Sept. in} non est
bicinium, Dei & hominis consentientium, idem ^{in mundo} vo-
lentium, arque ita simul canentium per intimam volun-
tatem coniunctionem. Homini est contenta hæc vo-
ce altum & acutum scandi infonare: Ego Dominus ⁱⁿ humanae
meo & Deo meo; Ego dilecto meo, & ille mihi: pos-
sumus alter alteri cedere; alter alterius dicta capit, mu-
tuo nosmiser amore complectimur; ambo idem volu-
nus, idemque nolumus: Domini mei voluntas mea est,
& meam meus Dominus transfudit in suam: idem ca-
nimus.

Hac nobis cantiuncula est discenda. Et sciamus nos
nunquam in discendo hoc cantu sic profecturos, quin
plura dicere, melius proficere, suavius canere, nostram
cum divina voluntate arctius conjungere possimus.
Idem: *Cantate Domino canticum novum; Cantate Domino Ps. 95. v. 1.*
omni terra: Cantate, orò, cantate: Quod Deus volu-
rit, volo: Sicut mandavit mihi Pater, sic facio. Hoc can-
ticum Christi è celo tulit. Hoc canticum ad modulo-
rum fines, ad supremum halitum effundit. Pessimè cecinit, qui ante finem canere dicit.

Palmi quadragessimi quarti hec est inscriptio: *Canticum*
pro dilecto, in finem ius, qui communis cantur. Paulus rem ma-
ximæ dicitur: *Ecce, inquit, mysterium robis dico: omnes qui-
dem resurgentus, sed non omnes immutabitur. Vultis immu-
tari, vultis ad suavissimam cali Musican excoli: Can-
tate canticum pro dilecto, in finem. Cantate: Fiat vo-
luntas tua sicut in celo & in terra. Hic ego cum Iaia voci-
feror, & hortor singulos: Bene cane, frequenta canticum,
ut memoria tui sit. Non turbent hoc ruum canticum la-
tratus canum, non mugitus boum, non rugitus leonum,
non fremitus equorum, non ululatus luporum. Non te hominum rixantur aut vituperantur voces
impediant, non obrectantur, non iracundorum, non
lascivorum, non obmurmuratum clamor terrat.*

Sunt qui nihil minus velint, quam quod vult Deus:
sed nec humanæ nôtrum suam subiungere voluntatem,
Hi non cantunt, sed ruidunt cum onagris. Quisquis ca-
leftem amas Musican, Bene cane, Fiat voluntas tua:
frequenta hoc canticum: Non sicut ego, sed sicut tu vis.
Cane canticum pro dilecto, idque in finem, ut memo-
ria tui sit in celo.

CAP V T VI.

*Sextum in Cælo Gaudium, Voluptas è quatuor
corporis gloriæ dotibus.*

Nemo non affentetur præcis Patribus, qui para-
disum, primas Orbis delicias, celo conferunt. In-
ter complures paradisi arbores una fuit *Lignum vite.*
Præter salientes fontium aquas, nobilissima quatuor
flumina fuerunt, quibus hæc deinde nomina sunt in-
dita, Ganges, Nilus, Euphrates, Tigris. In Paradi-
so cælesti *Lignum vite* Servator Orbis est Dominus Je-
sus, et Domi-
nus Iesus,
arbores
sunt omnes
calites.

V 3 Porro calites.

Cælum Lib. II. Caput VI.

234

Gen. 6.2.
v. 10.
Quatuor
beatorum
corporum
dotes.

1. Immortalitas.
2. Subtilitas.
3. Agilitas.
4. Claritas.

Duplex
dos, Profe-
ctio &
Adventia.

Corpus
gloriosum
lædi,

Apoc. c. 21.
v. 4.

Nec ab ul-
lo quid-
quam pati-
poterit;

Pf. 53. v. 3.

Porrò facrā paginā teste, Fluvius egrediebatur de loco vo- A
luptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in qua-
tuor capita. Cum quatuor his fluminibus, quaternas bea-
torum corporum dotes licebit comparare. Theologo-
rum omnium vox una est, Ex animo cuiusvis Beati, in
corpus redundaturam ingentem gloriam. Haec verò
quatuor illas excellentissimas conditiones continet,
quas dotes appellare consuevimus.

Harum prima est *Immortalitas*, quam alii *Impassibili-
tatem* vocant: hæc corpus gloriosum ab omni perius
corruptione servat integrum. Altera est *Subtilitas*,
quæ gloriosum corpus dotat quævis corpora penetrare
potest. Tertia *Agilitas*, que corpori tribuit facultatem
quoquoeverum celerimè se mouendi. Quarta est *Clar-
itas*, lumen corporis admirabile, quod splendori solis
a deo non cedit, ut illud etiam superet. Hac illa sunt qua-
tuor flumina è Beatiudine velut è paradise profluentia,
& nunquam defœta. De his ordine nunc agendum.

S. I.

HÆ, quæ diximus gloriæ corporis conditiones,
Dotes nuncupantur ob communem, quem cum do-
te habent significatum. Jurisconfulti duplum statuunt
dotem Profecitiam & Adventitiam: illam parentes,
istam alii largiuntur. Ritu veteri dos sponsa dabatur die
nuptiali, cum in ædes sponsi primum inferret pedem.
Non aliter sanè ad ipsum cali ingressum Christus ani-
marum sponsus hanc suæ elargiuit quadruplicem do-
tem, quæ reè adventitiam vocabimus.

Dos prima corporis *Immortalitas*. Beatus Paulus si-
v. 42. mul omnes quatuor dotes complexus: *Seminatur*, inquit,
in corruptione *ligeret in incorruptione*; *seminatur in ignobilite-
te*, *surget in gloria*; *seminatur in infirmitate*, *surget in virtute*; *seminatur corpus animale*, *surget corpus spirituale*. Dum cor-
pus mortale gerimus, in corruptione *seminamus*: Ve-
rum ut idem Apostolus loquitur: *Oporet mortale hoc in-
diuire Immortalitatem*. Ita corpus redibit ad vitam, incor-
ruptionis & immortalitatis munere affectum. Atque hæc beatorum hominum Immortalitas undeque perfectissima erit. Nam & corpora damnatorum erunt immortalia: sed (heu!) siccilia semper vivent, ut semper moriantur, ad æternam lanianam velut perpetua ren-
sientia. At verò corpora beatorum non ferro, non igne, non aquis, non veneno, re nulla lœdi poterunt. Hinc illa vel mediis inferorum flammis illæta, vel mari medio tu-
ra, vel inter mille curiulum tormentorum globos secura-
ra, vel medio serpentum cervo salva, ut quæ nec pati possunt amplius nec mori. Hanc corporis beatissimam
v. 4. immortalitatem vaticinatus Joannes: *Mors*, inquit, *ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra aqua prima abierunt*. Quisquis enimius est à morte, ab omni mortis comitatu, ab omni morborum & dolorum agmina nec vel minimum lœdi potest. Mortis imperium Plu-
tonis regno conclusum est: *Ad superos mors nulla pe-
netrabit*.

Vixit est sibi Archimedes id artis reperisse, quæ totum commoveret Orbem terrarum, si vel passum unicum à terra liberum habere. Promissum audax. Cras credam, hodie non. At verò beati celites hoc poterunt, quibus omnis terrarum Orbis ut pila erit, quæ datatim luditur. Samos ad hos gigantes infantulum dicemus. Philosophorum scitum est: *Omnis pax fit per actionem agentis in passum*: At corpus gloriosum à nullo quid-
quam pati poterit, soli animo quem vestit subiectum; rebus aliis omnibus superius, omnibus fortius, inviola-
bile, invictum. Beati corporis forma non deflorefit, robur non deficit, sanitas non mutabit, vita non elan-
guebit, semper vivacissima. Gratulatus sibi Rex David de futuro hoc statu: *Cor meum, inquit, & caro mea exulta-
vunt in Deum virum*. Ætas Beatorum floridissima, mul-
li obnoxia senio, virili, sic dicam, juventâ gaudens, æta-

ris Christi ænula. Paulus id asserens: *Donec ait, occurrat* Ephes. 4:
mus omnes in virum perfectum, in mensuram etatis plenitudi-
ni Christi. Cujusvis beati corpus, eodem teste, *Christus Philip. 3:
configuratum corpori claritatis sue restituer*. Nemo inter
beatos luscus aut cæsus, nemo deformis aut mutitus, nūm de-
nemo debilis, aut claudus, nemo pumilus aut monstro-
fœtus, nemo vel minimum defœtus. Neque tamen ne refusum
get Augustinus eā quæque statu posse resurgere quæ
dæfunctis est, modo abie deformitas.

Dos altera gloriæ corporis est *Subtilitas*. *Seminatur* Sed subtile
corpus animale, inquit Paulus, *surget corpus spirituale*. Spi- & spiritua-
ritu vocat non quod ossibus & carne caret, non le-
quod aëreus, sed quod spiritu ex integrō subiectum
sit ad omnem nutum. Quemadmodum verò Christus
v. 42. sepulchrum exit immoto saxo, illæso signo: quemad-
spirituale modum ad discipulos januis clausi, & in celum em-
pyreum orbibus cælestibus non disjunctis penetravit,
quævis & ossibus constaret & carne; ita Beatorum
quilibet vel Babylonica vel Ninivetana mœnia, vel om-
nes montes penetrare poterit. Non ferreus, non vel
centum cubitis crassis paries obstatere poterit ulli corpo-
rum beatorum. Sit terram inter cælumque mons, unus,
& spatium hoc omne obstruat, momento seu brevissi-
mo tempore gloriosum corpus penetrabit. Radium fo-
latem cogita, vitrum penetrat, vitrum tamen nec di-
vidit nec lœdit.

S. II.

Tertia gloriæ corporis conditio, *Agilitas*. *Semina-
tur in infirmitate*; *surget in virtute*. Admirabile gau-
dium, sed nobis planè inexploratum, sic volare posse, &
quidem tam felicibus aliis, ut sine in celo esse placet,
sive in terra, illici momento penè Beatorum quicquid sit,
ubi esse voluerit. Ita id predicemus: *Qui sperant in Do-
mino*, inquit, *mutabunt fortitudinem, affument penitus sicut
Aquila volabunt*. Placer esse vicinum solio Christi;
proximum stare parentibus; continuus contemplari ter-
ram medio aëre pendente; vel sidera in alto suspen-
sa? Continuò ibi erit beatorum quisvis, ubi esse volue-
rit. Neque hæc temeraria per cælum discursatio som-
nianda. Hæc omnia sine turbis ad nutum exactissimam
dimeto discurrent. Cum frutatum aut nemus incenditur,
nihil velocius est scintilla. Sed tanta est carum veloci-
tas, si ad Beatorum volatus conferatur.

Hipponensis Praefat admirabundus: *Certe*, inquit, ubi
volet spiritus, ibi protinus erit & corpus, sicut Angeli. Neque
sua tantum, sed & alia quæcumque ingenua corpora ce-
lerimè movere poterunt Beati; velut Angeli, quibus
nihil est negotii arbores eradicare, turres dejicere, exer-
citus dissipare, fontes durare, amnes in ortum revocare,
diem tollere, noctem tenere, stellas evellere, cælum
deponere, terram suspendere, manes sublimare, mon-
tes diluere, sidera extinguere, tatarum illuminare.
Hæc Angelis in facili sunt Angelus supremum è cælesti-
bus Orbe tam celeri rotati circumagit, ut nec sensu,
nec animo id capiamus. Ejus rei specimen præbuit An-
gelus qui Abacuc cum mellorum deliciis è Judæa in Ba-
bylonem quingentis miliaribus distante transtulit
momento. Beati, Christo tali, erunt sicut Angeli Dei.

In Orbe hoc nostro, *Corpus quod corruptum aggrava-
bit*, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa con-
tamentum. In hac valle omnia suo nutant ruinæque ponde-
re: hic jam plumbi sumus, futuri aurei si velimus. Nunc
motus noster testudineus est, brevi aquilas & sagittas
superabimur. Ibunt, inquit Ezechiel, & revertentur in-
star fulguris.

Quarta gloriæ corporis conditio, *Claritas*. Quot
sanctorum hominum, mortales etiamnum, miro splen-
dore radiabant? Quot Christiani Martyres ergatulor-
um

Cælum. Lib. II. Caput VI.

235

rum tenebras cælesti die collustrarunt? Quor amici Numinis inter precandum insolita luce perfusi sunt? Quoties oculi etiam incredulis fulgor insolitus in hac vita oblatus?

Cæsar. Her. sib. mar. f. 11. ev. c. 54. Ajunt in Parisiensi olim Academiâ virum litteratum agorâsse. Cumque is in morbo, ut fit, amanuore cogitatione tempus fallere instituerer, futuram beatitudinem sibi sumpsit considerandam. Hic harere nonnihil & subdubitate ceperit, quâ ratione fieri posset, ut corpus èlato fructile, splendore certaret cum sole? Mox tantus è decumbentis pedibus emersit splendor, ut oculos avertire coactus Christi ingentes gratias memimerit ob tam luctucentum beatitudinis future testimonium.

Sap. c. 3. v. 7. Dm. c. 12. v. 3. Phil. c. 3. v. 21. Verissime fulgebunt iusti. Nam corpus seminatur in ignobilitate, surget in gloriâ. Quod Hebreus vates Daniel confirmans: Qui docti fuerint, ait, fulgebunt tanquam stellæ in perpetuas æternitatem. Nec Paulus aliter: Reformabit corpus humilitatis nostra, inquit, configuratum corpori claritatis sue. Cui plus beatitudinis, plus & splendoris erit, cum admirabiliter pulchritudinis excellentia, quam nec macula, nec navelus ullus, nec ruga, nec aliud quidquam temerabit, quod placere non posset. Et quantum dabunt fulgoris ea corpora, quæ Christi causâ plagi & verberibus mulctata, vibicibus, & ulceribus turgida, flagrî confusa, spinis flagellata, malleis aut cocheles contusa, forcipibus & peccinibus lacertata, largis patenis sum propinabant sanguinem Crucifixo Domino? Hec corpora velu encausta mirissimi splendoris gemmas ostentabunt. Sed quod mirius est, ajunt corpora Beatorum fore velut diaphanum vitrum, aut pellucidissimum crystallum; ita ut omnis interior symmetria nervorum, ossum, venarum, partiumque ceterarum omnium oculis è toto pateat. Verissime Joannes: Tunc, inquit, apparebit quid erimus. Nunc corpora nostra velut arbore in brumâ sunt sine frondibus, sine floribus sine fructibus, sine honore: hæc tamen omnia ver æternitatis explicitabit, frondes & flores, & fructus, & honores omnigenos daturum.

Marc. c. 9. v. 6. Petrus Apostolus in rupe Taboriæ insolito aspetto raptus, & gaudio subfultans: Bonum est, inquit, nos hic esse. Mox velut architectus ædificium dictat, jam jam admotus manum strucere, ne gaudii tam insperati amicantis evanescat. Non enim siebat, ait Marcus, quid diceret. Hic Augustinus: Si unica, inquit, melis guttula è paradiſo, sic omnem vanitatis sumi extinxit, quid faciet inexhaustum volatilis pelagus? Si unica gloria divina radius sic mentem affectit, quid sperandum est gaudii post superatam hanc meritorum vallem, cum ipsum se divinatus jubat in calicem omnes largissime diffundet?

S. III.

Hoc loco Patientiam ostendo & quidem utrâque manu. Hic extra cælum Mors imperat, hic morbi Mortis famuli, hic ingens misericordia agnus, & longissima calamitatum series in regno suo sunt, domi sua sunt. Quocunque aciem fleamus, Mortis plena sunt omnia. Nihil hic uspiam tam vitale, aut firmum, quod non pendas tributum: Omnes Mortis stipendiarii sumus. Sed Patientia, obsecro, Patientia, Patientia. Brevi meliora. Levius fit Patientia quidquid corrigeret nefas. Levi momento haec omnis vita verritur. Brevi dies aderit, qui detracto sacco, immortalitatis purpurâ nos vestit. Tantisper non indigneum tam misera vesti: quamdiu Deo visum, feramus saccum. Tolerando fit levior. Hic quidem nostra corpora tam non subtilia sunt, ut ea vel partes ligneus, vel affer unicis impediatur, & progressum fitat. Pecudes, pisces, aves multo nobis beatiores, quibus mira velocitas, aut etiam volatus est concessus. Aves per aërem liberimè commeant, idque celeritate mirâ; pisces per aquam ad instar jaculiferum-

A tur. Hac cernimus, sed aſequi nequimus: nihil minus corpori quam volare licet, animo licet.

Quod Dædalum dixisse jam supra memoravimus, id etiam Christiana generositas dicat, ita loquatur cælestium amator: Et si omnes mihi domus pessulum objiciant, et si undique sim exclusissimus: Terras licet & undas obstruant, at cælum certè pater, ibimus illuc, ibimus, ibimus. Hoc iter nemo mihi clauserit, hunc mihi volatum nemo prohibuerit. *Omnia posideat, non posset aſter Mundus.* Ibimus in cælum, ibimus.

Rudolphus II. Imperator augsburgæ memoriae, unicam Symbolum hanc voculam? *Ad sit*, pro symbolo sibi delegit. Vox Rudolphi ita scutis, vestibus, signis, taperibus, vexillis, parietibus, II. Imp. & muris hærebat fixa. *Quinque solum litterula hunc omnino sensum repræsentabant: Adujante Deo superabo imperatorem Turcarum.* Laudanda in Imperatore fiducia; ingenium, & excelsus animus imitandus. Ita quisquis Christiani sanguinis est, hoc imperatorum sibi symbolum vindicet, cumque res suas senferit vel turbatissimas, hoc identiter ipse sibi occenter, *Ad sit*, *Ad sit*, *Ad sit*. Quid trepidas fugitive, quid formidolose miles expellis? *Ad sit* Euge dic, *Adjuvante Deo superabo inferorum tyrannum*, *Adjuvante Deo superabo innumera turbamenta, iniquissima tempora, infinitas tentationes.* Dic iterum, die centies, dic millies, adjuvante Deo superabo ipsum Tartarum, & omnes tartareos exercitus. Et hanc ego viætoriam paravero amore cæli, ita me Deus adjuvet. Cælum certè pareremus illuc.

Quid hic amplius morarum; Subtilitas corporum nostrorum aut agilitas hinc nulla est: Non tantum non volamus; vix repimus. Cum maximè festinamus, testudines sumus. Multisæpe annis adificamus, & struimus, sed in æte: Demum structura omnis evanescit. O plumbeos homines! Quin ergo mentem liberam expedimus, quin animo aptamus alas, & sequimur prævolantem. Et en regium ducem, qui tanquam alis sibi met jam affixis: *Volabo*, inquit, & requiescam. *Volemus*, *Volamus*, *Volamus*, & requiescamus. Hic extra cælum in tenebris nascimur, *v. 7.* vivimus, morimur. Omnis Mundus gloria, favillæ ac fulmus: *Omnis caro secum, & omnis gloria ejus tanquam flos* *Isa. c. 40. feni.* Heu quantis ignorantiæ tenebris premimur, quam *v. 6.* altâ nocte mergimur! Sed & hinc nostra duret Patientia: Dies æternitatis affulget brevi, æternâ cingemur luce.

Mardochæus dum velut columbula à milvo capta sub unguibus Amani trepidabat, jejuniis se maceravit, vacavit precibus, pro ueste cinerem & saccum, pro lectulo pavimentum habuit. Hoste capitali sublato, purpura & torque conspicuus, iamque proximus regi, tandem esse copit beatior, quanto ante fuerat calamitosior. Calamitas virtutis thalamus, calamitas divini favoris *Calamitas* nuntius; calamitas beatitudinis prodromus est: A cala- *thalamus* virtutis est mitate spes & desiderium celi nascitur: calamitas ca- *& cælum* lum ipsum referat. Quantumvis ergo calamitosissimi, *referat*, volemus & requiescamus, prævolantem sequamur regem.

Hic ipse rex, etiamnum pastorius juvenis cum in Goliathum solus pugnaret, peram sagulumque rusticum pro loricâ habuit. Post pugnam & victoriam, regis Jonathæ uestibus induitus est. Ita & nos etiamnum in arenâ versamur, nunc luctæ tempus est, & pugna: Vincendum jam, aut moriendum. Victoria obtentâ immortalitatis cyclade ornabitur. Arca fœderis dum per desertum exulat, corio velatur, in templo reposita auro tegitur. Nos itidem jam sacco tegimur: sed patientia, paulo post immortalis ueste donabimur.

V 4

CAP V T

CAP V T VII.

Septimum in cælo gaudium, Voluptas Intellectus, Voluntatis, & Memoriae.

Tribus modis Deus sentitur.

Pf. 16. v. 15.

SCalas, sed sanè brevissimas cælo admovit divus Anselmus, & ad ascensum invitavit. Trium duntaxat radiorum sunt scala istæ. Tribus modis, ait Anselmus, sentitur Deus, Intellectu, amore, usu: ita tribus omnino passibus ad Deum facilè pervenitur. In quantum quæ Deum intelligit, sapiens est; in quantum diligit, justus est; in quantum Deus uitur, beatus est. Hoc agit: Humanus animus Intellectum, Voluntatem, Memoriam in se continet. In triplex gazophylacium istud etiam mille terrarum Orbis, eti mille Mundos ingessis, non tamen impleveris: inane adhuc & vacuum est æternum hoc triplex. Nec expleri illo modo poterit, dum Deus ipse, summum bonum, seipso illud impletus, verit. Vox Hebrei varius est: *Sat iabor cum apparuerit gloria tua. Interim nulla hæc satietas.*

In cælo beati omnes tam intellectu, quam voluntate, ac memoria Deum intimè complectentur. Ita triplex illud animi gazophylacium implebitur. Quantum vero gaudiorum tam Voluntas & Memoria, quam Intellectus beatorum in cælo sit percepturus, nunc exequemur dicere.

§. I.

Ioan. c. 17.
v. 3.

Scientia
mundi exi-
guæ est,

respectu
scientia
beatorum.

Intellectus in cælo gaudium erit ineffabile, asperitus divinus seu clara Dei visio. Joannes id attestatus: *Hoc est, inquit, vita eterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misericordiam Christum. Intellectus in Deo retum omnium conditarum varietatem perspiciet. Dum hic agimus terram, animantia, terra, germina, fontes, maria, Solem & Lunam ceteraque sidera, intueri oculis. Intellectus tamen cœcitur, nec enim est rebus creatis ullam perfecte capit. Ita proprietates, vires, & principes rerum differentias ignoramus. Et quid homini minus notum, quam humanus animus? Albus ater, formosus an deformis fuit? Undique tenebra & ignorantia. Hinc cœcorum more parietes palpamus, & non raro graviter impingimus. Exiguum profitus est quidquid ratiocinii nostri assequitur.*

At illic Beatorum infinitus plura sciet & excedens intelliget, quam vel primus incola Paradisi Adamus, vel Salomon sapientissimus, vel Propheta sanctissimi scierint ac intellexerint. Quod Plato, quod Platonis discipulus Aristoteles, nulquam cogitatione percepit, quod nullus eruditissimorum inventit, quod Cicero, quod Demosthenes eloquio exponere nequit, id quivis cœlum intellectu penetrabit, id oculis spectabit. Archimedes, Vitruvio teste, in labro aquæ pleno se debat, nec tamen arte sua reconditam commentationem ab animo dimittet. Unum aliquid præcipue dies noctesque affidius agitabat curis; quam ratione dimensionem coronæ reperiret, ne scilicet deciperetur ab aurifice. Hinc ille seu lavaret, seu legeret, seu coenaret, sive aliud quid faceret, cogitationibus profundis meritus, hoc unum nō se nitebatur, quantum vel corona, vel crater nauratus præter argentum haberet aurum. Ubi hoc in labri aquæ reperit, gaudio subtilissimo exulta clamat, *Exulta. Sed hinc quantilla hoc scientia pars est, quod Archimedi tam grande videbatur! Illic in cælo, ubi rerum plenæ omnium naturas ac proprietates, ubi abditissimorum mysteriorum arcana propiciemus, vociferari poterimus, *Invenimus, Invenimus.**

Sciendi desiderium jam quidem infatubabile, illuc in domo Mansiorum multarum saturabitur plenissime. Cognoscere Beati altissima hæc mysteria, quo tandem modo caelestis Pater ab omni ævo generarit Filium, quo

A Sanctus Spiritus ab utroque processerit. Hæc nobis jam nebulae sunt, & nox mensima. Mente complectentur superi perfectiones Numinis immensas; mysteria Christi hominum induentis, nascentis, morientis; arcana Eucharistie, admiranda gratia & naturæ opera, secreta & obstupescenda proflus Dei iudicis circa eos potissimum, qui licet homines essent improbi, tamen optimi quæcumque pessimè vexarunt. Quæ in re David plenum conatus: *Exsultabam, inquit, ut co-^{co-}psal. 72,* gnoscerem hoc: *labor est ante: donec intrem in Sanctuarium.* 16. 17. Dei. Non capio, non assequor; hoc ergo sciendum deferro. Videbunt in super Beati divina circa se providentia mirifica secreta, idque minutatim intelligent: quibus se se impulsibus vocari Deus, quibus duxerit auxilium, quibus ornari gratiis, quam variis ad salutem perduxerit incitamentis: videbunt pericula in quibus inlætrati, cernent beneficia quibus adjuti, agnoscant monita quibus instruti, laudabunt verbena quibus castigati, predicabunt munera quibus affecti. Ita hæc beatis omnia erunt aperiissima. Verè tunc erimus sicut Dii, scientes bonum & malum. Per Itaiam Deum promisit. *Ista. c. 43.* Dabo tibi thesauros absconditos. & arcana secretorum. Et hæc, Intellec̄tus erunt gaudia.

§. II.

Voluntas porrò duobus maximè gaudebit, Amore & Inflammati: Omnia Beatorum Amor, tam in Justitia Deum quam in se mutuò ardentiissimus, inexcedens voluntas est. Amor hic verè mel cali, & non septimæ tantum, sed in celo centesimalis aut millesimæ decoctionis saccarum est. Id Amori quod amar, & bonum & pulchrum videtur. Hinc parentes Amore decepti suos liberos, & formosos, & dociles, & moratos putant: Sed errant sapientissime: Nimirum, Amor raliam eis specilla prefigit. Qui in celo erunt, omnes & formosissimi & sapientissimi erunt. Hos unus omnes, omnisque unum amabunt: his omnibus præsens erit, quod amor maximè desideratur. Amore & Amati præsentiam cupere, conjunctissima sunt. Cùm ergo Amoris propria fides sit Voluntas, sicut in Voluntas celo implebitur, ut inexplicabiles inde voluptates sit amoris percepta: Præsertim cùm hic amor sit indissolubilis, des inæ lacrymarum & litium expersus, illud mœstissimum *V. ALB.* plicipabiles voluptates per quam auditurus.

Nec Amor solum, sed & Justitia gaudebit Voluntas: Nam Beati cum se viderint ab omni forde purissimos, justos, sanctos, Deo, Angelis, cælitibus, sibi ipsius amabiles, immensus gaudebunt. Si famulus honestior omne actiones suas suo Domino mirificè probari sciat, quod rarissimum, gaudio subtilat, & præthelatur id astimat. Atqui sciunt Beati se Divinis oculis ex toto placere, quod illis summo est gaudio. Etenim Justitia, quam Patriæ vocant, multò perfectior est quam Via. Illa etiam Adami primæva, illi alteri collata, lana aut linea vestis videri potest, hæc verò aurea fine nava, fine rugæ est. Qui in celo sunt, toti pulchri sunt, & macula non est in eis, & nec minima peccati labecula: quales nos nunquam sumus. Illa Patriæ Justitia omnes penè Justitiam omnium fontem venerantur omnes calites: Sub virtutes virtutibus favoribus: Obedientiam; Divinis nutritibus nemo cur. illuc non subiectissimus; vox una omnium: *Ita Pater, Math. c. 11.* quia sic placitum fuit ante te. Ita Pater: Gratum animum; v. 26. obliuio illinc exultar, ubi perpetua beneficiorum memoria regnat. Spes & Fides in cælo non habitant: quod enim sperarunt, quod crediderunt, hoc vident, hoc possident.

Duo erant germani fratres mercatoris filii, quod Palladius iaduus narrat, alteri nomen Itaias, alteri Pæcius: himor tuo parente, præter latifundia prælentem moneram quinque millia florenorum inter se partiti sunt, idque mirabilis

mirabili consensu. Dein cogitationibus injectis sanctis
ribus: Qualenam, ajunt, vitæ genus eligimus, quò pecunias elocamus? Parentem induere, merces & Mercurium sequi, res anceps & periculosa; maria oberrare, Africum metuere, ad Indos currere, mediis in undis hiemare, Thynam, Ægyptiam, Syram mercem convehere negotiorum laboris plenum, & sepe subdoli quæstus est. Quoties inter pecuniaria cauſas venalis exponit confitentia? Omnia si perdamus, animam curare meninerimus. Quid nobis numini, si defit virtus? parentis bona expendemus honestissimè, si ipsi boni sumus. Hoc sciamus, nos pecunia tam facile quam suavit seducendos, ni preveniamus blandiſſam hanc seduētricem. Pessimè fes agitur, ubi pecunia imperat. Quin ergo Domini sumus, & jubemus servire pecuniam? Aliter perimus. Pecunia vel fœmel in dominiam evenit & portia sceptro, contumacissimè regnum, quod nacta est, tuebitur. Noſtra igitur pecunia mancipia sumus? An libertas placet? Quid cunctam in re liquida? Revera terram odimus, si calum anhelamus. Quin ergo religionem amplectimur? Res aspera est. Sed initio, sed inasfuetis. Pauperratam quam alii tantopere fugiunt, ultrò ambit, amarum est & difficile. Amarum, sed non diu; difficile, sed pulchrum, sed honestum, sed animo faluterrimum.

Num ignoramus quam arcta sit divitiis cum vitiis cognatio? Num illud horribilissimum tonitru nuncquam audivimus? Facilius est camelum per foxamen actis transire, quam divitem intrare in regnum Dei. Quin ergo malum egenam tranquillitatem in portu, quam opulentum naufragium in mari: Quin uteque religionem amplectimur?

Urque consilium placuit, sed modo dispari. Pæſius, quidquid bonorum habuit, id cœnobitis, templis, carceribus, Xenodochiis impedit: ipse sibi labore sumptu, quo vixit pararet facilem ac quotidianum. Iſaias vero domum adſicavit, ſocios adſicavit, hospites ſuſcepit, agros curavit, egenos juvit, advenis menſam inſtrixit. Ita religioſa liberalitatis & hospitalitatis munera exercuit.

Utroque fratre mortuo diffidium inter utriusque ſe-
catores natum, quales ii futuri ſint in celo, qui vitam quidem religiosam, ſed planè diſparem egerint in terra. Ili Pæſium, Iſaiam iſi præferbant. Interrogatus est ſuper eā re Pambro: qui ad questionem: Uterque, ait, iuſtus & perfectus eſt apud Deum. Ille quidem Abrahæ ſuſcepit, agros curavit, egenos juvit, advenis menſam inſtrixit. Ita religioſa liberalitatis & hospitalitatis mu-
nera exercuit.

Post aliquot dies redeunt audituri novum Pambonis iudicium: Quibus ille denuo? Vidi, ait, utrumque ſtante apud Dominum in paradiſo: uterque iuſtus eſt. Perinde ſi diceret: Erit quidem præmio-
rum in celo inæqualitas, eam tamen nos indagare non posſimus. Labor eſt ante nos; donec intremus in Sanctuariu-
m Dei. Hoc ſciamus non uno tramite ad illam Cæ-
litum Iuſtitiam, de qua loquimur, perveniri. Atque hæc Iuſtitia ſingulare Voluntatis erit gaudium.

§. III.

Ec ſuum Memoriae deſerit. Memoria, dum hic agimus, diſcreta recreatur gaudio, ſed plerumque inani & volatili. Elapsæ recordamur juventæ, ac

A dicimus: Heu quam mihi bene erat, dum genua vi-
rent, & ſanguis ebularet, à curis liber vivebam genio. Est alius qui dicat: memini me aurā navigare ſecundis
ſimā, memini me felicem, in celo eſſe. Audias & has vo-
ces: Beatus olim vixi, digito celum artigi, fortuna pul-
lus, ad ſumma votorum conſcendi. Hæc memoriae ſunt
gaudia, ſed plerumque mortore mixta. Sic Jobus præ-
teritorum memor: Quis mihi tribuat, inquit, ut ſim iusta *Iob. 29. v. 2. & 4.*

In celo Beatorum quilibet omnem vitam ſuam ſub Beati om-
uno aſpeſtu poſtam, unicā uelut pagellā comprehen-
ſam apiciter. In hac rerum ſerie luculentē cernet per
quas ierit ambages, quoties in tenebris impegerit, quo-
gelia com-
petit. Deo ſervitium negat & officium debitum re-
prenſenſam apicent, Devs verò ſervulam nequam denuo in gra-
tiam reperierit. Ita ſuavifſimè præteritorum omnium
memor, non invitus fatebitur: Quanta mi Devs, in me
unum conſulitī beneficia, & in animum meum libera-
liſſimū & in corpus: quantis objeſtus periculis? ea ta-
men evasi te duce. Quoties letali ſarcinā preſlus infe-
rorum fluvio ſpatiab proximus, heu levi & unico
mortis impulſu in aquas flammeas precipitandus, te
duce, mi Devs, evasi. Ex his omnibus eripuitime, be-
gnifſime Domine.

Mirifſimum hoc gaudium erit, & fons gaudiorum.
Memoriam dulcifſimæ hujus memoriae in nobis fre-
quenter reficit omnium pænè concionum ſolemnis
clauſula: Largiatur nobis Devs beatitudinem ac vi-
tam æternam. Aut ultima faci Symboli verba: Et expe-
cto reuſtrectionem mortuorum, & vitam venturi ſe-
culi. Amen.

Sed & illud Memoriae accedit: Omnia ab Orbe con-
ditio geſta, omnes omnium tam gentium, quam ſeculo-
rum historias Memoria Beatorum complectetur. Sum-
ma ſeru varietas & copia hic nihil turbabit, aut im-
pediet. Nunc magna pars hilaritatis conſetur novos ru-
mores ex Italiâ, Galliâ, Hispaniâ aut aliunde ex Orbis comple-
angulo audire, cum non nesciamus hos nuntios majo-
rem partem confitcos, nihilominus mendaciis, paci
non injundendum eſt. Quantum igitur rerum omnium
memoria in celo Voluptatis adferet, cum omnium ſe-
culorum ſeris ſub unum ſe aſpectum repræſentabit,
cum ex omnibus obſtupſcenda Dei providentia elu-
cerſt explicatissimè. Nunc variè divinā Providentiam
ſi non damnamus erroris, profecto tacite arguimus
oblivionis aut conuientia. Eſt cum illa nobis nimium
in penas lenta, ſubinde nimium precipitans videatur;
nimis ſubinde mitem, aliaſ ſauvum nimis censemus
Deum. Tunc aequifſimam ſenper Numinis lancem
uifſe perſpiciemus: tunc omnium oculis parebit, *Rom. 12. v. 33.*
Altitudo divitiarum ſapientia & ſcienza Dei. Tunc videbimus
cur permiſerit Devs gentem humanam labi, eamque
a laſu revocari: cur Angelos præcipitari ſiverit, eol-
que ab hoc præcipitio nūquā reducturus ſit: Cur bi, cum
Judaos pervaſacimmoſ & terrea cervicis homines in que a laſu
populū elegerit: cur optimos quoſque hominum plus
alii affligi & cruciari non vetterit. Omnia qua nunc
latent, tunc in apertifſimo erunt.

§. IV.

Hic ego Patientem monſtro qua genoſo ag-
greſſu & conſanti Fortitudine gaudet. Sionis
rex David: Inclinavi, ait, or meum ad faciendas iuſtifica-
tiones tuas in eternum propter retributionem. Cor meum, ô *Pſal. 118.*
Devs, inſtar librae eſt, qua duas habet lanceas, in qua-
rum unam ſi præmio eternum, illas voluptates im-
menſas, illa Intellectu, Voluntatis ac Memoriae gau-
dia componam; lancea altera, qua vita hujus ærumnas
continet, velut pauculis plumbis injectis ſubſtit: In-
clino Cor meum, ô Devs, inclino ad faciendas iuſti-
ficationes tuas in eternum, ſed propter retributionem.

Præmio-

Premiorum magnitudini cedo, vincere suavissime: futurae voluptatis immensitas cō mī adigit, ut ad omnia preferendas paratissimus; licet innumeris tibi seculis servire jubear, En, Domine servum me habes ad omnes natus excipiendo promptissimum. Inclinavi cor meum, ut quidquid tibi placuerit, perficiam, quantumvis longissimo tempore tuus esse servus debeam, non reculo, modò tandem post multa secula promissa premia percipiam.

Servire gratis naturā horremus omnes: Cūm verò nobilissima merces in oculis est, hic celeres manus, hic prompti pedes, hic labor & obsequiū in expedito sunt. Ideo hic ipse, quem dixi, pastoritus Juvenis David, cūm audisset Philistæum gigantem, omnibus cōsideri, nec ullum reperi, qui pedem cum illo conferre auderet, sagaciter quecūvīt: *Quid dabitur viro qui percuterit Philistæum hunc?* Respondērunt passim omnes: Virum, qui percuterit eum, dabit rex divitii magnis, & filiam suam dabit ei. Hæc tanta merces victori sponsa Jesu Christi juvēnem animavit, hæc illi manus pedesque ad pugnam expedit, hæc pugnare, hæc vincere docuit. Percutit David Philistæum, divitii datus est magnis, & filiam regis conjugem duxit.

Vita boni, Jobo teste, *militia est*. Hanc Philistæum ab Orcu nunquam finit esse tranquillam: Cum hoc gigante ab inferni quotidie, in mō in horas pānē singulas luctandum & pugnandum est. Nos hīc non immētū quārūm: *Quid dabitur viro, qui percuterit Philistæum hunc?* Omnes ex alto cēlēs respondēt: Virum, qui percuterit eum, dabit rex divitii magnis, & filiam suam dabit ei. Viēt omnibus thesauris cælestibus poterit, omnibus cali voluptatibus perfuerit, beatus tērque quārēs sexcenties mīllies beatus tam animo quam corpore, tam exteriōbus sensibus, quam Intellectu, Voluntate ac Memoriā, intus actoris beatissimus. Rex Regum supremus filiam suam dabit ei, Vitam immortalem, eternam, bonis omnibus cūm latissimam vitam. Hæc illa Regis filia, dos filiæ, bonorum omnium quæ optari, & plurim quām optari posint, affluunt.

1. Pet. c. 5.
v. 8.

Atque hanc ob causam proclamat Petrus: *Fratres sibi estote, & vigilate; quia adversarius vester diabolus, tanquam Leorūgenis circuit, querens quem devoret: cui resistite fortes in fide.* Philistæus gigas ille orcinianus ferocissimus oculis circulatur, si quem ignavum & segnem reperiat. Ergo alacriter, ergo patienter & fortiter, ergo impavidè & conitanter labores & advera omnia perferamus. Cælum his omnibus dignum, dignissimum est.

Inclinet quisque cor suum ad faciendas justificatiōnes in æternum propter retributionem. Divitiae magna, Regis filia, p̄m̄um æternum dabitur viro qui percuterit Philistæum hunc. Ergo toleranter, ergo strenue, ergo perseveranter. Vel maximus labor, nullus est labor, si specteret magnitudo premii. *Quod pro æternā virtute agitur*, inquit Gregorius, etiam post mortem servatur; & tunc apparere incipit, cūm laborum carnalium fructus cōperit non videri.

CAP V T VIII.

Oētatum in cælo gaudium, Voluptas ē Beatiudinis Loco.

Terrarum partes perinde ut homines suis quæque privilegiis gaudent. A lupis Anglia, à leonibus Germania, à serpentibus, & omni plebe venenatā immunitis est Crera insula: Sic aliae Orbis plagæ alias ignorantia noxias feras. His ipsis tamen commodis sua sunt annexa incommoda. Locus in quem omnium frugum ubertas confluerit, à quo bestiæ omnes maligniores exulent, nondum hæc tenus inventus est, nec am-

pliū, purem, querendus est extra cælum. Cælum illa cælum est regio est beatissima, à quā venenum omne proficiunt, unde omnis ferarum immunitas eliminata, in quam omnium voluptatum beatitas velut flumen derivata; quidquid amēnum, quidquid pulchrum & beatum est, ibi est.

Loci amēnitatis raptus suclamat rex David: *Glorijsa Psal. 36. dīcta sunt de te civitas Dei. Fundamenta ejus in montibus san. v. 1. & 2.* Urbi Hierosolymorū sanè non conveniunt ex equo, qua de illâ Beatorum civitate pronuntiantur. Erime mo miretur regem Hæbreūm sic abrupte sacrum hoc carmen ordiri. Illius civitatis mira vidiit mirissima. Ec quis ordinatē dicendi aut scribendi servet, cūm infinita, immēra, immēna finit quæ dicenda, que scribenda sunt? Artificissimus Architectus civitatis hujus conditor est: Ipse fundavit eam Altissimus, neminem in opere tanto sicuti adhuc: *Letaniū omnium habitatio in te.* In hac civitate nemo pauper, nemo moestus, nemo ægratus, nemo contemptus, nemo vel minimū afflictus. Hic communis eaque summa civium omnium est lētitia. Habitatio est lētantum omnium, de quā nunc agendum.

Descripsimus Hominem Beatum, seu Beati Hominis corpus & animum, & futuras tam corporis, quam animi voluptates. Hoc primum venit secundo libro de scribendum. Alterum est, Beatorum domum & cordiam domesticorum exponere, quod hīc exequemur. Quā in re triā potissimum consideranda; Primum, Triā con-Beatisimæ domis: illius altitudi & situs; alterum, Ma- in beato- gniitudo & amplitudo; Tertium amēnitatis & Pulchritudo. De his nunc differendum.

S. I.

CVM beatus Fulgentius veterem Romanum vidisset *2. in vīlā S. Fulgentiū*, adeo laxam & amplam, tot insignibus altissime aēdificiis adeo venustam, in has voces cum ingenti admiratione prorupit: *Quā spēciosa erit cælestis Hierusalem, si sic fulget Roma terrefris?* Si in hoc saeculo datur tanti honoris dignitas diligenter vanitatem, qualis prestabatur *Santū diligentiis veritatem?*

Rome nihilominus non solum regum turres, & illustria palatia, sed & rugiā & viles erant domuncule: nec omne quod Roma fuit, adeo rārum & exquisitum fuit, ut alibi reperiendum non fuerit. In cælo mera sunt palatia & augustinissime domus; nulla illic humilior casa, nullum Diogenis dolium; in cælo est quod nūquām est.

Primum consideratu dignissimum in domo Beatorum est Altitudi & situs. Incredibile prorsus videri potest, quod Astronomis certum est. Rem compendio dicam. Christopherus Clavius eruditissimus Matheseos suis professor est scriptis notis affirmat infinitum Lunæ cælum a terrâ distare milliarib[us] Italicis 120630. Sunt quinquaginta quinque millia centum octoginta tria millaria Germanica, cum tertia milliaris parte. Solis seu quartum cælum abesse ait a terrâ 4013923. Sunt milliarib[us] Germanicorum nonagesima millia & sexaginta quatuor millia, trecenta sexaginta unum. Porid fitmamentum five octavum siderum fixorum Orbem afferit a terrâ remotum milliarib[us] Romanis 161884943, sunt millaria Germanica trigesiges octies milles millena millia octingenta nonagesima tria millia & quingenta millaria. * At ad Lunam que hic Astrologos juberunt Plato quiescere; neque enim millaria ultra octavam cæli sphæram meriendo licet progredi. *† Germanica*

*Ad hoc 151815. à terrâ ad se- 38893500. Cornelius de Lapide in suo Pentateuchō ait à terrâ distare Lunam quatuor millionibus milliarib[us], seu quadrages centens millionibus milliarib[us]. Sol em vero a terrâ distare afferit octoginta millionibus milliarib[us] cum dimidio. Ad dicit. Quemadmodum terra distat a concavo firmamento ab octoginta millionibus milliarib[us] sic concavum firmamentum a convexo abest octoginta millionibus milliarib[us]. Eadem hanc sententiam dicitus Author repetit in Baruch, pag. 373. *¶* Apofolorum Acta pag. 18. *† Clavins in sphæram Ioannis de Sacrobo c. 1.**

Ad hoc igitur tam excelsum palatium non pertingit A ulla noxia venenata fera, non cō infibulis aura, non grandines, illue, non procellæ, non turbines, non fulgor non tonitru, non tempestates ulla ascendunt, nil noctis aut tenebrarum admitti potest in civitatem hanc verè illustrissimam & celsissimam. Hic omnium Astrologorum vox est altitudinem celi prorsus incredibilem esse, quam nec sensus, nec intellectus satis comprehendant. Hinc Baruch atronitrus exclamat: O Israël, quād magna est dominus Dei, & ingens locus possessionis ejus! Magnus est, & non habet finem; excelsus, & immensus. Hoc cælestis arcis est altitudo.

§. II.

Magnitudinem & amplitudinem Christus explicans: In domo Patris mei, ait, mansiones multæ sunt. Magna prorsus & incredibiliter ampla sit necesse est hac dominus, quæ cætitissimo Solis cursu immensum pene spatiū præbuit. Ajunt Mathemætices & Astronomæ peritissimi, Solem horâ unicâ percurtere ducenta sexaginta millia milliaria Germanica; quorum quodlibet duas requirat horas.

Hinc Ratio deducit ista. 1. Nemo oculo millibus annorum ad cælum empyreum perveniret, etiam si quotidie oœtingenta milliaria conficeret in hoc ad cælum iterare. 2. Quod si molare faxum ab octavâ siderum sphæra dejecteretur ante nonagesimum secundum annum non attingeret terram; eti singulis horis ducenta millaria (nec enim plura posset) cadendo pervolaret. 3. Quod si verò cælum inter cælestes Dei partii insisteret, quanvis cœlibet Beatorum grandius terrarum Orbe spatiū assignaret, nihilominus superesset, quod in plurimos cædem proportione dividi posset. 4. Terra cælo collata punctulum est, sed quod ferro & igne inter gentes dividitur: unica maris guttula est, sed quod tot bellorum & incediorum cladibus exponitur. Non iniqua estimatione tertam punctulum unum & guttulam appellanum, cùm stella qualibet vel infime solium magnitudinis (nam eas in sex magnitudinum differentias distinguunt) omnem terræ magnitudinem decies & octies complectatur: at verò Stella prima summæque magnitudinis univerlam terræ molem centies & septies excedat. Jam verò proh quantum celi spatiū à stellis vacuum est! Non absurdè dixit Diogenes, Cælum esse sphæram volubilem, & rectum immensum. Sunt qui empyrei celi magnitudinem milliaribus 10314085710. definiunt, latitudinem verò 360000000. milliaribus metiantr. Theologi ejus celi amplitudinem immensam constituant, maluntque eam admirari quam metiri.

Eft Theologorum non nemo qui dicat: Si Dei est singulis arenæ granulis quæ littus marium stipant, singulos crearet Orbæ terrarum, innumeri certè ac infiniti esset dicentur, ii tamen immensa celi spatiæ non D implementer. Magna est dominus Dei & ingens locus possessionis ejus. Magnus est & non habet finem, excelsus & immensus.

Ite jam mortales, ite cosmophili, & neglecto celo pro terra glebulâ dighiadiari magnificum putate. Ite infani, & ambito domos & prædiæ, villas, civitates, regna, & hoc punctum in infinita puncta disperite. Nimirum punctili tantilli amore cælum spernitis, in gratiam momenti beatissimam æternitatem negligitis. De fratre ac apice, de asini umbrâ bellum moveris, & cælestis perditis. Sapientior hæc in re Tullius: Quid potest, inquit, ei magnum videri in rebus humanis, cui eternitas omnis, totiusque mundi nota sit magnitudo? Ipsa terra ita mihi parva viæ est, ut me imperi noſtri, quo quasi punctum ejus attingimus, paniteret. Religiosè Ptolemaeus: ille, inquit, inter homines altior est Mundo, quin non curat in cuius manus sit Mundus.

A Sapientissimè Seneca: Punctum est, inquit, in quo navi- Senec. l. 1. gatis, in quo bellatis, in quo regna diffonitis. Hoc est illud punc- mai quest. dum quod inter tot gentes ferro & igni dividitur. O quâm ri- mpr. sat.

diculi sunt mortalium termini? Cùm te in illa verè magna su- stuleris, videbis exercitus subiecti ire rexili, & lucub dicere, It nigrum campis agmen: Formicarum iste discursus est in an- gusto laborantium. Quid illa & nobis intercessi nisi exigui men- sura corporis? Surfus ingentia spatiæ sunt, in quorum posses- sionem animus admittitur. Cùm illa tetigit, alitur, crescat; ac velut vinculus liberatus in originem redit. Tunc contentum di- micili prioria angustias. Ergo Seneca terra punctum est.

Verè & Christianè. Sed Severinus Boëthius Senecā Boëth. l. 1. sublimius incendens, & ex hoc puncto punctum subtra- de confus. hens: Omnes, inquit, terra ambitus, sicuti astrologi de- Phil. me- monstrationibus accepisti, ad celi spatiū, puncti confusat conti- tro c. pro- nere rationem: id est, ut si ad cœlestis globi magnitudinem con- feratur, nibil spatiū prorsus habere judicetur. Huic tam exiguae terrarum portioni, se quantum maris, paludes, loca inhospita, bestiarum regna occupant, cogitatione subtraxeris, vix angu- stissima inhabitandi hominibus area relinqueretur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumsepti, atque conclusi, de perulgandâ famâ, de proferendo nomine cogitatis.

In terrâ undique sunt angustiae, sola Dei Dominus ma- gna est, & ingens locus possessionis ejus. Beati qui habi- tam in domo tua Domine, in seculorum landabunt. Ps. 83. v. 5.

Atque hæc summa Arcis amplitudo est. Sicut ea est ra- Cæli fucus,

rio, ut cælum Beatorum, quod Empyreum, sit omnium supremum. Verè fæcunda ejus in montibus, sum- Ps. 86. v. 1.

mo subiectum est cælum, quod primum mobile appellant: Huic crystallinum, crystallino, Orbis siderum seu firmamentum. Post hoc septem Planetarum Orbæ

volvuntur. A Lunæ ultimo sphæra Ignis suum explicat imperium: post ignem Aëri, ejusque distinctæ tres re- giones, suprema calida, media frigida, mixta infima. Aërem elementum aquæ sequitur, cui adiuncta est ter- ra, terræ gremium gehennæ delirecunt. Hic hostis terræ te-

giunt, & nos dormimus. Ergo supremum in Orbe lo- cum, cùmque à carcere damnatorum remotissimum obtinet cœlestis regia. Heu quâm disperas æternitatis domus! Chaos immensum inter hanc & illam interje- ctit est. Felicitatis arcem jure meritissimo Christus Re-

gnum celorum spes appellat: nam omnia Orbis re- gna complectuntur: sed Dominus idœo nuncupatur, quia Regnum

torum hoc regnum, quantum quantum est, tam con- celorum

cordes alit inquietos, tanqâ fruuntur pace, tam undique cur dicitur

ornata & nitida est, ac si dominus sit unica. Iraque sru al- domus.

tissima, magnitudine amplissima, ornata amoenissima;

quod tertio loco considerandum sumimus.

§. III.

A Mœnitatem ac pulchritudinem divina domus Joannes velut arrepto carbone ab extincto fo- Hymnus sa- cculo effingens: ipsa, inquit, civitas aurum mundum, si- cor. Platæ

mile vitro mundo. Et fundamenta mari civitas omni la- jas, Ex au- pide pretiosi ornata. Et duodecim porta, duodecim mar- garitæ, & singulas: & singula portæ erant ex singulis margaritis. Portæ nitent

& plateæ civitatis aurum mundum, tanquam virrum perlæ- margaritis.

Dixit quod dicere potuit: Neque enim minus, Apoc. c. 21. sed nec amplius quid potuit enuntiare. Auro & gem- vers. 18. & se- mis æstimationi humana nil pretiosius. Hec, inquam, carbone deformavit: Suis rem coloribus effigientem

cernet, qui domum ipsum habitarerunt. Joannes addit: Et templum non vidi in eâ, Dominus enim Deus omnipotens Ibid. v. 22.

templum illius est Agnus. Et civitas non egret Sole neque Lunâ, ut & 23.

lucet in eâ: Nam Claritas Dei illuminabit eam, & lucerna

ejus est Agnus.

Hic queſtione per transenam fæcile ingerit: Si Sol illic & Luna non sunt, num aë non erit? Ajunt Theo- logi non defuturum Corpus spirabile, auram cœlestem, In cœlo nō quam attrahere possint Beati. Cetera loci ornamenta decriit cor- nos noctis ac terra inquietos latent. Equeſt miramur? pus spirabile.

Deus

Cælum. Lib. II. Caput VIII.

240

Deus ipse architectus hanc diægam & amoenitatis dominum sibi sibi sibi amicis condidit, unde tenebrae & omne noctis imperium, unde hiems & serum gelu, unde tremores terræ ac tempestates longissime arcerentur: ubi nullus hostis, molestiarum nihil, nihil litium aut turbaram, tædiolum nullum, ubi vel nomina mortborum, & mortis exclusissima. Ibi fruemur gaudio sine tristitia, luce sine tenebris, sanitate sine morbo, securitate sine periculo, saefate sine fastidio, jucunditate sine interruptione, voluptate sine dolore, societate sine suspicione, gloriæ sine invidiâ, copiâ sine defectu, vita sine morte, bonis omnibus sine fine. Ibi pulchritudo non defluit, ibi hilaritas non deficit, ibi nullus auditur genitus, nullus sentitur mœror, ibi gaudia luctu non tristescunt. Ifaicæ vaticinium est: *Ausseret Dominus Deus lacrymam ab omni facie.*

*Ifa. c. 25.
v. 8.*

Humana desideria ad triplex bonum excurrunt.

In celo tria coniunctissima sunt.

*2. Cor. c. 5.
v. 1.*

*Psal. 101.
v. 26.*

*† Sebastian
Barrad. 10.
3. Comm. n
tar in Con
cord. Evan
gel. 1.10. c
3. milii pag
6. 17. favo
huius senten
tie B. 20.
44. Sotus in
4. dist. 49.
9. 4. art. 7.
3. 9. 57. a. 5.
v. 2.*

Humanæ desideria, ad triplex præcipue bonum excurrunt. Expetimus id quod decet, quod delectat, quod expedit. Sunt quos voluptatis oblectatio sic rapit, ut nec honestatem si eurent, nec utilitatem. Sunt qui quæstum & utilitatem si eparent, ut honestum dissimilente & jucundum. Porro alii tam voluptatis quam utilitatis negligentes honorem solum avidissime sequantur. In celo hec tria coniunctissima sunt. Summa Utilitas, summa Gloria, summa Voluptas. Quidquid expedit, quidquid decet, quidquid delectat in celo est, ubi bonorum omnium lumina, ubi summum bonum est; in quo omne utile, omne honestum, omne omnino delectabile est.

Campi olim Damasceni & Paradisus in terrâ ad Superiorum illum, velut hortus paganus erat ad regium.

Gloriabatur Augustus Imperator, quod è Româ Lætitia fecisset marmoream. Sile, mi Cæsar, & hunc honorem ecede alteri. Christus Servator Orbis nostra singularium lutea turgurola in domos non marmoreas, sed aureas transformabit. *Scimus quia, quoniam si terrena domus nostra huius habitationis dissolatur, quid adiacionem ex Deo habemus, domum non manu factam, eternam in celis.* Illic profecto faciebitur amplissima Regum palatia, hirundinum nidos, columbarum cæveas, Diogenis dolium fuisse. Nam quantum est discrimin inter lutum & aurum, inter silices & uniones, inter solēm & faciem, tantum est & longe magis inter omnem terræ ornatum & celum.

Si quis regum centum annorum à morte inducias sibi polliceri posset, an non is formosam sibi domum strueret? Et Deus architectorum omnium magister sua suorūmque æternitati felicissime non struxerit domum multò quam ornatissimam? *Opera manuum ejus sunt celi.*

Non desunt Theologi, qui sentiant & censemant in celo verè domos nobilitissimas, amoenissima aedificia, & palatia esse magnificeissima; non ad propulsandas aëris molestias, sed ad augendum civitatis illius beatissima decorem. Nunquid enim, aijunt, beati erunt in celo, velut oves in agro? Nunquid empyreæ sedis loca plurima lugebunt vacua? Crediderim ergo, inquit t' crudelis Scriptor, ampla & admirabilia palatia, aliisque aedificia, forte etiam prata, nemoraque, amoenitatis summa, materia incorruptæ, supra gemmas pretiofæ in celos. Si lo esse, que Beatorum oculos ipsa varietate oblectent, milieue, & illam civitatem beatissimam exornent. Habebunt 44. Sotus in certè mansiones Beati, ut è verbis Domini constat; cur 4. dist. 49. non palatia, alta alii superiora, quibus non concludantur (erunt enim perlucida) fed alii ab aliis separantur & pro dignitate distinguantur, prout rex celi, pollicitus dicit. 4. art. 7. 3. 9. 57. a. 5. pro. 14. xii. *In domo Patri mei manfonies multæ sunt.*

Hujus olim opinio fuit: Eborensis Academie primarius Theologus Ferdinandus Perchius, vir sapientia & virtute præclarus.

§. IV.

Hoc igitur Dei domicilium, divini artificii specimen, omnigena voluptatis sedes, immortalitatis beatissimæ paradisi est; ubi bonorum omnium afflatus & abundans, ubi omnis mali exilium est. Jure meritissimo admirabundus proclamat David: *Quam dilecta Psal. 83. v. 1.* tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & desicit anima mea in atria Domini. Tenuis eò migrandi vix prestatoli queo; moræ impatiens sum; pœnæ animo linquo, cum cogito illam mili destinatum esse sedem, me tamen etiam exalem inter feras degere. *Domine dñe Psalm. 25. & locum habitationis gloria tua. Id. v. 8.* circa summè deprecor te, *Ne perdas cum impis animam tibid. v. 9.* meam. Hoc unum à te impetrare, domo tuâ non excludar cum hostibus tuis: Cetera omnia quantumvis molesta & acerba, & vel centum annorum exilium libens tolerabo, modò demum tui domicili sim inquietus. Atque hinc licet intelligere, quam vera sint quæ sanctissimis quibusque viris de eternâ felicitate quomodocunque sunt patafacta.

Franciscus Alliis oculorum dolore dices nocte que *Chronicon* sic urebatur, ut omnis eum somnus destituerit. Augen-Fratrum dico huic malo eademonum ægrotantis cubiculum minoribus implevir, qui a siduo stridore ac discursu numeris part. 1. 6. 60. quam non molesti essent. At vi Sanctus, quidquid molestiarum & doloris senserat, noxarium supplicium interpretatus, in diuina laudes effundit, amplissimas Deo gratias meminisse, atque in has omnino voces cepit etumpere: *Domine Jesu, plura & acerbiora sum meritus: Tu vero bone pastor, concede mihi oviscula tua, ut in nulla tribulatione, angustia vel dolore à te recedam.* Hic vox ad precantis aures allabi visa: Franciscus, si terra merum sit aurum, si flumina & maria merum sit balsamum, si montium ac rupium saxa in gemmas abeant, in gentem utique thesaurum dices: *Sed hoc ipso aliud tanto maior sit thesaurus, quanto aurum melius est luto, balsamum aqua, sile, gemma, atque hic alter thesaurus in morbi tui premium tibi detur, num eo contentus fores? Gaude igitur Franciscus, hic æternæ virtutis thesaurus est, hic ipsissimus est tibi quem promitti t'pius audis. Ad hunc thesaurum morbi & dolores cerulim duces sunt.*

Res certa: *Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita in Læt. 6. 14.* trare in gloriam suam? Non melior membrorum quam *v. 26.* capitum est conditio, *Quoniam per multas tribulationes operatur nos intrare in regnum Dei.* Et quid demum est omnis *v. 21.* humana miseria futuræ Beatitudinum collata? *Aque guttula ad ingens optimi vini plaustrum, in modo ad totam vi-* ncam comparata.

Hocjam agamus: Quisque omne id quod vel agit vel patitur in accvum trahat, audiaturque Christi alloquenter vocem: *Æternæ felicitatis domus te expectat, thesaurus capies omni auro, gemmis omnibus pretioforem,* si quod tibi ferendum dedi, submisæ ac patienter ruris. *Hæc via est ad vitam; sic iter ad astra.* Hic pauca *Quædam* nobis observanda Humilitati ac Patientiæ non discen- *obseruanda* *humilitati* *ac patientiæ* *discendit.*

§. V.

I. *Xpediut ad celum ita habet qui scit cedere, & Primus* necessitatipare. Optimè Annes dixit: *Vnum est sens. 1. 3. levamentum malorum ingentium, pati & necessitatibus suis obsequi.* Ut feliciter quoq; necessarij faciendum est, sponte facias aut patiaris. Ejusdem animi Epictetus: *Necessitati, ait, qui se probe accommodat, sapit.* Eti angustissimum hæc habitandum sit, sat laxa est cælestis domus; erit contemni ac deficii contingat, *Gaudete & exultate quoniam mer-* *Matt. 6. 11.* *ces vestra copiosa est in celis.* Ibius illac, ibimus in Domum Domini, ibimus.

II. *Triplex nobis à Deo præstitutus est locus: Uterus Secundum,* maternus

De numero Angelorum videlicet Horologium meum, Horæ 4. No. clii confidit. Iob 2. 25. v. 3.

Birgitta cœlesti magisterio didicit, eum esse Angelorum numerum, ut si Deus unicuique hominum ab Adamo ad usque ultimum assignasset in tutelam decem Angelos, nequaque omnes ad hoc officii genus adhiberentur. Nos cum Jobo dicimus: *Nunquid est numerus militum ejus?* Innumerabiles sunt.

Sunt dies 365.

Beati ad multitudinem dannatorum collati sunt pauci. In celo est disputatis premio nulla tamen in de nascitur invidia, quod

Hieronymus in eundo Martyrum qualicunque numero sic calculum ponit: Si quolibet anni unius die quinque millia Martyrum veneracione solenni prosequeretur Ecclesia, non ad omnes hic venerationis ordo pertingeret. Taceo tot centena millia, tamen milliones ex utroque sexu religiosorum hominum: Taceo turbam illam magnam nemini numerabilem. Hic tamen omnes ad innumeram dannatorum multitudinem collati, à Christo nuncupantur *PACI*.

Porrò in hâc suavissimâ Beatorum Societate nec umbra vel invidiola minima serpens, licet impar sit futura Beatorum gloria. O Societatem beatissimam, in quâ multitudine tanta sine confusione, magnitudo sine ambitione, varietas sine contentione, inegalitas sine discordia, charitas sine immunitione, nulla hâc amulatio, nulla dissensio, nulla altercatio, perturbatio nulla. Hâc male nobis hâc omnem felicitatem cortumpunt, & inferos supra terram adducunt. Alter altero videri vult doctior, nobilior, dux, potenter, sapientior: hinc mille invadunt formæ: hinc innumeræ furiarum noxæ, hinc sinceri aut tranquilli nihil est. In celo disparitas quidem est præriorum, ut p. a. fuerat meritorum, nulla tamen malevolentia, similitas, aut invidentia nulla est. Explicamus.

§. II.

August. in P. fol. 150.

Beati non tam suæ, quam alienæ felicitate levantur.

Apoc. c. 21. v. 4.

Pater decem filios statuimus impares proflus, serico & holoserico vestit. Minimus natu non invitid atate primo, quod thoracem ampliore, quod pallium longius, quod caligas habeat latores; veste suâ quilibet contentissimus est, cum cuiuslibet accommodata & certo commensu ad corpus habili sit. Eadem p. t. ratio est regi convivii. Adfident onyvia mixti imparis ataris, juvenes, senes: Bitas aliquis octo aut decem Cretici sextarios, puer nobilissimus in eadem mensa vix unum perhaurit: Nulla hâc invidia quantum sapit & sati est, cuius est ac bibere permisum. Sic in celo diversa sunt præmia, confitio tamen omnium est summa. Quemadmodum dolia complura minus magisque capacia fluvio mersa jacent, omnia quidem plena sunt, sed inæquilateri, prout his illa sunt capaciora. Plures ac diversas haber fides cithara, tamen suavis harmonia oritur ab inæquali fidium concentu. Hâc Augustinus considerans: *Habebunt, inquit, etiam tunc Sancti differentias suas consonantes: Sicut concordia fit suavissimus ex diversis quidem, sed non adversis sonis.*

Idem in humano corpore videre est; officium oculi non ambit digitus, non invitid pes manus, nec labris genita: Lux oculi ad omnium labores vigilat, ad oculi vigilias membra omnia subseruant; ita uni beato homini omnium Beatorum gloria singulare gaudium communicabit, ut participi. Siquidem bonum unus est omnium, & bonum omnium est unus. Unus de omnibus singulisque dixerit: Hic est alter ego. Ita omnes non tam levantur suæ, quam alienæ felicitate. Erquod magis admirandum, omnes se mutuò nōtunc suavissime, tamenque familiariter inter se agunt; perinde si semper fidissimi fuissent amici. Et verò etiam eadem omnes fruuntur mensa, & ex eadem velut paropside pascuntur; ex eodem omnes hauriunt fonte. Deus omnibus, & omnes coniunctissimi sunt Deo, qui illos est omnia. Atque hâc illud Philosophorum verisimum est: *Quæ sunt eadem in terio, sunt eadem inter se.*

Joannes Domini amor allatam celo vocem audiit: *Mors ultra non erit, neque lucis, neque clamoris. Car clamor*

arcetus celo? Hic omnis inestis personam clamoribus. Debiliorem premit robustior: clamant qui premuntur, clamant qui verbaverunt, qui fortius exuntur, qui honoribus spoliantur clamant. Sie Hebrei ab Aegyptis iniquè pressi clamabant. Ubique plurimus *1sa. cap. 12. ver. 18.* clamor est: At illic sedebit & populus in pulchritudine pacis, *& in tabernaculo fiducie, & in regno opulentia.* Sedebit: Hic nusquam quiete fessio, inquit ipsum sedere nos fatigat. Quoties vel ad jucundissimum spectaculum festinando laetescimus: Quid nostra omnis vita, nisi statio continua, excubia perpetua, nec ante mortem finienda? Hic standum, & pugnandum est. Ibi quies succedit atque fessio; & quidem *In pulchritudine Pacis.* Pulchrum est quod perfectum est: Pax illic pulcherrima erit, quia perfectissima, & bonis omnibus abundans, idque, *In tabernaculo fiducie.* Cùm vastissimas solitudines pergraret gens Hebreæ, tentioris ac tabernaculis prodromibus est usus, sed erant tabernacula sollicitudinis, ac timoris: in terras uberes via vi ac ferro aperienda, metuendis hostis, res armis gerenda fuit. In celo nullum periculum, nullus hostis, hostile nihil, nulla infidus, iniurie nulla, securitas & fiducia undique tutissima, idque etiam *In regno opulentia:* non enim solum possident quod optarunt, & plus quam optarunt, sed etiam plus quam optare poterunt, unus possidet quod possident omnes. Requies opulentissima, Societas suavissima, vicini optimi. *Dicite justis, quoniam bene, quoniam optime.* *1sa. cap. 5. ver. 10.* Rem hâc admirantibus probius observare.

§. III.

Invenit Deus artificium admirabile, quo unicus homo beatus gaudia multorum millenorum millium faceret sua, arque ira singuli centes millies essent beati. Amor sui ipsius angustissimus est, eo resolutus continuo unde fluxit: Amor alterius amanti bona transcribit ilius quem amat. Amor sincerus & purus cum reciproco Amor suis est, merum mel, saccarum est merissimum, gustulus cerus cum calice est, quo nihil suavius. Bernardus arcane hujus dulcedenis non ignorans: *O charitas, inquit, quæ neminem exceptus omnia rapi: Dilige proximum, & omne bonum ejus est.* *Et recipi, non expoliari.* Eniigit artificium singulare, quo si ut unus omnium beatorum singulare, gaudis fruatur. Ego exempli gratia, *Deum* alter inveni: *qui fit ut* *ri non possum, quam ut unus homo; atqui jam amor* *utus omnium beatorum, dum universorum gaudia per amorem facio mea,* *A simili patet eadem dicta. Ad balsami fontem confito,* *fruatur, sed non nisi hydrolam quæ vix quadrantem vini capiat. A simili ad manus habeo. Hæc voti metit, & si pregrandes catus & amphoras, & si capacissimas metretas huic fonti licet supponere! Aut, si amicorum meorum fidissimi cum ingentibus dolis firmisque plaustris hâc sunt, dola impire, plaustra iis onerare fas est! Sic omne quod exciperem ballatum, forer meum. Ecquis me tandem effet ditor?*

Hoc omnino Beatitudinis est ratio. Beatorum vel minimus ad balsami fontem, ad infiniti Boni scaturiginem consiluit, in manibus illi vas est unicum, & non maximum, nam unus homo est. At sunt tot centena millia, tot myriades Sanctorum; hi unici illius hominis integrerini adsum amici, qui balsamum suis quidem amphoræ, sed hujus bono exsipiunt; omnes illum ardentissime amant, & ille omnes.

*Cuiuslibet Beatorum fixissime inhaeret cogitatio hæc dulcissima: *Deus me intime amat, & ego Deum totus;* hi omnes me, hos ego omnes amo, & eternum amamus; eternum amavimus. Hoc millesimæ decoctionis saccarum, hoc infinita dulcedenis mel est. Hoc mille balsami centumpondiis longissime preferendum. Hoc autem minus capimus, putem, minique credimus quam inferorum reos lixari, concerpi, assari. His enim similia*

Cælum. Lib. II. Caput IX.

243

C A P V T X.

Decimum in celo Gaudium, Voluptas ex omnium Delitiarum affluentia.

simili spectaculius; illa non patet oculis. Sed amores A Societatis æternæ suavissimos uberiori explicato.

Horologium affabre factum & pretiosum, picturam nobilem & artificiosam ego quidem amare possum, sed non illa me: Amor est iste, sed non reciprocus. Canem fidelissimum aut equum amo generosissimum mortuus meas etiam lacrymas impendo, nam & illi me suum Dominum ut potuerunt, amarunt. Hic quidem reciprocus est amor, sed proris inaequilateri reciprocus. Hominem denique amo, & ille me. His ignis est mutus, hic amor reciprocus, & hoc ipso ceteris amoribus omnibus præcellentior. Nunc canimum erigamus ad alta. Si tot centena millia, si tot milliones Beatorum, si tot Angelos, si Domini Martrem, si Christum Dominum, in terra præ omnibus amatum tunc unicè, medallitus, intimè torto peccatore perarem, neque aliter ab illis omnibus amari me sciam: Et omnes illi quos amo nil indecori, nil fœdi, nil mali habent, formâ venustissimi, virtutibus ornatisimili sint: o quantum hic amor reciprocus! o quantum ignis mutui, flamarum quantum est! Et en omnes illæ tot flamina in meo colliguntur peccatore, inde in omnes diffundenda.

Neque hoc inane somnium aut commentum est: ita se fœles habet. Et hic illud Theologorum usurpem: Cognitio foris stat, Amor intrat. Cognitio Deum, intuetur, Amor amplectitur Deum, & immergit se in hunc mellis Oceanum. Intrat amor. Hinc verè Lætificis Abbas Blofius: *Omnia, inquit, gaudia & oblectations que in hoc mundo percipiuntur, in comparatione perennium voluptatum, que in celo ex visione Dei, ac Societate Sanctorum habentur, sunt velut una aqua guttula cum roto Oceano collata.*

Aug. tom. 3. l. 1. p. 14. *Deo. Moral. Spirit. e. 14. f. 11. p. 207.* *mod.* *dicta omnia excellentissimè confirmans Augustinus: Tantum, inquit, unusquisque gaudebit de Beatitudine altius, quantum de suo inessibili gaudio, & quot socios habebit, tot gaudia habebit. Quidquid expedit, & quidquid delectat, ibi est, omnes divitiae, omnis requies, omne solatium. Quid enim ibi deesse potest, ubi Deus est, cui nihil defit? Omnes ibi cognoscunt Deum sine errore, vident sine fine, laudent sine fatigazione, amant sine fastidio. Et in hac dilectione requiescant pleni Deo: adhærent semper Beatitudini sunt beati, contemplantes semper aeternitatem sunt aeterni.*

Tale felicitate voluptatis mare beatissima haec Societas propinat, ut si unicus in celo annus daretur exigendus, tamen propter hunc annum unicum universa vita preuentis oblectamenta præmptissime pernenda essent. Quod vates regius affirmatisimè pronuntians: *Quoniam melior est, inquit, dies una in atris tuis super millia. Et nos insanissimè caci sermonem regium sic invertimus: Quoniam mille anni in atris tuis meliores non sunt super unam apud nos dieculam. Heu miseri, ter miseri & nimis quam infani! Ut pauculos dies suavius ducamus, exterminare perdimus felicissimam: Exiguo tempore nolumus esse miseri, ut aeternum simus: Hilare momenti insaniam voluptatibus aeternis præferimus. Hoc statorum mercari est, regnum pomo vendere.*

Et videte mihi mercatorem sumimè fatuum qui Germaniam pererrat, & aurum, argentum, margaritam, aro- mata sibi comparat, luci gratia in Indias devehenda. Quis hominem stultissimum non largiter irrideat? qui merces ibi colligit, ubi earum magna est inopia, ibi vendituras, ubi earundem copia ingens est. Non minus fatue agit qui dum vivit in terra sterili, in valle absinthii voluptates congerit ut negotiator, perinde ac si eas habitus in celo, ubi voluptatum & longè meliorum summa est copia. *Vt inam sapient, & intelligenter, ac nosism prouiderent. Non querendum est, quid, aut quantum patiamur, sed quan bene, & ob quantum premium,* *ut in aeterno non in finitum, sed in aeterno regnare, non in aeterno aliud regnare, ut aeterno regnare, non in aeterno aliud regnare.*

Tom. I.

*O*mnium Ægyptiarum mulierum formosissima *Strabo. l. 17.* *habetur olim Rhodope. Hic aëstatis amoenior, Alian. l. 13. re tempore in hortum suum fecerat, ut animi gratia Varian. hist. lavaret. Pedisæqua custodiendas vestes accepereat: Sed cap. 33.*

Quæ in re Pfæmmerichus duo præcipue mirabatur. Primum, quid hoc sibi veller avis regia, tam insolitam predam in id loci dejicendo. Alterum, artificiosam calcei concinnitatem non sine magnâ pariter admiratione spectavit. Accedit humanæ gentis rituum curiositas, quæ studiofissimè indagari voluit, cujusnam esset hic calceus? Inventa tandem Rhodope, & Memphis perducta, cum regis oculis mirè placuerit, in regium thalamum denupserit.

Ea in homines Deus benevolentia fertur, ut res creatas in eorum velut gremium infundat. Et quamvis vermiculus solum, aut foliolum, aut flosculus obiciatur oculis, mirari tamen & tateri cogimur, mi Deus, qualis hic colorum varietas, quanta odoris suavitatis, quam venusta parvum distributio! Arrisces omnes vel junctis operis nil tale fecerint. Quod si Deus ita se spectandum præbeat in exilio, quid fieri in patria? Hæc terra donat, quid celo non reservavit? Si talis est forma cæli exterior, interior qualis erit?

*Si quis palarium ingressus, stabulum, culinam, famulorum hypocaufa videt, auro illusa, quid de regio clavæ sentiendum judicabit? Si inimicis Deus est, & in carcere tantum oblectationis exhibet, quid in suâ regia non exhibebit filii? Hinc Augustinus optimè ratiocinatus: *Si tanta, inquit, facit nobis in carcere, quid ages in Soliloquio palatio? Si tanta solatia in hac die lacrymarum; quanta conferes in die nuptiarum? Nam ex his minimis tua magna, & ex his rufibulis tua infirmitia comprehendimus.**

*Cum de Inferiorum tormentis differeremus, octauum supplicium statuimus, Desperationem undequam desperatissimam. Nam quocunque vel oculus vel cogitatio eat, ubique meros luctus, maceres, cruciatus, dolores, malorum ac tormentorum ubique plurimum cernit, omnia undique oppessulata, & obserata, nullus uspiam exitus, fuga omnis interclusissima, ubique Praesentia omnis mali est. Alter in celo vivitur; quoconque vel oculi vel animi excurrant, in patentissimo voluptatum campo sunt, ubique Praesentia omnis boni, & Absentia omnis mali est. Cælum undique & undique cælum: *De Virg. lib. 3. litiarum omnium affluentia, Praesentia omnis boni, de Aeneid. quæ nunc pluribus agendum.**

S. I.

*N*ihil est in hoc terrarum Orbe, quod non suum habet hostem, & plerunque vicinum. *Nihil pulchrum mundum, nobilium nihil virtute, illius tamen capitalis hostis sumum, Nunquam non ad latus hic est.* *Yesta summa quodque habet hostem.*

Semper odoriferis proxima spina rosis.

Sic sapientia Fatuatem, fuitas Morbum, vita Mortem habet proximam. Sicut quisque hostem patiuntur. Nihil hinc ex toto sincera aut pura est, mixta omnia & corrupta. Tenebunt luci, amarum dulci, bonum malo infidit. Aurum terræ & faxis clauditur, gemme in concis & cordibus delitescunt, rosi, veribus cinguntur, triticum obsidetur lolio. Idem in moralibus. Abundat quis honoribus, sed non abundat nummis; fulget titulis,

X 2

titulis,

Cælum. Lib. II. Caput X.

244

titulis, sed paupertate laborat. Alius quidem dives est, sed in honore ac prelio non est. Hic sapiens est, sed putulanius; hic magnanimus, sed imprudens. Itē valerudinis est robustus, sed fama patrum præclarus: ille quidem eruditus, sed semper ægrotus: hic sanus quidem, sed indocetus. Militia Dux Naaman opulentus, sed leprosus: Rex Alexander potentissimus, Orbis Monarcha invictus, sed hoc quād diu? intra duodecim annorum angustias tota hæc sterit felicitas. Talia sunt omnia Mundi bona, misera, caduca, & amaritudinibus innumeris mixta. Tandem extrema gaudiæ luctus occupat: imdæ læritiam omnem moror aliquis interturbat. Et adhuc amamus Mundum adhuc naufragamus cælum?

Proverb. 14. vers. 13.

Extra cælum nulla sine amarore voluptas. Cibus sapientiæ famæ necesse est præcedat. Edis quantum cupis? Fastidium tibi ipse paris. Minus quam cupias edis? appetitus irascitur, & reclamat. Potus recreet? prīus fuis mäcerat. Bibis quantum lube? cuperes medium partem rejeçtam. Sitim decipis? Veneri furi, & queritur. Quies placet? Labor & fatigatio præcat. Ita nunquam non desit aliquid. Ästati nūmū calemus, nūmū frigemus hieme, & ästivi soles nos vexant, & brumales. Dormis, quantum genius præscribit? excedis limites, & tibi noxes. Sonnus inmodicus, sonnus injundus. Parci ac brevis somni es, ut tempus studiis affiges? caput gravedinem excusabis, obmunnurabit stomachus ob cœnam indigestam; Semper erit quod vellicet; nunquam decunt mœs, aut morfunculae. Ita per omnia terrarum gaudia, & quidquid in rerum natura volupe est, ubique dulcis & amari, luctus & gaudiæ mixturam reperiens. Nihil hæc puri & sinceri, confusa omnia. Cur igitur regionem non querimus benigniore, cum terras non aspiramus beatiores? Ulterius tendendum est: ijeris meram nondum contigit. *Matt. 6.17. vers. 4.*

Matt. 6.17. vers. 4.

In monte Taborio Petrus ardenter postulat: Faciamus hic tria tabernacula. Qualis haec Beatitudine est! Petrus, ubi extemporenum struendum est tugurium? Talis omnino est universa Mundi felicitas; fulcimentis egeri jam jam ruitura.

In calo est fons volutum patrum lippidissimus.

Exod. c. 33. vers. 19.

In calo merum meracum vinum ponitur his aquis non adulteratum, fons illic volutum lippidissimum fluit. Platoni beatus est, cui nihil boni deest. Cælestis beatitudine sola talis est. Ita olim politetur *Deus*: Ego ostendam tibi omne bonum. Stabat polliciter *Deus*; ostendet nobis omne bonum. Hanc talen beatitudinem communis Bernardus: Beatitudine est, inquit, ubi nihil fit, quod nolis, & ubi rotum sit, quod velis. Quod infra cælum averfamur, quod non amus & horremus, in calo faniè non est: non famæ illic, non fuis, non gelu, vel æstus cruciat, Nihil laboris, nihil fatigationis, mœroris aut timoris in calo nihil est: Cura omnes, paupertas omnis, adversa penitus omnia procul a calo abarcenatur: Mors & omne mœrorum agmen aeternum calo proscriptum est. Imdæ inde malorum omnium maximum, in omne ævum eliminatum est. Tota illa aeternitas nec minimum peccati nœvulum videbit. Nihil ibi est, quod nolis. Abfentia est omnis mali: Totum ibi est, quod velis; ibi sanitas sine defectu, securitas sine metu dignitatis sine timore, serenitas sine nube, scènæ sine ignorantia, felicitas sine molestia: Abundantia sine indigentia, diuina sine inopia, Pax sine dissidio, Fortia sine virtu, Virtus sine adversario.

Deus habet tres contingentes in domo totius universi, & eorum differentia.

*D*eus in magna hæc universi totius domo tres habet contingentes seu tristitia: Cælum, terram, inferos. Hæc autem inter has contingentes differentiationia est: In calo purestissime bona omnia, merum putum gaudium: In Inferno purestissime mala omnia, purum pucum tormentum: In terrâ mixta omnia, gaudiæ supplicijs temperata, mel felli affusum est, diei

A nox, hiems astat, bono malum, probis improbi insidiantur; mixtum fluunt omnia. Philosophi tres regiones aëris assignant, que tribus illis contignationibus possint conferri. In inā Inferorum regione tantum sunt mortui, seu verius aeternum morituri. De quibus Hebreus fidicen: Non mortui, ait, laudabunt te, Domine, *Psalm. 11.* neque omnes qui descendunt in Infernum. In hæc mediâ partem vivi, partim mortui. Eò illud Domini spectat: *Di- Matthew. 8.* mitte mortuos sepelire mortuos suos. In supremâ tantum vi. *vers. 22.* iusti autem in perpetuum vivent.

Sap. cap. 5.
Tota pulchra es, o Patria mea, tota pulchra es, & *vers. 16.* macula non est in te, absque eo quod later intrinsecus. Celat nobis Beatitudinem *Deus*. Quod si mortalium ulli ea fieret gratia, ut ei cælum veluti per rimam vel brevissimo tempore liceret inspicere, & intueri *Deus*; talis, putem ego, deinceps gravius nunquam deliqueret, imdæ laboribus, jejunis, aliisque corporis rigoribus sibi vitam suavitatem adimeret.

*Rime quiditatis sunt nostræ; per has ruinas cælum inspicimus; celum dum datur; modò applicemus mentis oculum, modò dū datur, Beatiudinem illam contemplatione seriā expandamus; sunt meditationes. Calefieri animus, imdæ ardebit hæc talia meditando. Hic Segala de obiis. Post aliquor ab obitu dies sua se antistite defun- artis servili. Etia stitit cum his vocibus: Benignissimus *Deus* mini- Beatiissima etas etiam actiones suo honori factas tam liberaliter remunatur, ut ego ad corpus, si possim promptissime redam, & alios septem dies cum morte luctet: nam minimum quid pro *Deo* agere vel pati, præmium habet maximum, ineffabile, immensum. Dicit, & in auras se abdidit.*

*Q*uid igitur habebit premii, *Dei* causâ pati grandia, aggregat ardua? cum ingentibus ætrumis collocati, periculis sece obiecere, laboribus maximis perfungi? Quid ergo feriatur & opportunitates tantas negligimus? Singulis horæ partibus licet diutinem fieri, sublimiorem in calo gloriam promereri. Quid ergo cælum, & ipsi nostris obstantis lucris? Quin cælum, dum licet emimus: Laboribus venditur & patientia.

*Venerus Patriarcha Laurentius Justinianus eruditio- nate ac sanctimonia clarissimus, dum affidit cælum gemisibus pulsat, in has voces crumpit: O si scirent mortales, qualia & quanta sint gaudia electis reposita in cælum convivio! O si gustarent que preparavit *Deus* diligentibus se excutere profus a se omniem torporem. Ita & Beatus Ignatius Religio: Societas. Parcens sapientia suculæstis dicitur: O utinam, Domine, utinam te nōsset homines.*

§. III.

*Q*uid ergo nos decipit, quid exæcat, quid abstinet, quid minus votis omnibus & suspicis affidis ambiamus cælum? Dicam paucis.

*Ephraim plerunque fatus. De his Oseas vates: Ose. cap. 10. Ephraim, inquit, virula docta diligere tritum. Hebrei vers. 11. boum ungulis terere fruges & excutere meslin solebant, quod hodiisque afinorum calcibus facit Hispania. Subinde boues ita triturantes os hordeo veltricito mægebant in laboris solatum. Hinc illa lex: Non alligabis os t. Cor. 6. tibi tritum. Tanto igitur libentius laborem hunc capiebant jumenta, quanto eum fami sentiebant comodiorem. Tribus Ephraim his jumentis vix generosius se gessit. Hinc *Deus* jure queritur: Ephraim virula loc. cit. docta diligere tritum. Ephraim ad id non invitum con- Ose. ferebant operam, & quo gula solatum aut commodum aliquod*

aliquid sperabant. Modò os implere, modò farcire ventrem liceret, labore non detrectabant: non quòd labore amarent, sed quòd commodum suum avidè fecerantur. Hinc arato alligari ingratissimum, quia nullum hic gula commodum. Tales Ephraimitæ, tales profus & nos sumus. Carni & Mundo, insuper & Diabolò servimus, & multum laboris ac opera in hoc servitio consumimus, vituli docti diligere trituram. Sed nūquid labore non amamus? Non certè; sed laboris commoda fecerant. Itē quidem dignitates ambit, hic pecuniam querit, ille voluptates sitit, alii alia. Ita præfens commodum spectamus, & ille sibi diuīs videtur, qui copiosior, qui plura sui laboris percipie emolumen- ta. Sed quid est hoc omne nisi bucea? nisi brevissimi temporis voluptas exigua? Sursum corda, o mortales, sursum, sursum.

Ovid. lib. 1.
Metamorph. Os homini sublimē dedit, cælumque videre
Iusit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Cod. cap. 1. Ergo, Quæ sursum sunt queritur, ubi Christus est in dexterâ B
v. 1. & 2. Dei sedens; quæ sursum sunt sapientia, non quæ super terram,
v. 10. Quod & vates, quem dixi, Ofcas monens: Arabit Iudas,
v. 11. ait, confringet sibi fulcos Iacob. Hi tales arate, farrite, occa-
care, non reculante, sed amore vitæ melioris, spe futuri.
Et en luculentum inter improbus probolque homines
discrimen. Improbi trituram amant, quia voluptates
præstantiam inhiant. Probi arant, & multis se labori-
bus fatigant, quia futura sperant. Quoniam debet in spe,
v. 10. qui arat, arate.

Non ergo trituram, sed agriculturam amemus, non
presentes, sed futuras voluptates inhiemus. Grave illi-
non erit trahere aratum, qui serio speraverit cælum.

C A P V T XI.

Vnde cimum in cælo Gaudium, voluptas è perfe-
ctissimâ omnium desideriorum satietate.

D Vx belli Narfes, vir maximus nominis, Bibliopola-
fuit primitus: Dein Justiniani Imperatoris famu-
lus à cubiculis. Cūque in hoc officiū genere virtutem,
& magnum animum exeruerit, factus est Patrius. Et
quia viri Virtus ac masculum pectus magis magisque se
prodiit, ad sublimiora concendit, dum Bellariori loco,
militie Imperator est dicitus. Decennio rem militarem,
præclarè gesit, præliis & victoriis felix, Goruthorum
gem' pænè invictum vicit, ac debellavit. Hic fortuna
verit, prout omnis humana felicitas terminis conclu-
dit angustissimum. Justinus Imperator novus dicitur,
qui velut Pharaon ignorabat Ioseph. Sophia Imperatoris ne-
ficio qui laea cū Narfetem ferre non posset, colum ei
ac fultum misit, ut feminam indueret, & fila duceret.
Tam infami mure exacerbat Narfes: Ego, inquit,
Cæsari ejusque uxori talia deducam fila, quæ non facile
rupti sunt, telam ordiar non solvendam. Mox opti-
mos Italia fructus, uvas, fucus, mala Hesperia, poma
auræ Longobardis misit, & amplissimè invitavit, veni-
rent tantum, & terram opimissimam armis suam face-
rent, se strenuum hæc in re foro adjutorem. Venerunt,
præstantissimi, terræ frugibus invitati & traxi. Om-
nium illorum vox erat: Eamus & possedeamus terram
ejusmodi fructibus abundantem, quos longè suavius
erit recentes carpe.

Haud alter Deus Hebræum populum ad terras
fertilissimas ferri subiugendas accendit, fructus eis nobis-
sissimos propofuit, ut mutuis se se hortatibus impelle-
rent. Eamus & possedeamus terram. Ita & Christus hu-
manissimè nobiscum agit, invitat ad caelestia, fructus
opimios proponit. Nam de Beatis prouuntians: Sunt
sicut Angeli Dei in cælo: Nihil voluptatum illis deserit. In
cælo perfectissima satietas erit. Et ut prelibemus hos

Tom. I.

A fructus, maxima creatarum rerum varietas in conse-
ctu est. Gusta, Viator, gustu.

Quæque latens, meliora puta. —
Optatissima erit in cælo Desideriorum omnium SA-
TIETAS. Et de istâ hoc capite differendum,

§. I.

H Ierosolymæ rex David velut suam solatunt fa-
mem: *Satiabor, inquit, cūm apparuerit gloria tua. Vix Psal. 16.*
capimus tanto Principi hanc vocem excidisse. David *vers. 15.*
Rex opulentiissimus ingentia duo regna possederat: In
his ille tot numeravit horrea selectissimo tritico spissata,
tot præta, tot villas pecude pinguisimâ refertas, tot pe-
nora omnigeno ad mensam apparatu plenissima, tot
cellas generosissimo vino spumantes: nihilominus tan-
quam mendiculorum infimus, qui vix semel toto anno
est satur, fami suæ ingemiscens: *Satiabor, inquit, quia*
jam vehementer esfio. Eone mendicatis rex tantus
est redactus, ut famem futurâ solū satietate soletur?
Ita fane mendicus est, scipio teste: *Ego sum pauper, in- Psal. 63. v. 3. & 10.*
quit, & dolens. *Mendicus sum & pauper. Ego vero egenus Psal. 39. v. 18.*
sum, & pauper, *Deus adjuva me. Psal. 69. v. 6.*

Sed forsitan argenteos aureosque montes esuriit? quis
hanc gulam satiis propicit? Ali non istud alimenti ge-
nus appetit? argenti & auri satiis habuit: nam auri talen-
ta centum milita, & argenti mille milita talentorum fruendo
templo definavit. Sunt bis mille octingenti duodecim De his plus
milliones Hispanicorum ducatorum supra o. & o. millia Davide eg-
trecentos septuaginta quinque ducatos. Ergo aurum rimus,
non esuriit. Sed forsitan dignitates ampliores & plus
quam regias ambivit? Neque hoc. In apice dignitatis
stetit. Toto terrarum Orbe nomen decusque gesit. Sed
forsitan copiosiores satis voluntates? Ali nequitam. In
promptu fuisse, quidquid oculi, quidquid animus de-
liiarum optat. Ille nihilominus se mendicum, non
diffimulans: *Satiabor, inquit, cūm apparuerit gloria tua. Psal. 16. v. 15.*
C Et speratæ satietatis cauillam adjungens: *Adimplabis me. Psal. 15. fine.*
ait, *Lætitia cum vultu tuo: delectationis in dexterâ tuâ usque*
in finem. Hieronymo interpretare dixit: *Ostendes mihi*
plenitudinem lætiarum ante vultum tuum.

Dum vivimus, oculos & animos gerimus infatia-
biles, quo plus ingeuntur, plus appetunt; nulla hic lætitia
plenitudo. Lætanum, sed non impletum: in superficio
nata hilaritas nostra, mero in profundo hæret. Dele-
ctatiuncularum guttulas libamus, totis patetis propina-
turi dolor: heu! nimium brevi ludimur fallacia. Ideo
rex David, sublimi spiritu: *Quid mihi est in cælo, ait, & à Psal. 72.*
regiùd vultu super terram? Dominus aulici mei ministri
modò hanc, modò illam animi relaxationem mihi
*monstrat, ut ad hilaritatem me provocet: At ego ni-
hil usquam reperio quod solide vel exhilaret vel lancer.*
*Quid mihi est? Haec cupidiarum minutia ad meam fa-
mem non sunt.*

Comedonis & heluonis instar loquitur, cui hiant
sempre fame nil eorum quæ apponuntur, satis est: qui
uberiorem etiam coenam accusans: *Quid mihi, ait, has*
buccellas, quid patinarias has nebulas ponitis? ægrotus
ruficus plus absumeret: Chamæleon ego non sum, ut
vento pascar, haifui non sepe geminato paucis bolis
*hæc omnia glutierim. Cibum largius præbete. Ita reve-
rà David: Quid mihi est in cælo, & te quid vultu super ter- Ibid.*
ram? Cælum ipsum nolim, si tu absis, mi Deus, tu
solis cor plenè satias. Ergo satiabor cūm apparuerit glo- Psal. 6. v. 15.
ria tua.

Itane potentissime Regum tunc primum satietatis?
jam pridem satietata credi potuit omnis tua cupiditas.
Cùm etiamnum opilionem ageres, ex tibi concessa
sunt vires, rarissimum munus, ut Ursos & Leones velut
hedulos disperperes. Nunquid plus virium cupis? Gi-
gantem illum Goliathagminis Hebrei dedecus affectas
screris? Concessum est: stravisti. Num plura vis? In

præmium ipsam Regis filiam deposcis. Opilio regiam
puellam ducat? Concepsum est & hoc; duxisti. Quid
amplius exiges? Victoriae adversus Philistæos omnes
defideras? Nec istud negatum est. Vicisti omnes. Nec
dum satur es? Guperem, inquis, non solum unctus &
pictus esse Rex sine Regno: sed verus? Sceptrum &
diadema & regnum ubi sunt? En ad vorum adsumt;
Rex esto, & Monarcha Orbis ex pastoreculo, è juvne
pagano. Num optes plura, meliora? Tandem satiatus
fis necesse est. Sed negat, & ulterius vociferatur: Non
dum, & Domine, nondum est satiatur cor meum. Ma-
gnum adhuc in ea inane sentio: Quidquid haec
ingessi, exaruit & evanuit, perinde si hydriola aqua
plenam in accensum elianum effundens; vi caloris mox
omne absorbetur. Peccus meum adhuc vacuum & esu-
riens: nec illud, credo, satiarem, si centum, si mille re-
gna ingerem. Nulla hæc satietas: Satiabor cum apparue-
rit gloria tua.

§. II.

Filius Davidis Salomon in omni deliciarum ac volu-
ptatum genere satietatem quaerit, si ullus mortali-
um. Confitentem habemus reum, suam ipse gulosis-
fiam esuriens scripto evulgans: *Omnia, inquit, que de-
sideraverunt oculi mei, non negavi eis; nec prohibui cor meum,
quoniam omni voluptate frueretur. Quid tandem? Num satia-
tus est? Ah neutquam. Vidi, ait, in omnibus vanitatem,
& afflictionem animi, & nihil permanere sub sole. Quod
vacuum est, vanum appellamus. Frangis nucem, &
nucleo non reperto dici: Cæsa & vacua nux. Fregit
Salomon felicitatem Mundi; cum verò nucleus quem
quaerit, non periret, dixit: *Vanitas Vanitatum; Ohe-
nux virtuosa & cæsa; Vana omnia. Qui tandem vana?*
Nunquid Salomon argenti & aurum gemmarumque plu-
rimum, nunquid voluptates maximas, nunquid opu-
lentissima duo regna in hæc ære non invenit? Quo
modo igitur vacua fuit? Dicam, sed prius ex te quæro: *Cum*
*ampullam vitream nihil liquoris contineret
cernis, an non vacuam d'is?* Atqui aëre plena est. Si
autem ampulla sit parva, parum aëris in eâ est. Ita Salo-
mon Mundum ut vanum & vacuum merito infamat.
Nam quidquid in Mundo est vanitas & aëris est. Vides
Abfalonis formam? Alexandri potentiam? Cressi opu-
lentiam? Herculis vires? Ipsi Salomonis gloriam?
Parum aëris est: Nux cariola est: Ampulla vitrea est,
& nihil liquoris continet. Evanuerunt illa omnia ut
fumus, ut ventus, ut umbra: Nec horum quidquam
situm famenque animi satiavit. Nulla hæc satietas: Sa-
tiabimur cum apparuerit gloria Domini.*

*Qui aciem
præcedit ad
lacassendum
potem.
Sap. cap. 2.
v. 5. § 6.*

Liceat hæc interferere colloquium, quod religiosissi-
mis duobus viris fuit. Alter sic oratus: *Emissari illi, ait,
& perdite vitæ homines non aëde insanæ ac male ra-
tioinati: Vmbræ transfixæ est, inquit, tempus nostrum,
& non est reversus finis nostri, quoniam consignata est, &
nemo revertitur. Venite ergo, & fruamur, bonis que sunt, &
utamur creaturæ tanquam in juventute celeriter.* Hoc di-
cunt: Adeste dum socii & nostrum è vitâ discessum hil-
iarioribus celebremus cœsus, hodiernæ vel crastinæ
mortuï. Omnes enim morimur, ut cernitis, & à mor-
te quis revertitur? Meram properamus ad unam; om-
nes gremio telluris condimur, hac fossa sorbet Orbem:
Eò inimis omnes, & nemo redit. Eia ergo, socii, eia agite,
dum virent genua; dum dies est, dum licet, profectio-
nem hanc longissimam festivioribus fanciamus pocu-
lis. Voluptas omnis deserenda est: ergo voluptati paullò
fölcenius valedicamus.

Quid hoc aëde mali? ait religiosus vir iste. Mor sub-
jungens alter: Optime profecto, inquit, perditissimo
gregi patrocinari. Quod si eorum proba sit ratioinatio-
nem, non minus hac erit. Dicamus ergo: *Cras epulis se-
lectissimis abundabimus, assis & lixis, mensam Solis ac-*

A cumbemus. Venite igitur, & hodie dum licet, satis pe-
ponum, satis fungorum, satis furfurum edamus: Hæc
cœnæ hospitium hodiernum terminemus, cras laetus
immigraturi. Qualis hic, obsecro, sylloginus est, epi-
cherema quale? Simillimum faciunt, qui rebus huma-
nis valedicunt, iis prius se nequiter immixtunt, tan-
quam hæc ratione promptius migraturi ad cœlum. Cur
quæso polentacis quisquiliis, cur horde, fecibus, cur
pororum filiis, cur paleis & furfuribus se implent,
qui ad Cœnam Magnam festinant? Cras laetus in cœ-
naturi, cur hodie cum canibus & porci prandecant?
O fatuus inaudita! Verè fascinatio nugacitatis obſcurat *Sap. cap. 4.*
bona, & inconstans concupiscentia tranſvertis ſenſum. Et *vers. 12.*
videte, rogo, humanam stultitiam. Furfures & nostri
frumenti filique cum delicatissimis dapibus aquorū
jure conferuntur, quām omnes voluptates nostræ cum
cœlestibus ac divinis.

§. III.

Quomodo cogitationem in cœlum intendere oportet, juverit hæc vel pinguiori Minervæ tradidisse.
Fingat quis voluptatem quam poteſt elec̄tissimam, ſumman, Hanc è tribus velut arcis licebit eruere; ex
honorum, opum, & oblationum omnigenarum arta. Tuus ergo fit, mi Christiane, terrarum Orbis cum
omnibus theſauris, auro & gemmis perinde ut ſaxis abudes: Omnia deinde animæ bona te orantes; nemo ſit qui te non honoret, laudet, amplexetur & foveat;
optima ubique fama te comiteſt: Rerum in ſuper
ſcientiam habeas quantam cupis maximam; vires &
virtutes omnium herbarum, arborum, gemmarum,
animalium exactissimè nōris, & ab hyslopo uſque ad
cedrum cum Salomonē diſſeras; Philoſophiam ac
Theologiam omnem calleas; ſis denique mortalium
non diſtillimus ſolū, ſed & sapientissimus: His addi-
mus omnifarias voluptates ad votum & ſupra votum,
Afflui convivium, amicos & ſodales gratifimmoſ, Mu-
ſicam qualem nullus unquam Imperatorum habuit, &
quidquid demum corpori ſuave eſt.

Ubi hanc tamē voluptati ideam ſtruxeris, ubi colle-
geris quidquid unquam tuis ſe oculis pulchrum, auribus ſuave, palato dulce, ceteris ſenſibus gratum obje-
cerit, cogita obſecro. Atqui ſimilia vidit oculus, audi-
vit auris. Philoſophorum ſcita non nescimus: Nihil eſt
in intellectu, quod non fuerit in ſenſu. Hac intellectus
facile caput, qua per ſenſus cō-transfunt capienda. Er-
go quæcumque fingimus aut optamus, viſa ſunt, aut
cerre videri poſſunt; qua expeſtamus in cœlo, nemo vi-
dit unquam. Et quamvis invita hæc forent & inaudita,
tamen in cor hominis ascenderunt; aliquo neque tu,
neque alijs quiſquam hæc cogitatione ſua ſubſiſceret.

Habemus itaque voluptatem: nunc illam durablem
faciamus. Duret ergo, quam finimus, voluptas annis
quinquaginta, duret centum, mille annis duret, ita quid-
quid ut eadem ſemper fit ſanitas, conſtantis hilaritas, in-
teſi omni curâ, ſine ullo metu turbandæ vel amittendæ
voluptas: quid ſi tribus quatuorve, quid ſi quinque, aut
decem milibus annorum duret eodem hilaritas re-
nore? Tunc deum qui decem milibus annorum ſic
beatus eſſet, fateri cogereſt. Etsi centies, eſti milles
acerbam pro Christo mortem ſubſiſtem, jam tamen
abundè ſatis recipiſſem præmii ultra omne prome-
tum. Sed progrediamur altius.

Ubi menſiſe cogitationibus inſculperit, reſtiffime
ſubjungentur iſta: Voluptas haec omnis vel ad decem
millia annorum extensa, ſi celo conſerutar, imaginaria
proſtrus eſt, ſumus & umbra, & nihilum eſt. *Veſtigia 1. Cor. cap. 9.*
voluptas & ſumma in cœlo eſt, quam nec oculus vidit, nec
auris audivit, nec in cor hominis aſcendit, que preparavit
Deus iis qui diligam illum: nobis autem revelavit per ſtri-
tum ſuum. Hoc Pauli Tärſensis dictum aliquot anno-
rum

1. cap. 64. rimi certiūs præveniens Isaías: *A seculo*, inquit, *non audierunt, neque auribus percepérunt: Oculi non vidit, Deus absque te, quæ preparáfi expéctantibus te.*

Ubi Intellectus hæc cæli gaudia, quæ omnem intellexit, cogitationem omnem excedunt longissimè, non nihil alius in se admittit, addat quæ & Voluntatem inflammat. Age sis ergo Voluntas, & promissas tibi voluptates præliba: Non illæ quinquaginta, non centum duxaxat aucta mille, non decem millibus, nec decies centenis millibus annorum, sed in aternitatem perpetuas durabunt. Age, age refractaria plerumque Voluntas, & tantis te gaudis para: quæ minùs te ipsam sequeris aut amas, tantò melius te paras. Optimè de te dixit Augustinus: *Voluntas quæcumq; est avidior temporum honorum, tantò est inanior eternorum.*

S. IV.

Satietas gloriæ. **E**t hæc satietas nullum adferet tedium, fatigatum nullum adferet, sed in aternitatem persequitur. **S**atietas & famæ in calo coniunctissima fames, famæ perfectissima satietas commendat. Nos verè in esuriâ regione jam degimus, mendicorum ollulas & scutellas chartaceas trahamus, ecquid hæc ad animi famem ac sitim? Vitelli & Alopis patine, saliares epulae, Adipales Pontificia & Adjiciales ecclia, Falerni mare, animum elutientem non implent. Hic nulla satietas, aut certæ satietas cum naufragio & fastidio.

In ditorum ædibus quidquid paupertina tribui se-
pontur, in unam ollam mititur. Hinc ei nomen Olla
pauperi, quæ carnes & juscula, pulces & olera, pulpa
& offa recipit congerie confusa. Nos pauperum ollam
lambimus quotidie, dulcia amaris, risus lacrymis, mel
felle, gaudia suspicis mixta sunt: sincerum nihil, nulla
satietas. At inter Cælestes satietas perfectissima, &
cupidas iucundissima simul sunt: ita quidem, ut Beato-
rum infimum interrogemus, num voluptatis aliiquid
excogitari aut optari possit, quod in calo non sit: Ore
omnium responderet. Replemunt in bonis domiis Do-
mini: nec optari nec excogitari quidquam poterit,
quod in domo Domini desit. More suo infignissime

Aug. lib. 3. Augustinus: *Securi ergo, inquit, sumus, fratres, non nos sa-
tiabit nisi laus DEI, Amor DEI. Si deficiat ab amore, defi-
ciet à Laude. Si autem amor sempiternus erit, quia illa insa-
tiabilis pulchritudo erit, noli timere ne non possis semper lau-
dare, quem semper poteris amare. Huic vita sufficiemus.*

Hinc Franciscus Alissias dolorum medius dicere au-
sus est: Tanta est gloria quæ me expectat, ut omnis
pœna me delectet. Jejunii, flagris, cameuniis, carnem
tum, mibi frangere, humi cubare, afferi indormire, vigilias pro-
trahere, preces prolongare, irrisu esse, probra & ca-
paciæ, hoc omnia inter gaudia & lucta numerans Fran-
ciscus, liberrimè proclamat: Omnis pœna me delectat,
pœna delecta est gloria quæ me expectat. Atque hinc sub vita
fimem vir iste sanctissimus, viribus exhaustus, macie-
toribus, & vix ossibus hærens, dolores, quibus ureba-
tur, suos fratres vocabat. Et fuit cum unus aliquis &
familia suggereret Franciscus: Rogaret DEVM, ut mi-
nus cum suis ageret. Cui vir sanctus: Nisi tuæ, frater,

A simplicitati parcerem, inquit, hoc dictum acris lue-
res. Itane DEO nos modum præscribere, & extrema
quæque meritos blandientem manum vis postulare?
Mox suo se leitulo evolvens, jämque nudu humo-
supinus DEVM omnibus precibus rogare instituit, auge-
ret pœnas, geminaret verbera, duplacet dolores, nec
parceret misericordissimè levendo. *Cum tanta sit gloria
quæ nos expectat, ut omnis pœna delectet.*

Hic ergo Patientiam omnibus cælum aspirantibus
commonitro. Videat sedulium opificem; gaudet is la-
boribus, sudore delectatur, jucundum illi est conductis
operibus obrui; non quod suavia sint ista; sed quod
gratissimum laboris sit lucrum.

Quid ergo nos ignavi ac desides laborem horre-
mus, quid pœnas aversamur? Hæc dulcia non sunt, sed
dulcis est laborum merces, immensum Patientia præ-
mium. Cum Francisco vel millies proclamandum:
Tanta est gloria quæ nos expectat, ut merito pœna
omnis delectare debeat. Satiabitur cùm apparuerit
gloria Domini.

C A P V T X I I .

Duodecimum in cælo Gaudium, Voluptas &
gaudiorum omnium securitate.

DEmades inter Græcos vit magni nominis, multæ
experiæ, nec picturæ ignarus, ad Philippum
Macedonia regem missus est Athenarum Legatus. Su-
per mensam rex Macedo varia quæsivit de Athenis,
quæ ampla civitas, num pulchra, numq; metropoli
major? Demades graphidos peritus, non verbis solum,
sed & lineis Athenas in tabulæ sc̄ figuravit, ut Rex ur-
bis portiudice desiderio incensus dixerit: *Ut urbs hac
mea sit, ferro vel auro cæciam.* Ita rudis hac Athena-
rum adumbratio Philippum movit, ut beatum f̄ regem non putarit, nisi eā urbe potiretur.

Humana genti DEVS Orbem terrarum proposuit Orbis ter-
spectandum, & in eo adumbrationem, sed rudissimam, rārū pro-
Orbis illius melioris & beati. Tanta h̄c rerum condi-
ponit à
D e s i x e r i m u s : *Sparis eterna voluptatis umbras, quo est
adumbratio.* At quemadmodum Rex Macedo Philippus non urbem r̄io Orbis
Athenarum in chartâ lineatam, sed veram appetit; ita beati,
nos non adumbrationem patet, sed patriam appeta-
mus; has rerum creatarum umbras generosè sperna-
mus. Cœta h̄c omnia non nisi in eamena sunt & ru-
dis imago beatissimæ illius civitatis Hierusalem: qd ge-
mitus & vota tendant. Quod si aliter non licet, manu,
ferro, vi urbs illa est obtinenda. Hæc omnium mens sit,
non conquiescere, dum nostra sit urbs illa; in quâ non
cives solum, sed & Domini æternum vivamus & in-
peremus.

Haçtenus de diversis cœli gaudiis actum. Enīverd
caelatum gaudiorum in hoc firmamentum est & ro-
bur, ea esse penitus securissima; nullo eventu, nullis se-
culis turbanda. Beati omnes loca cœsiūa secura habi-
tant, DEI gratiâ excidere nequeunt, quia nec amplius
peccare possunt; in portu navigant, non est quod me-
tuant naufragium, in tranquillo & tuto sunt, in liberta-
tem confirmatissimam asserti. Atq; de hæc tranquilli-
mæ Divorum securitate jam differemus.

SEverinus Boëthius non à rārū solum eruditio, sed Boëth. lib. 3.
ab illustri etiam sanctimonia estimandus ea de con- Conf. Philo-
fatione Philosophie scriptis, que cedro & auro sint lof. pres. 2.
litteranda. Hic Beatitudinis mentionem injiciens: Om-
nis, inquit, mortalium cura diverso quidem calle procedit, sed
ad unum tamen Beatitudinis finem nititur pervenire. Id autem

est bonum quo quis adepro nihil uliginis desiderare queat. A quod quidem est omnium summum bonorum, cunctaque intra se bona continens: cui si quid absoret, summum esse non posset, quoniam relinqueretur extrinsecus, quod posset optari. Liqueat igitur, beatitudinem esse statum bonorum omnium congregatione perfectum.

Hanc Beatitudinis adumbrationem Theologi omnes, ut legitimam probamque admittunt. Nam revera **STATVS** est nulli fortunæ eventibus subiectus: Nihil hic minus stabile aut inconstans. Humanæ vanitatis elogium est, Nunquam in eodem statu permanere. Homo simillimus Europo, jam hilaris, jam tristissimam opulentus, jam egenus, modò fatus, modò agrotus, modò & mortuus. Nunquam in eodem statu permanet. In calo alii vivunt legibus. Nulla illic mutabilitas. Sicut **DEVS** ab omni ayo beatissimus fuit, sic & beatissimus erit in omne ævum, & omnes cum eo Beati, beatitudinis communicatione admirandæ.

Hic Status in calo cunctos durabit in annos.

Nos hic suaviter sonniamus varios status Baronum, Comitum, Marchionum, Principum, Ducum, Regum, Imperatorum, Ritu teneatis amici. Qualis obfereo

Job cap. 14. ver. 1. hic status? *Homo quasi flos egreditur, & contetur, & fugit velut umbra.* Hodie fatus, cras non in leculo, sed jam in capulo jacemus. Hoccine statu est? Sed ludamus verbis, & cerevisiam Falerni aut Cretici nomine dignemur. Sit status in vita nostrâ. Ubi jam alterum illud?

Exod. c. 33. ver. 19. *Omnia bonorum aggregatione perfectus.* Numinis promissum est: *Ego ostendam omne bonum tibi.* Quidquid bonorum est celo terriaque aut esse potest, eo fruuntur

Beati omnes, quamvis, ut dictum, inæqualiter. In terra, quam rarus & cenus est bonorum eumulus! Videas virum divitem, sed non fatus; videas fatus, sed non divitem; Alius & dives & fatus est, sed inglorius & inhonorus; Reperias forsan qui & dives, & fatus, & honoratus sit, sed aliud illi deest; vix unquam ex integrilateralis est; formosissimo pomo similes, cujus medium vermiculus perrodit. Sed inventemus reor hominem, qui & opulentus, & validus, & eruditus, & cum primis honestus, & nunquam non laetissimus sit: Sed hic ipse cum cogitat tam omnibus, quam sibi etiam moriendum. Heu! quam inhorrebit, quam non beatus est tam tristis nuntio! En obfereo, quis noster hic... quam non perfectus vel paucissimum etiam bonorum aggregatione?

Sed eum mihi virum sit, cui summa, qua quidem possit, felicitas obrigenter, qualem ajunt fuisse Q. Metellum. Hunc, teste **Valerio**, plurimis beneficiorum gradibus à primo originis die, ad ultimum usque fati tempus indulgentia nonnquam cessante, ad summum beatitudinem cumulam felicitas perduxit. Nasci enim in Urbe terrarum principe voluit, parentes ei nobilissimos dedit: adjectis animi ratiocinas dores & maximas corporis vires, ut omnibus sufficere laborous posset. Conjugem ei nobilitate, pudicitia & fecunditate conspicuam conciliavit. Decus insuper Consularis, Imperatoriam potestatem, speciosissimi triumphi praetextum largita est. Fecit ut eodem tempore tres filios Consulares, unum etiam Censorium, duos Triumphales, & quartum Pratorum videret. Concessit ut tres filias nuptiæ daret, eamque sobolem sibi suo exciperet. Tot parvus, tot incunabula, tot viriles togæ, tam multæ nuptiales faces, honorum, imperiorum, omnis denique granulationis summa abundantia, cùm interim nullum funus, nullus gemitus, nulla tristitia causa. Hunc vite aeternum contentaneus, & æquè felix excepti finis: Nam Metellus ultimæ senectutis spatio, lenique mortis genere, inter oscula complexusque charissimorum extinxetus est. Filii & generi suis humeris defunctum per urbem extulerunt, & rogo imposuerunt.

Valer. lib. 7. c. 1. fine. *Hic infallissimè Valerius: Cælum, inquit, contem-*

plate, vix tamen ibi talis statum reperies. Venia danda idololatriæ, qui gentilitatis tenebris oppresi, lucrum etiam & dolores in cælum admittit. Apud tale cælum, quod vel umbra lucis doloris penetraverit. Et qua, oro, Metelli aut fortunatissimorum quorūcunque hominum omnis felicitas est? Ecce defunctus, ecce finis, ecce precipitum fortune. Demum ruunt omnia, & voragine sepeluntur profundissimæ. Stat beatitudo vera, nunquam ruitura, à nemine sepelienda. Beatitudine status omnium bonorum aggregatione perfectus. Neque solum bona omnia Beatitudinis gremio continentur, sed bona semper stabilita, bona undeq; que perfecta & summa, bona in omne ævum ruitura perfectus. Est hic multiplex cupiditas, sed mala; est varia voluptas, sed falsa, & plerumque fœda. Sine hæc omnia bona, secura & stabilita esse non possunt. At ibi nullus est metus amittenda Beatitudinis, ubi tranquillissima gaudiorum omnium est securitas.

B

§. II.

Beatissime canunt: *Laqueus contritus est, & nos liberati* *sumus. Dum extra cælum agerent, in metu fuerunt; jam* *nec timorenullum metuunt.* *Quandiu,* *inquit Augustinus, vitiis repugnamus, plena pax non est;* *qua* *illa que resistunt, periculosa debellantur prælio,* *et illa que vici* *sunt, nonnulla fecuro triumphans otio,* *sed adhuc sollicito* *premuntur imperio.* *Solus aeternitatis dies fecurissimus est;* *cujus Isaiæ latissimus nuntius:* *In illâ die, inquit, præcabit Dominus mortem in sempiternum.*

Reclœ mors nulla erit, ubi nullum & peccatum erit.

Quod Beati nec minimam quidem labeculam contrahere possint, inde oritur. Vident Beati **DEVM**, sumnum bonum, quod non possunt non amare plusquam bona omnia; & hic amor semper in actu est, nunquam non ardet. Atqui tam perfectus, tam aetuosus amor, vel le-

C

Non bene convenient, nec in unâ sede morantur *tanrus amor, & odii seminarium noxa.* Cùm ergo ardentissime ament, eidem etiam in omnibus placere, & quidquid ei displaceat, vitare cupunt. Hinc à peccatis securitas aeterna. Quod nos reperitoties lapibus de- *Et nos in* *linquamus, inde est, quia licet amemus DEVM, amor hoc modo* *etatis re-* *petitus la-* *petibus de-* *linquamus.* *Subito in pecuniam, aut in* *cesearia delitias; aut in mulierculam, aut in radium ho-* *noris præcipites abripimur, relicto DEO.* *Quemadmo-* *dum filis conspecto mure, aut simia vîsi nucibus, aut mus* *vulpes præfertibus gallinis illico ad delicias suas convo-* *lant: ita nos in voluptatem prouisimî, ubi ubi ea con-* *spicendiā se debeat, mox accūrimus, deserto DEO,* *tanquam in rebus conditis majorem oblationem,* *quam in conditore inventuri. Hæc caca & præceps* *ignorantia beatos non inquit.* *In DEO bonorum* *omnium, pelago nullam non voluptatem reperiant.* *D* *Hinc avertire se nequeunt, sed nec interrumpere pos-* *sumt amabilissimum hunc intuitum. Nam bonum infi-* *nitum infinitè trahit, humanamque voluntatem sic im-* *pletat satiâque; ut ea non possit extra illud velle aliud,* *aut amare.*

Atque hæc ratione calites omnes non amplius pecca-re nont. Quod beatus Petrus attestat: *Regeneravit nos in spem vivam, inquit, in hereditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcescibilem conservatam in cali in vobis.* *Hereditas est incorruptibilis,* quia nec definiere nec perdi potest: *Immarcescibilis,* quia nec deforescere, nec immixtui potest: *Incontaminata,* quia nihil admittit im-mundi. Beato Joanne test: *Non intrabit in eam aliquod coquinatum aut abominationem faciens.* Omne maledictum *apoc. 6. 15.* *coquinatum aut abominationem faciens.* Omne maledictum *vers. 27. 0* *non erit amplius.* Undique & undique secura sunt cali *c. 22. 23.* *gaudia.*

Hic quidquid opum, quidquid honoris & gaudi-

rum

rum est, heu nimium quantum marcescibile est. Ipsius est fortuna puli, & voluptatum avidissimi sectatores id fortunam mutuus ille hortatus: *Coronem nos rosas, an-*
tequam marcescant. Non marcescibile solum, sed contaminatum ac corruptibile est, quidquid extra patriam est. Vitam penè omnem infamamus noxiam. Hinc Jobus dicere auctus: *Ecce, inquit, inter Sanctos ejus nemo immutabilis, & cali non sunt mundi in conspectu ejus.* Sanctissimi quique, quos Jobus *calos* nominat suos patiuntur manus, suis lutulatur affectibus & naves.

Burat. lib. I. Nam virtus nemo sine nascitur: optimus ille est,
firm. sat. 3. Qui minimis urgetur.
Job. cap. 15. Mortis stipendiarii sumus omnes. Quotidie Mors in nobis
med. 2. Cor. 4. 4. operatur. Quidquid machinemur, hic nulla securitas; in
vers. 12. calo summa.

§. III.

Iam. Major in Pseudo. p. 110. **N**arrant tres amicorum intimos sanguine etiam claros incredibili animorum confusione ac datis dextris, in illud fæderis consipitaffit, ut fortunam quamcumque tandem alacritate pari exicerent. Ergo una fecerunt iter. In eo ad silvam delati, plurimum via transiit silentio. Varia nemoris amoenitas cogitationes illorum rapui præclusa voce. Nemore jam transmisso unus illorum: Num, inquit, lingua perdidimus sicut? Unde tam altum silentium? Cui alter: Tam amoeni salutis opacitas altius me ira jussit: in calo eram. Et ego, inquit alter. Et ego etiam, ait tertius. Hic natu maximus opportunitas: Mihi credite, viri, non temere hoc factum existimem. Bonum omen; calum cogitationibus nostris intercessit. Inuitat nos Deus: quin nutus divinos sequimur. Rex celi opulentus sanè Dominus est, & solutionis explicatus maxime, abundat præmia. Ita sensim tam in aliorum quam in suum etiam animum sermone non concepto irrepit ignarus. Hoc dicentis exordium. Cùmque attentos haberet socios: Haec tamen, inquit, fidei & gnava operæ servivimus Mondo: Quid inde nobis est præmia? Quod dare Mundus & Diabolus absolent. Non sapimus tandem pescatores isti? Ego in aulicis obsequiis æratem, valetudinem, pecuniam, uitiam non & animam, prodegi. Quantillum est gratia quod ambi, id forte nunquam impetraturus? Nostis dominicos favores & vinum cariophyllis conditum nocte unicæ expirare. Experitur qui volet malo suo: Nos experti loquimur. Quid si aggressu unanimi, prout nostra sunt fædera, excutiamus hoc jugum, & Regi serviamus, cui nemo servit gratis? Incaluit uterque cohortatione locii. Ab hac varii sermones. Neque prudenter videbatur rem arduam tam citè velle.

Denique post multam ventilationem, ne quid in fædus peccaretur, in eandem ivit sententiam. Mundo nuntium remittere, & obsequiis se addicere divinis. Neque tardè faciendum censebant, quod sancte decesserent. Ita uno se cœnobio abundat, & aliquanto tempore præclarè se gerunt. Sed, *Ecce inter Sanctos ejus nemo immutabilis.* Duo minores natu paullatim remittere ac interpellere, vitæ ansteritatem nimum sentire, & eam accusare, idque in vicem fateri, & hinc illinc solatiola mendicare. Ita tertium accedunt in cœsti hilarem, frigidi calentem. Ille socios fastidio plenos observans: Optimi fratres, inquit, otiū, & quod inde nasci solet tedium, vos perdunt, hinc vita vobis omnia amarescit: Ego, quod Numinis tribuo, molestiam temporis moram non sentio. Hoc autem ago, ut nunquam non occupatus sim. Mirantur hominem non minus quam ipsi essent illiteratum tam suaviter cum tempore convenire. Quibus ille religioso joco: Ut verò etiam, inquit, litteratum me esse scias, meus me magister traxi potissimum litteras ex aliis nōs docuit, non illas mercatorum; *Piper peperit pauperrum*, sed has: *Peccatum, Passio, Premium.* Primam vocem a, eadat atramento, alteram minio, tertiam auro

scriptam. Hi mei codices, hac volumina mea, quæ assidue lectorio. Atque inde litteratum me censeatis velim. Hac porrò lectorio, & precandi studium & laborem omnem mihi facilem reddit: quidquid molestiarum aut rigoris est inter nos hæc lectorio condit. Hinc Otium mihi non onerosum, hinc nulla hora videtur longa: Hinc jucundum est pari, quod olim meminisse dulce erit. Et ut scias quæ ratione has litteras expendam, en para-

digmas.

I. *Peccatum atro liquore scriptum.* Hic expendo, quæ fuerim cum Mundo servirem; quæ quantumque peccata commiserim, quæm graviter Deum offendierim. Revera Mædus ludificavit me, & Orcus expectavit me; propè proximè perirem, si viæ cœptæ progressus fuissent. Hæc cogitando, & precatioles folitas adjungendo, maiorem partem antemeridiani temporis expendo.

II. *Passio Domini minio exarata.* Ad voces has mecum verso quid Dominus Jesus, dum inter homines ageret, pro hominibus & ab ipsis hominibus injuriatum ac cruciatum tolerarit. Hic vitæ mortisque Dominice mysteria, prout ordine sequuntur, meditanda sumus: Nec ad fundum aut finem unquam devenio. Sic diem ad hotam tertiam vespertinam exigo, quo tempore Dominus expravit in cruce.

III. *Premium cali, auro litteratum.* Hic immensa Beatorum gaudia considero. Res infinitæ est; quantò enim plus cogito, tantò plura superesse cogitanda invenio. Neque hæc ad finem sum aut fundum perveniri potest. Sic diem ad exitum duco. Et vos, obsecro, hæc verba paucula contemplatione expendenda sumite. Hæc commentando nunquam exhausteris. Profuit certè duobus aliis jam reperientibus hæc audire; nec leviter deinceps & ipsi profecerunt.

Hic ego Puritatem animi me ostendo; Nam ex, quæ exposuitis cogitationes de peccatis, de Domini tormentis, de cali præmia, facile omnes impuras cogitationes excludunt.

Christus ad cœnam ultimam suis plurima de calo instillans: *Et gaudium vestrum, inquit, nemo tolleret a vobis.* Ab *Ioan. c. 16.* omni hoste securi ageret; omnia aeternitatis sœcula beatæ *vers. 22.*itudini vestra nihil decerpit: Immensum præmium nemo tolleret a vobis. Hic à nobis demum omnia tolluntur: *Etas paullatim subtrahit viris corporis, oculorum mundo aciem, memoriam firmatatem, agendi & laborandi ala omnia à criciatem.* Sic parentes à liberis, liberi à parentibus, sic à cognatis aliis cognati, ab amicis amicorum optimi tolluntur & abstrahuntur; sic denique & ipsi tollimur, afferimur, abiciuntur. Ergo cor purum ad alta tendat, ubi in calo au-

Gaudium nostrum nemo tolleret à nobis; nec ipsi unum nemo quam tollendi; ubi status est bonorum omnium aggre-*vers. 22.*atione perfectus. Hæc assidue cogitemus, hac spere, gaudium inuitans ad hæc tolleret, & animans *Isaias: Ipsi videbunt, inquit, gloriam Domini, Isa. cap. 35.* & decorum Dei nostri. Et redempti à Domino converterentur, *v. 2. 3. 10.* & venient in Sion cum laudes & letitiam sempiterna super capita eorum: gaudium & letitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

Ibi nulla inopia aut morbi mentis; ibi libidines se-*Quia in-* pulta, iræ & invidentia facies extinctæ; infiducia cœcodæ *celo iræ &* monum nulla, nullus paupertatis, nullus agri & cœlinis, *invidentia* faces ex-*celo iræ &* nullus gehennæ metus. Nemo ibi laeditur, iraferitur ne-*invidentia* & mo, invidet nemo. Malum quod ibi non est, scripsi potest; quidquid Bonum quod ibi invenitur, exprimi non potest. Ibi desiderabit, quidquid amabitur, aderit, nec desiderabit quidquid tur aderit. quod non aderit; ibi erit quidquid voles. In illa *Dei* civitate Rex Veritas, lex charitas, dignitas, æquitas, par felicitas, Vita, aeternitas. O gaudium vincens omne gau-*vers. 22.*dium, extra quod non est gaudium!

CAPVT XIII.

Decimum - tertium in cœlo Gaudium.
Voluptas ex Aureolis.

In Persia Magorum regio est (quod Clemens Alexander memorat) ubi tres esse montes referuntur in campo spatio siros, hoc discrimine. Cum viatores locum transmisiuri ad montem primum perveniunt, confusas velut in acie decessantium vores audire sibi videntur. Cum montem medium accedunt, intensiores militum clamores, evidenter armorum & equorum fremitus percipiunt. Ubi tertium montem adierint, jam alias sibi voces videntur audire, velut letum paeana canentium post obtentam victoriam.

Hac nobis seu fabula, seu fascinatio magica & vitam nostram, & futuros calitum triumphos eximere representat. Nos etiamnum in primo mediö monte versamur, hic meri tumulust, bellicum canit, signa strepunt, classicum auditur: in acie stamus & confilimur.

⁸ Cùm ad vitæ finem, tertium contigerit monitem, triste classicum triumphali carnime mittamus. Au- Exod. c. 15. dientur læstisimæ voces: *Cantemus Dominu[m], gloriæ enim vers. 1. magnificatus est, equum & ascensorem dejecit in mari. Veterum pœmata eleganter cecinit Profer:*

Prosper episcopus — Virtutum gaudia vulnus habent.

61

Essentiale illi vocant. **O**mnia celi gaudia Theologi sic distinguunt. Aut enim, ajunt, est gaudium primarium ac principale, * aut primarium accessio & auctarium. Illud est visio Dei: istud quo Deus actiones insigniores remuneratur. Exempli gratia: Vir nobilis tres habet filios, & septem castra. Singulis filiis geminum assignat castrum, illi additur tertium, quod ceteris secepsit praelatarius. Ejus generis in celo sunt *Aureola* singularis excellentiæ, aut illastris. Victoria cum testimonio, tum præmia. Nomen è sacris paginis desumptum est. Moys olim imperans Deus: Facies, inquit, coronam interflalem, altam quatuor digitis, & super illam alteram coronam aureolam. Vox omnium Theologorum est, tres in celo proponi Aureolas, Martyribus, Virginibus, Doctoriis. **A**post. cap. 7. bus, destinatas. Martyres communis dito Joannes: Hic sunt, inquit, qui reverentur tribulatione magna & tarebunt glorias suas, & dealbaverint eas in sanguine agniti. **M**att. 6. 1. De iisdem Christus ipse: Omnis, inquit, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui in celis est.

*Apoc. c. 14. Virgines idem Joannes ostendens: Et cantabant, in
v. 3. & 4. quiqui cantum novum ante sedem, & ante quatuor ani-
malia, & seniores; & nemo poterat dicere cantum, nisi illi
centrum quadraginta quatuor millia, & Virgines enim sunt
Isa. cap. 56. His Iffas Dei vice promittentes: Dabo eis, inquit, in domi-
vers. 5. mea, & in mari meo locum, & nomen melius a filii & filia-
bus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit.*

Dan. c. 12. Doctores facios designans Daniel: *Quia autem noctis
vers. 3. fuerint, inquit, fulgebunt quasi splendor firmamentorum; & qui ad
iustitiam erudient multos quasi stelle in perpetuas aeternitates.*
Matth. c. 5. De his ipsis Christus pronuntians: *Quis fecerit & docuerit,
vers. 19. hic magnus vocabitur in regno calorum.*

vers. 19. *me magnus voluntur in regno eorum...*

A Cur autem non plures tribus assignantur Aureole? Princeps Theologorum Thomas Aquinas Aureolam *S.Th. in 4;* interpretat̄ illustriore coronam insigni victoriā *disf. 49. 25.* tam: Atqui triplices potissimum victorie sunt, prout Triplex triplex hostis est, Mundus, caro, Diabolus. Mundum victoriā triumphat Martyr, Carnem Virgo, Doctor Diabolum, prout in cui multos hominum celesti subfrabit doctrinā. Sunt plexofilia, quidem plura celestium gaudiorum additamenta, hac tamen triā hoc nomine insigniri solent.

Queritis: Hæ tres Aureole quid sunt? Theologorum Quid sit effato, Aureola specialis dignitas & eminentia est, qua tributetur illi tripliæ victoriae. Vario olim discriminare debantur vicitoribus corona, Obsidionales, Civicae, Murales, Navales, Vallares, Ovales, Triumphales. Neque Deus his ornamenti fuos eare vult victores. Quo quidem Christo similiores erunt, in quo Martyrii, Virginitatis & Doctrinæ divinissima refusil excellentia.

§. II

Quod verò inter beatos cœlitas futurum sit disci-
men, ita quidem, ut alius alium superaturus sit
gloria beatitudine, prout aliud alium laboribus ac pro-
meritis superavit, uno omnium Theologorum con-
sensu, & sacrae paginae testimonii affirmatissime doceunt.
Et en demonstrationes luculentas.

Apud inferos disper erit supplicium, ergo & disper
præmium apud superos. De cōsideri supplicio Christus;
Dico vobis, inquit, Tyro & Sidoni remissus erit in die iudicij Math. 25.
quam vobis. Si alius alii gravius puniuntur, tunc alius alii vers. 12.
liberalius remunerabitur. Aequissimus est Deus, di-
versis flagitios peccatis diversas irrogando; nec minus
aequus, diversis promeritis diversa p̄mæia donando.

Deinde Ordines Angelorum in celo inaequales, sublimioribus inferiores subiecti sunt: Throni, Cherubini, Seraphini Deo & viciniore sunt (sic loquar) quam sint Dominationes, Virtutes, & Potestates. Atqui eadem & hominum illic est ratio, *aequales enim Angelis sunt.* *Luc. xii. 19.* *ver. 36.* Cum ergo Lucifer Apostata ex omni Angelorum Ordine secum aseclas precipitariit, unde in omnibus novem chorus deferta luxerunt spatio, ideo Deus vacua hac sedilia evectis cum hominibus decorabit. Horum aliqui in imum, in medium alii, in supremum illi ordinem transferbendi sunt.

Et quemadmodum varia feminis est fecunditas: hoc
quidem centesimo, illud sexagesimo, tricesimo istud
scenore fructuose gaudet; ita protius inqualis in calo
Beatorum erit remuneratio. Apertissime Christus: *In Ioh. c. 14
domo Patris mei, ait, mansioea multa sunt. Domus una, sed uers. 2.
multa conclavia. Beatitudo una, sed gradus in ea pluri-
mi, celstiores, demissiores, prout mortalium aliis
agendo & patiendo fuerunt ardentes. Hinc illa tan-
ta inter eisdem Domini servos inæqualitas. Commis-
sum eis fuerat argentum in laudabilem fonus elocan-
dum: Elocarunt, sed industria dissimili. Hinc etiam
D dissimilis merces: Primus audit: *Euge serve bone, quia in
modico fuiisti fidelis, eris porestatem habens super decem civita-
tes. Alteri dicitur: Et tu es super quinque civitates. Ut sci-
licet labori dispari dispar penitio respondeat.**

Hinc Christus Dominus Zebedaeorum matr pro h-
ili tam sollicita hoc respondit dedit: Sedere ad dexteram
meam & sinistram, non est meum dare vobis: sed quibus para-
tum est a Patre meo. Mat. 26: 1-2;
vers. 25.

Job in illis: quia tanta via amoris in illa pace nos sociat, ut quod in se quis-
parum & que non acceperit, hoc se acceperit in alia exultet. Ambrosius
magnum isti
in hæc in Joviniani pugnans multò clarissimè: *Agre-
m. Ambrosius* fū ululatus est, inquit, nullam virginitatis gratiam, nullum
læs. 81. ad fundere, diversorum gradus abrogare meritorum, & paupertati-
tem quidam cælestum remuneracionem inducere, quasi Christo una sit palma quam tribuit, ac non plurimi abundant titu-
li premiorum. Eudem Joviniani errorem diserrifissimè
confutatur Augustinus & Hieronymus. Eandem cum
tempore, de prioribus sententiam mordicunt Parrum anti-
quissimi Ireneus, Basilius, Cyprianus, Hilarius, Gre-
gorius Nazianzenus, Cyrillus, Alexandrinus, aliqui
nianus, & tam Græci quam Latini Patres. Vox eadem omnium
in Apolog. erat: Domus una, mansiones multæ, sedilia distinctæ,
ad Pæmæ. premia diversa, dispar retributio. Quod ex Iaia jam
suprà demonstrarum. Dabo eis * in domo mea locum &
nomen melius a filiis & filiabus. En, in domo Domini
aliquibus bonus locus, alii melior assignatur: qui
vixit. Justis & æquis partibus, sed non æquabiliter illic
vivitur.

§. III.

Quid multis opus? Quid inter nos de huic modi
controversiam? Hic longè quām luculentissimus
1. Cor. 1. 3. & minimè vacillans testis Paulus: *Vt quisque*, ait, *pro-
priam mercedem accipit, secundum suum laborem*. Sed la-
bor est impar, ergo & merces. Atque ut à se dicta con-
2. Cor. 4. 9. firmet: *Qui parce, inquit, semnat, parce & meter*. Mefsem
omnino uberem Beati omnes colligent, sed ubiorem illi, qui semin parcerint liberalius. Denique de hoc co-
2. Cor. 4. 11. dem multò clarissimam testificationem interponens Pau-
lus: *Alia, inquit, claritas solis, alia claritas lune, & alia clar-
itas stellarum; stella enim à stellâ differt in claritate*; sic & *Re-
farratio Mortuorum*. Splendor siderum planè inæqualis
est, sic & gloria Beatorum, prout alter altero plura tulit, fecitque. Si premium grande accipit, qui semel pre-
catur; grandius utique accipiet, qui bis, qui sexies, qui
decies precatus fuerit. Et quavis iste non sapis illo
precautionis iteret, quia tamen & attenuat & ardentiū
se in preces effundit, copiosius etiam remuneratum se
sentiit. Eadem est jejuniorum, elemosynæ & omnium
cum virtute suscepit aetionum ratio. Crebrius je-
junium, nobilis præmium; si cetera tamen, ut loquun-
tur, sint paria. Nam fieri potest, indi nisi fallor sit sapis,
ut quis orationem Dominicam semel dux taxat
reciter, sed tanto sensu, eoque animi ardore, ut amplio-
rem à Deo gratiam emeratur, quām qui orationem
eandem millies, quām qui omnes psalmos pronuntia-
rit. Id quod nos antè afferuimus, hoc erat: Qui Domi-
nicam orationem decies iterat, plus promeretur pre-
mii, quām qui eandem sensu ac religione pari, vice ta-
men simplici pronuntiavit.

Sed objicias: Vinitoribus illis, inæqualissimè labo-
rabitibus, sub vesperem tamen denarius idem omnibus
in mercedem est datum. Nihilo plus accepit, qui toto
die astutavit, quām qui horā unica laborem latutavit
potius quām subiit. Hoc dilucide Augustinus expli-
cans: *Quamvis, ait, meritorum diversitate fulgebunt, aliis
magis, aliis minus; quod tamen ad vitam eternam pertinet,
equaliter omnibus*. Non enim alteri erit longior, alteri brevior,
quod pariter sempernum est, quod non habebit finem, nec mi-
nimus in celo ho-
mines in
solitudines & ceno-
cos nomino. Ex Orientis Imperatoribus vitam reli-
giose severam amplexi sunt Anastasius, Theodo-
sius, duo Michaelis, Isaacius, Comnenus, omnes
Imperatores. Ex Occidentis Cæstibus Lotharius &
Hugo. Ex Regibus in Italiâ Barachius; in Hispaniâ
Bamba, Varemundus, Ramirus; in Angliâ Sigebertus,
Elterodus,

Aves sed inæqualem; gaudia tuorum omnium erunt ma- considera-
xima, sed tamen disparilia, idque æternum: scilicet ad ratione præ-
acti laboris & promeriti rationem. At verò gaudium mihi.
illud, & dignitatem celestem singulis horis, quovis qua-
drante, momentis singulis augere possumus ad ulque
supremum in morte halitum. Nos autem rerum no-
strarum negligentissimi, saluti ac calo indormimus, &
majorem ævi partem desidiâ conterimus: Modò, ut
nostræ sunt ratione, non excludamur celo. Proh
ignaviam extremam! Non seipsum quisque his talibus
extimulet: *Tu signavissime amator, tu cæstator desidio-
fissime, nescis mereri quod optas. Cuperes sanè alto-
re gradu in celo locari; velles in fruendis gaudiis non
esse infinitus: & manu semper, quod ajunt, sub pallio
habes, otio langues inertissimo. Teipsum circumspice
quām pauca pro celo agas agendo plurima, sed vana.*
In horas singulas, si velles, præmium tibi tuum auctius
paraces. Nihil paras. Cunætando & cessando rotos dies,
totos annos exiges. In rebus corporis volas: in rebus ani-
mi marces, oscitas, jaces. Pro aciculâ fræcta bellum mo-
ves; cum pro celo certandum, in minimis etiam trica-
ris: Ad nugas, ad epulas, nonnumquam etiam ad cho-
reas alacerrimus ades; cum evocaris ut cælum rapias,
solutè profus ac negligenter agis. Ut scias, cælum vim *Matthe. 11.*
patitur, & violenti raspiunt illud. Tu verò somni plenus *vers. 12.*
cælum scilicet præteries tot egregiis luctatoribus? Ex-
eute veterum dormitor, & vel homines aulicos in-
tuere. Omnium in aula studium est, ascendere, emine-
re, in alto esse. Nullis parcunt laboribus, omnem move-
tent lapidem, amicos & inimicos in auxilium vocant,
& satagunt, & moluntur, ut suave illud audiant: *Annie Lue. c. 14.*
ascende superius. Et quanti per argenteas, per aureas sca- *vers. 10.*
las ascendunt ad ruinam; tanto gravius precipitandi,
quanto altius ascenderint. Sed eis celiter ascendant,
feliciter eminerint. Et hoc quādum? Ad summum annis
pauculis. Et nos immensam, infinitum, eternum in celo
bonum singulis horis augendum negligimus. Amatores
ignavissimi nescimus mereri quod optamus. Leander
juvenis nobilissimus ex Abya Asia oppido, amator
non ignavus, aliquoties noctu tranavit mare, ut amo-
res suos sequeretur: Nam cum in Helleponi littore
habitat, in oppoliti littoris civitatem Seston natando
sepius pervenit, ut suis voluptibus litaret. Iamque au-
daciæ factus cum mari tumido & impacato se com-
misit, vi ventorum fluctuimque jam pœnè vicitus
clamabat:

Parcite dum propero, mergite dum redeo.

Ovid. epist.
Tamen alacer & animi plenus erat amor, quo muliercu-
lam deperibat. Sed miser in Hellepono submersus,
sic demum suos ignes extinxit.

Intimo pectora nos pudeat, ob nostri in cælum amo-
ris ignavia. Longè facilita possumur, & reculamur.

Alicubi moris est, ut vinitoribus & mestoribus, quod *In Fræconia*
alacrius laborent, fidicem seu auladus adsit, qui agresti *maxime.*
Mestor opus ferre faciat. Nobis Deus sat tibicinum
conduxit, qui labores nostros cantu animarent: tor dedit
concionatores, qui ad amorem cali excitarent. Dicitur
scribitur, clamatur. At nos pigerrimi mestores fal-
cem languidissimè traeanus; circa laborem, sine fudo-
re spectamus cælum: Mereri nolumus quod optamus.

Hæc premiorum in celo disparitas, hæc horis singu- Disparitas
lis gloriæ augendæ ratio tot millia hominum in vasta prætoriū
solitudines, in paupertate cœnobia egit; non viles folium in celo ho-
animas, sed Principes, Reges, Cæfæ, quibus rigidissi- mines in
solitudines & ceno-
cos nomino. Ex Orientis Imperatoribus vitam reli-
giose severam amplexi sunt Anastasius, Theodo-
sius, duo Michaelis, Isaacius, Comnenus, omnes
Imperatores. Ex Occidentis Cæstibus Lotharius &
Hugo. Ex Regibus in Italiâ Barachius; in Hispaniâ
Bamba, Varemundus, Ramirus; in Angliâ Sigebertus,
Elterodus,

§. IV.

Hic obsecro sublimiori paullulum cogitatione hanc
præmii diversitatem commeditemur in hunc
modum: Mercedem, mi Deus, tuis omnibus perfol-

è divinis oraculis. Quories hanc beatitudinem anhelans vociferatus David: *Ostende faciem tuam & salvi erimus. Apud te est fons vite, & in lumine tuo videbimus lumen. Aper- tè Christus ipse pronuntiavit. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Subiunxit Joannes: Hac est vita eterna, ut cognoscant te solum Deum verum. Præcorum Patrum omnium loco Augustinus: *Visio, inquit, que est sa- tie ad faciem summum premium promittitur iustis. Atque hoc primum sit.**

Quid sit Deum video? Si vel tu-
dilissimo respondendum, diximus: Non est aliud *visio*
Dei, quâm Deum sibi præfertilissimum reip̄s̄, verè sine
ulla impedimento aut interjectu veli aspicer & co-
gnoscere. Theologi dicunt esse, Comprehensionem
sue perfectissimam possessionem ultimi finis, qui est
Deus. Extra cælum non habemus, nisi obscuram Dei
effigiem, rudi linearum duæ descriptam: *Videmus nunc
per peculium in angitate.* Ad cuiusvis captum id explicabo.

Est quis in präætâ turri, aliòve loco edito, & quidem B
imambi die, serenissimâq; celo. Hinc oculorum acies
in amplum Orbem ad aliquor milliaria undique ver-
sum porci excurserunt. Quâ in re summa est circumcirca
ameanitas. Hic fontes, rivos, flumina; hic domos, ar-
ces, castra, oppida; illic prata, segetes, agros, pascua;
illic silvas, montes, nemora subiecta conficit & mirè
delectat. Atqui hæc minima terræ particula est. Id-
circo ille ipse, qui hæc oculi cernit, igitte cælum, quo
pertingere oculi nequeunt, emitit, & primò quidem in
medium terræ gremium, in ipsam inferorum abyssum,
ubi mortis atque imperium contemplatur. Inde per
montium cavernas, ubi æris, argenti, aurique vidit in-
cunabula, emerit in apertum. Hic grandem terrarum
globum velut pilam in aëris medio pendentem confi-
derat: simul animo versat innumeris plantarum, ger-
minum, herbarum, florum, arborum, fructuum for-
mas, tot brutarum animalium, tot hominum diffe-
rentias. Inde in aquas & maria se intinxit, ubi tot mil-
lia navium & triremum, tot centena millia omnigeno-
rum pñficum uitatur.

Jamque terrarum globum ejusque incolas contem-
platus, in auras se librat, tres aëris regiones pari modo
peragrat, dum ad ignem, clementum quartum & supre-
num perveniat. Inde grandius orditur iter per unde-
cim calos, per planetas & sidera, per lunæ ac solis vias
evolat, atque simul incredendam illam & inenarrabili-
lem Orbium cælestium altitudinem ac densitatem ob-
suscendam mente contrectat. Jam & cælorum
suspensuram, corumque pensilem & assidue mobilem
machinam emensus, ad supremum empyreum cælum,
ad fedem Beatorum transit. Hic plusecum morari co-
gitat, hic in omnem partem circumspicens, singulâque
lustrans oculis, distinctissimos videret Beatorum ordi-
nes, symphonias cœlestis suavitatem audit, sparsos odore-
res naribus admittit, ambrosiam & nectar gustat. Hic
non admirari solum & obstupefere, sed animo penè
descere cogitur. Ut Regina Saba thenarrabilem Sa-
lononis magnificientiam & gloriam contemplata, non
habuit ultra spiritum, dixitque: *Verus est sermo quem au-
divi in terra mea super sermonibus tuis, & sapientia tua: &
non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni, & vidi oculi
mei, & probavi quid media pars mihi nuntiata non fuerit:
major est sapientia & opera tua quam rumor quem audivi.
Beatus tuus, & servi tui hi, qui sunt coram te semper, & au-
diunt sapientiam tuam. In has voces jure multo meliori
protrumpit, qui cælum celiisque voluptates animo ac-
mente concipit.*

S. II.

Sequens ergo, ut dixi, in loco edito considens, ea que
recensui, partim oculis cernat, partim cogitatione
depingat, quid has omnes imagines, quid hoc omne

Tam. I.

A seu visum, seu cogitorum esse dicam, nisi rudem ac
parvulum Dei effigiem; nam hæc omnia & infinitè plu-
ra in Deo videbimus, visuri Deum ipsum. Atque hic
verus Deus asperitus & cognitus tam immensas ingerit Dei aspe-
voluptates, ut si quis medis inferorum flammis collo-
carietur, modò Deum intueri posset, doloris aut me-
roris nihil sentiret; inò verissime diceret, quod ille in volupta-
tibus sagittis peti. Scipio igitur hunc in modum allo-
catus est: *Qui cacodæmoni talia suadenti obtemp-
rat, cum cacodæmon torquebitur. Quocirca prius
explora, num ignes æternos tollere possis. Et cum di-
cto digitum ardentis cereo admovit, doloris tamen
acrimoniam non sensit, ob nimios latentium cupidita-
tum æstus. Hic fortior ignis impégis in fortem, & in-
valuit.*

Jam nemo mirabitur, puto, quod diximus homi-
nem in concitatissimis flammis medium doloris nihil
senfurum simul aspiciat Deum. Nam tantâ hic homo
gaudii magnitudine perfundereatur, ut ea non tantum
omnem doloris acerbitudinem sopiret, sed jucundita-
tem insuper incredibilem afferret menti, tanquam in
voluptatis pelagus abrepta. Atque hinc facile intellige-
re est. Beatos à divino hoc intuitu, nunquam am-
plius abducendos, sed nec totâ æternitate unquam ab-
ducere posse.

Quæ jam insanissima cæcitas nostra est. nec cruentis
lachrymis sat deploranda, quod in Orbe hoc nugas, cre-
pundia, spinas, affanias, folia pīca, aciculam fractam,
res vilissimas, oble statuunculas inanissimas, & ipsa pla-
nè somnia; pecuniolam, dignitatis fumum, honoris
auram, venustiorem mulierculam, tanti facianus &
pñm adoremus; Bonum summum, infinitum, immen-
sum negligamus? Cæcitas præsens insanissima, quod
hac ipsi parum cogitemus, iis qui hæc cogitant aut in-
culcant, ægrè autem vix quidem credamus, promis-
sionibus divinis non fidamus. Est igitur visio Dei, Confe-
cuto & Possessio summi Boni: Aut, Expressa perfe-
cione similitudo ac imago essentia divina, seu Pictura
fæsio summi boni.

Similitudinem & imaginem voco: siquidem eam
penitus pectora ita recipiemus, ut non solum filii
Dei, sed verè veluti Di simus fūcti, Deo simillimi.
Clarissime Joannes: *Scimus, inquit, quoniam cùm appa-
ruerit, similes erimus; quoniam videbimus eum faciūt est.* *1. Ioan. c. 3.
v. 2.*

Scimus itaque, quod sedulò monerim, ea quæ
diximus, quæque diutius sumus, non vigilantium somnia,
nec vanas esse commentatiunculas. Hanc de Beatitudine
dissertationem è facilius & Theologorum
consensu liquidam & firmatam proponimus. Illa ita-
que imago Dei nobis ipsis imprimenta inexhaustus
omnigena voluptatis Oceanus est, & tantum tanque
infinitum bonum, ut quidquid vel laboris jam vel
ærumnarum subeamus, id omne vix obolus unicus ad
mille millions auri censendus sit.

Cacodæmones hoc exactissime nōrunt. Lucifer cum Cut Lucifer
desperatissimi suis affeclis, illam quam dixi divinitatis fer & ejus
picturam nunquam aspexit. In calo quidem fuit, cali affeclæ di-
gaudia gustavit, sed in viâ ad videndum Deum corruit;
ita Deum nunquam vidit. Sed cum spiritus sit intelli-
gentissimus, mera inò intelligentia, facilimè affequi-
tur quanti sit videre Deum. Hinc si illa spes reditūs ef-
ferat aut gracie, millies iterumque millies majori pretio
quam nos, calum emere paratissimus esset. Hanc cali
dulcedinem nos miseri nunquam gustavimus, alioqui
illam aliter appetitur.

Cesarius
Heisterba-
tensis qui in
agro Colo-
niensi ante
Qualringen
tos annos
duodecim
libros Mya-
cudorum in
lucem dedit.
Biel. 5. Mi-
rac. 10.

MARSH, C. I.
V. 24.

Inter prisa miracula narratur, Colonia in æde di-
vi Petri Diabolum per feminam à se infessum varia gar-
rividisse. Inter cetera interrogatus, ne audente, inqui-
tur, quid de fado ad cælum redditum sentire, quo
cum pretio si posset, emere? Ad hæc ihuifus hospes: Si
à terra, inquit, ad nubes columnæ porrigitur, clavis,
municibus, cultris, novaculis undique praefixa, & ego
hurnano corpore ac membris vestitus dies nocteque
per eam sursum deorsum assidue trahendas sim usque
ad supremi judicii diem, id prorsus non recipuero, mo-
dò in eam quā excidi, & gratiam & gloriam liceat redire.
Hoc unique mendacissimum genus fati coactus
est. Nec enim ignoramus cacoemonem jam olim ve-
ritatis testem proclamasse de Christo: *Sic quis is, San-
ctus Dei.* Deinde multum lucri reddit ad Diabolum cùm
talia spargit; nec enim nescit, nos quidem hæc auditos,
sed quæ sciverimus, minimè facturos, suo lucro,
detrimento nostronon modico.

§. III.

Hic, obsecro, in id quod diximus, cogitationem
acrius intendamus. Cum nostri nobis labores jam
nimium difficiles, cum aerumnæ graves nimium viden-
tur, nobis ipsis & quisque sibi objiciamus: Enim imbellis-
tules, eni Martyr delicate, quam etiam levia reculæ to-
lerare celo emercede! Non tibi columna figurit præ-
acutis ferramentis armata, in qua sursum deorum ra-
pundus irrequieto cruciatu lacreras. Tu modò hoc
verbulum taciturnus digere, hunc tadiolum non obnur-
murus exhausti, hanc molestiam non impatiens per-
fer. Nonte omnium maxima quas patiaris, calamitate
prenunt. Eni faciliè istud perferrere poteris, modò veli-
poteris, poteris, ne dubita, modò tu tuum non subtra-
has refractariam voluntatem. Quid hæres, quid cun-
claris hac patiè de celo agitur. Calum, ut scias, sine im-
pendio non emittur. Deus ja mercatorem agit. Nam
Augustino præcone & interprete: Venale est quod habet
dicit tibi Deus, eme illud. Quid habes remate? Requiem re-
nale habeo, eme illud. Et cum ipsis labor est. Recepit Paulus
perpetrare regnum, dolore gaudium, vilitate gloria, mor-
tua, requies emittit labore.

Aug. in Pf.
83. post med.
pag. 432.
Requies
habet pro
pretio la-
borem.

Ag, ag; labori fructus ampleximur. Reponimus
borem. Denario jam emes, quod sit non solùm mille dena-
riū, sed mille millionū aurī. Vel Diabolum non vi-
des, non audis? Ille novit preium celo posse. Si il-
lud ipsi auctū ad tibi venire fore, nullus sumptus, im-
penitus nullus parceret: nollet non magno fibi stare tam
immensa gaudia. **Io** enim optimè novit labores omnes
longissime superandos premiū magnitudine.

Quid tu ad haec emperor fastidio? Euge serue pige
& infidelis, nunquid dum dormis ad calum blandis ma-
ribus es deportandus? Aut forsitan suavi per horros am-
bulatiuncula eò te p̄eyenturum speras? O tam igna-
rum, quam ignavum pecus! an non milles audisti: no-
tus esse mollem ad altra viam; cundum per fenticea; ca-
candas spinas; vim pati cælum, & à violentis illud diri-
pi? Erubesc queſo, non pluris à te aestimari tam inæſ-
mabili bonum.

*Rom. c. 8.
v. 18.* Num & beatissimo Paulo non credis, qui cœlestium
gaudiorum non ignarus, nec cœcus estimator exclama-
Non sunt coniuge passiones hujus temporis ad futuram gloriæ
que revelabitur in nobis. Omnes actiones nostræ qua-
tumvis nobis videantur excellenter, &c. si cum un-
mortali premio componantur, minus sunt quam terri-
cius ad mille auri talenta compositus: Non sunt co-
dignæ. Cum gloriæ cœlesti aquam dignitatem ahi ne-
quiam habent. Quid enim tanti est, pauculis annis si-
vire Deo, humanas miseras pari, quid hoc ad vita-
Cælum est beatissimum & eternum? Quidquid facias, quidquid
gratuum perferas, cælum non minus gratuum est donum.
donum, quamvis unus idemque sapius mori & tormenta plu-

Morum suo quavis tempore possit perpetuus quamvis ut sit temporis Stephanus faxis obtrui, ut Philippus & Andreas in crumentis affigi, cum Bartholomeo detracitata pelle solari, ut Thomas & Sabastianus jaculis configi, ut Laurentius, ut Pamphilus, ut Acindynus, ut Oretes, ut Eustriatus, ut plures alii in candenti crate astari sufficiunt, de coniunctionibus proclamat Paulus: *Non sunt condigne passi locis, si omnes huius temporis ad futuram gloriam.* Et quanvis ille idem & unus homo per centum annos, annis singulis vivus exuratur lenti ignibus; in modo ut solus ipse temporis successus Martyrum omnium cruciatus periferendo exhaustiar. In modo etiam aliquanto tempore gehennam ipsam toleret, Paulus tamen etiamnum vociferatur: *Non sunt condigne passiones huius, temporis ad futuram gloriam.* Res certa. Nil certius unquam Phœbæ cortina procul.

Quidquid Machabæi, quidquid Paulus, aut Stephanus, quidquid Laurentius & Vincentius, quidquid Sancti, Achatius & Mauritius, quidquid alii omnes Martyres passi, leve fuit, momentum fuit, ad illas infiniti temporis æternitatis. Lrides, equulei, sartagines, gladii, scutæ, laquei, tormenta omnia calo collata velut bullæ, punctum, pluma, sunt levissima. Acerba priorsus & immania perulerunt Martyres; latera facibus adusta, membra omnia ungulis lacerata, vîcera ferro protracta, saxis contusa genæ, excisa lingua, dentes excusfi, oculi evulsi, omnes manuum ac pedum articuli particulatim praefecti, in potionem liquatum eum pice plumbeum, aut mixrum linapi, calx & acetum eti infusum; sed eti sunt, discripti, affi, frixi, tosti, membratim mortui sunt. Primitus tulerunt omnia, vite perennis gratiæ.

Et quanta sine febro, flammæ & sanguine præfci Ana. Quod ad
choreste promerendo celo fuit pafsi? Valtissimas foli, nache-
tudines ingressi, antra & specus habitarunt, procul al-
te perale omni humano solatio. Labores illorum graves & con-
tinui, mensa parcissima, rigidissima jejuna, orationes men-
frequentissimæ, lacrymæ quotidiana, vigilæ affiduae, neum vi-
vexationes dæmonum creberrimæ; pro ueste fuscæ & tunc et
cæli, pro lecto faxa & folium, pro Musæ fuentium li-
peretuim. Eorum res gestas inspice, & obstupeles.
Nihilominus quidquid perpefci fuit, momentaneum
illis & leve vifum est amore celi. Pauliūm illad etiam
num verissimum: *Non sunt condigne paſſiones huius tem-
pis ad futuram gloriam.* Loc. cit.

§. IV

Anno Christiano trecentesimo decimo sexto
Edesio vir integerimus Abibus diaconus, à Lici-
niō in equo leum est raptus & angulis laceratus. Jamque
membris omnibus foedè discriptis, & deflentibus un-
dique eruoris rivulis intercugatis est Martyr: Quid hac
sibi profutura crederet: Generosā vox hoc ipsum re-
spondit: Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futu-
ram gloriām quae revelabūtur in nobis. Loc. ih. 1.2.116

ram gloriamque revelabatur in nouo.
Quid nos ad ista, & illos: Cum modicum quid felis
gutundam, aut pars Dominicae crucis portanda est,
heu mœsti vultum contrahimus, & vel excusamus, vel
indignamus, & patientiam omnem abjecimus. Ubi
amor & desiderium cali: Augustinus in nos restituisse
sic argumentatur: Aug. in 93. p. 107. m. 1. 14.

Si verum vis comparare, & verum judicare, eterna requies acerno labore recte emittur. Verum hoc est: sed noli timere: Misericors est Deus. Si enim haberes eternum laborem, nunquam pervenires ad eternam quietem. Ergo ut aliquando pervenias ad quod emeris, non in eternum laborandum est: non quia non valeris tanti, sed ut possideatur quod emittur. Decies centena milia annorum in labore quid valent? Decies centena milia annorum habent finem: quod tibi dabo, dicit Dominus, non habebit finem: Quia Misericordia Dei? Nec dicit: Decies centena milia annorum labora; non dicit, vel mille annos labora; non dicit, quingentos annos labora; cùm viris labora, in pacis

Cælum. Lib. II. Caput XV.

255

in paucis annis. Inde jam requies erit, & finem non habebit. Paucos annos laboras, & in ipsis laboribus, non desit consolatio, non desit gaudia. Sed noli gaudere in seculo, gaudie in Christo.

Si diceret tibi Deus (Decies centenis milibus annorum labora) magnam tibi gratiam faceret. Nam hinc anni ad finem decurrent, at tui laboris merces nullum videbit finem. Sed nequitiam tibi Deus decies centena milia annorum, non decem milia, non mille, sed nec quingenos laboris annos imperat: Hoc tibi dicitur, Annis paucis labora dum vivis. Quanta haec gratia? Et tu etiamnum deliberas, num labores?

Si vis sustinere laborem, attende mercedem. Cum autem attenderis, quid sis accepturus, omnia tibi erunt villa, qua patris, nec digna astimabis pro quibus illud accipias. Nam utique fratres, pro aeternâ reque labor aeternus

Aug. in P. 26. for. mod. p. 118.
sustineundis erat. Aeternam felicitatem accepturus, eternas passiones sustinere debet. Sed si aeternum sustinere laborum, quando venires ad aeternam felicitatem? Sed plane posset esse longa tribulatio pro aeternâ felicitate. Etsi mille annorum esset? appende mille annos contra aeternitatem. Quid appende cum infinito quantumcumque finitum? Decem milia annorum, deciescentia milia, si dicendum est, & milia milium que finem habent cum aeternitate comparari non possunt. Huc accedit quia non solum tempore volat labore ruam Deus, sed etiam brevem. Paucorum diuinum est tota vita hominis, etiam si longa dura non misericordatur. Si ergo per totam vitam suam hominem in laboribus, & in eruminis est, in doloribus, in tormentis, in carcere, in plagiis, in fame & siti omnibus diebus, horis omnibus, per totam vitam suam usque ad aetatem senectutis, pauci dies sunt tota vita hominis: quo labore transacto, veniet regnum aeternum. Veniet fine sine felicitas, veniet aquilas angelorum, veniet hereditas Christi, veniet coheres Christi.

Cum ergo labor fatigat, cum aeternum prement, hoc ipsi nobis identice occidimus: Non sunt condigne passiones huius temporis, & in futuram gloriam. Paulus ipse cur id tam affirmat dixerit, rationem hanc reddit: Id enim quod in presenti est momentaneum & leve tribulationis nostre, supra modum in sublimitate, aeternum gloria pondus operatur in nobis. His penitentem agit Paulus & libram manu gerit, in cuius alteram lanceam misericordia vita iustus omnes concierit, in alteram celeste premium componit. Sed quia lanx illi misericordia plena, velut pectoris plenius nihil onerata violenter attollitur, lanx autem ista premio calesti gravida subdit, ita denum Paulus velut libritipens pronuntiat: Quod in lance primâ est, leve ac momentaneum instar plumulae est: quod vero in lance alterâ, aeternum gloriae pondus est, & quindecim pendit auri centumpondia.

Cor. 5. 4. 5. 17.
Namque circa nemo miretur Paulum in tantis laboribus, in tot periculis, in aeternis innumeris, in quotidiana pericula moriendo necessitate ad eum non defecisse: leve illud momentaneum videbatur, quidquid tolerandum erat. Hoc ipse metu ingenuum facerit: Propter quod non deficiemus. Non enim condignas censuit passiones huius temporis ad futuram gloriam.

Aug. in P. 51. for. mod. p. 43.
Ad rem insignissimum Augustinus: Verum est, inquit, quod dixit Apostolus: Etenim quod ad presens est, temporale est, & leve tribulationis nostrae, iuxta incredibilem modum, & in incredibilem modum, aeternum gloria pondus operatur nobis. Ece quantum premium damus, quodammodo unam filiquam ad accipiendo thesauros sempiternos. Siliquam laboris ad regnum incredibilem. Gaudes ad tempus, noli ibi fidere: tristis es ad tempus, noli desperare. Non te corrumperat felicitas, & non frangat adversitas. Promisit requiem, patere molestiam. Minatur igitur aeternum, contemne dolores temporales.

Ergo non contemplantes qua videntur, sed quæ non videntur, vultum animumque attollamus celo. Vibebimus Deum sicuti est. Appendamus cum Paulo & labore nostro, & nostra præmia, & gravissimas etiam aeterninas, leve ac momentaneum appellabimus. Pro-

A pter quod non deficiemus, dum aeternum illud glorie pondus obtineamus.

CAPVT XV.

Visio Dei, summum omnium gaudiorum fuis explicatur.

Narrat Palladius, quæ ratione Macarius Alexan- Palladius
drinus ariño in cælum evolare sanctissimè con- Macarius
tus fit. Consilium suscepit Macarius quinque omnino Egyptio &
dies, non aliás quām de Deo rebusque divinis ac ex- Alexandrino
lestibus cogitationes admittere: atque his impransum, c. 19. & 20.
incenatum, & quantum licuerit insomni inhærente,
nec sinere, ut animum his cogitationibus affixum, quid-
quam inde avellat. Eo animo rugurum oculist & ob-
seravit, ut quibuscumque denum foris turbantibus,
nil responsi daret. Ita Macarius destinationis sua cer-
tus, incipit stare, sibiique ipse dicere: En ascendum in
cælum; tu cave prius descendas, quām tempus pæ-
nituitur abierit. Sac illuc hominum habes quibuscum
loquatis, habes beatos Angelos, habes ipsum Deum:
fruere colloquis divinis, gusta beatorum delicias.
Geminus dies noctesque sic perdius & pernox stetit,
abreptus celi dulcedine. Vere conversatio illius in ca- Philip. c. 3.
lis erat. v. 20.

Cacodæmon religiosissimam hanc contumaciam Rude tex-
egerimè ferens, & turpe sibi judicans eō vivos homi- tum & iancis.
nes subvolare, unde ipse pæcipitatus esset ad aeternam
mortem, hoc machinari aggressus est, ut omne rugu-
rum ardere videretur; ipsam etiam stetram, cui Ma- egli diabo-
carius insitabar, fallax flamma corrupserat, jamque un- lo valde
dique vir sanctus se flamnis cinctum credidit. Ita ter- molesta
rificus incepto defecit. Causam homo religiosissimus
addivinans: Deo, inquit, fortassis id permittente, ne
mihi hoc reputaretur in superbia.

Credibilissimum est, cacodæmonem vix quidquam Meditatio-
ad eo molesta ferre atque cū cælum sumimus medi- egli diabo-
tandum, & nos ipsos veluti in eo collocamus. Hic in- lo valde
sunt Diabolus, cum sciat, se his sedibus pulsum, in quas est.
homines è luto fiti, sint evchendi. Non terrearum hac
inventiæ Diaboli, sed tantò crebrus de celo cogita-
re, de celo loqui libet, quanto diabolus molestus ob-
turbat. Id vetare non potest vaferminus alator. Velli-
care nos potest & vexare, impeditre aut avocare non
potest, si nolimus.

Eam in rem proximo capite de Visione Dei loqui
cœpimus, quo duo hæc explicata, quid Dei Visio, &
quod primarium virtutis præmium sit. Sequuntur plu-
ra de hoc codem Dei aspectu differenda, in quo scilicet
hæc visio consifat, quid ad eam necessarium, &
quomodo fiat. Hæc ordine sunt exponenda.

D Hic in antecepsum, mi Lector, moneo, ea quæ di-
cti sumus, ne difficile credere, aut scholis apriora. Ad
cuiusvis captum sic illa exprelæ ac plane conabor sub-
oculos dare, ut nemo facile futurus sit, cuius intelligentiam effugiat.

S. I.

Tertio loco igitur querendum: Dei aspectus in quo Asperitus
consifat? Beatus Thomas, & cum eo Theologo-Dei in quo
rum scholæ, tria hæc requirunt: Cognitionem, Appre-
hensionem, Fruitionem. Obscurè & barbarè videmur & que re-
quirantur. Res illico patet. Nam complura que de his ar-
canis scholæ pæcipiunt, studio transiimus. Quæ de ce-
lo tradimus, non audiunt tantum & legi, sed intelligi ac
reuniri cupimus, cum nihil aquæ nobis expediat, quæ
futuram Beatitudinem exactissimè animo & cogitatio-
ne comprehendere. Dicta facilissime sic capiemus.

Pictura meis oculis objicitur summi artificii elegan-
tissima.

Y 2

sima. Primo intuitu penicilli artificium & venustatem imaginis commendo, quam video esse pulcherrimam. Hoc *Visio* est Theologis, seu *Cognitio*. Porro hec ipsa imagine manibus meis committitur, in modo donatur mihi, ideo cum eam dominum me capello. Hoc eruditis *Apprehensione* est. Denique domi pietate huic tabula affideo, avidus & quietus eam specto, nec spectando fatigari quo. Vix ab ea ad prandium aut cenam divellor, in modo dum prandeo, dum *ceno*, formosissima image in mente mihi est. Vix igitur cenam finio, & ad imaginem redeo. Hoc *Fructus* est. Entra, haec distinetam prorsus sunt, sed in calo simul ac momento fiunt. Ex his gaudium ingens, & maximus amor nascitur. Gaudete nimirum hanc picturam mei juris esse, eaque sic ardeo, ut si quis eam mille aut tribus milibus Philipporum liceretur, mox veniam esse negarem. Addeo me pictura hac sibi rapuit, avelli ab ea non possum. Ita prorsus in calo, a *Visione*, *Apprehensione*, & *Fruitione* amor ardentissimus & gaudium in Beatis summum oritur.

Que virtutes respondeantur Visioni, apprehensioni, & fruitioni. Enimvero triplex hoc primum tribus virtutibus ad amissum responderet. Fidei Visio, Spei apprehensio, Charitatis fruitorum; tanquam si Beato dicatur. Vide quod credidisti; apprehendere quod sperasti; fruere quod amasti. Cum autem duplex sit amor, **Amicitia & Concupiscentia**: Primus Amicitia non tam libi, quam ei quem amat, optima quaque vover & expebit; alter Concupiscentia sibi benignus est, optato frui quod desiderat. Uterque hic amor confecto Deo satiabitur abundantissime. Beati Deum libi præsentissimum habent, cui, quidcum amore amicitia optaret, id ei jana adsecerent, Sapientiam, Pulchritudinem, Potentiam, & quidquid est perfectionis divinae. At amor concupiscentia suavitatem sicut fatebitur iis sele delitiis frui, ut nihil ultra penitus ne quidem optare posset. Et duplicitate hoc amore tale redundabit gaudium, quale profecto non esset, si omnium mortalium delitias, volitopras & gaudia omnia in unam velut beatitudinem maslam colliquerentur. Hic ora & lingua omnium fatiscunt ac deficiunt eloquendo, hic intellectus nimium cæcitur. Somnium est quidquid hic gatimus.

Psal. 3. v. 4. Gratulatus libi Rex Sion : Concealat cor meum intra
me, inquit, & in meditatione mea exardecet ignis. Jucun-
diffusum calorem, ignes perfusit suavissimos, & tamen
minus vidit D E M Y quām nostrūm quis imaginem ad
centum passus : Quanti ergo illic, quāmque suaves A-
moris ignes subtilient, ubi D E I Vito seu Cognitio cla-
rissima, ubi Apprehensio & Fruito multo quām dul-
cissima erit. Veli in finis Beatorum non poterunt non fa-
teri se millies copiōtiori voluptate perfundi, quām un-
quam vel optare licuerit : jam oculos, jam aures, jam
omnes sensus, jam animum, jam omne animi deside-
rium plenissimē satiari; & quod solidissima voluptati-
caput est, se totos aeternū sic satiandi.

Delicias
mundi cæ-
lestibus
anteferre
summa
Dei est in-
juria.

A inferos, hoc supplicium aeternum meretur; hoc sum-
mum laſe Majestatis crimen est, hominem , humanam
formam, rem terrae pra Deo amare, Deo præponere;
vas sterquilini amplecti, Deum infinite formositatis
miraculum, contemptum præterire. Hæc obsecro atten-
tius penitulemus.

§. II.

Narrat Cameracensis proœpiscopus quod ipse vidit, & audit, testis oculatus: In Brabantia, inquit, honestam & opulentam feminam in alius genus infedit. Fuerunt qui rogarent me, ut ad eam reviserem. Cessi precibus, & mulierem inveni quietam ac priam sanam loquenterum. **I**licet ego, veritatem occultum explorandam, quod a religiosissimo viro didicimus, usurpavi, & clam, nomine adverteente, illud è Mosis carmine ter pronuntiavi: **D**e **V**erbo **m** qui te genuit dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui. Continuo expallescere misera, colli venae pollicis inflar turgere, latitans hofitis aperte se prodere ceperit. Hic ego diversa percuti, respondere genus, & more suo mentiri. Tandem ego: Dic, inquam, caelestis patria num perinde adeo amena & pulchra est prout dicitur? Confestim demon: Infinitè pulchrior & amerior est. Ulterius scicrandi causam dedit haec responsio, ad quam ego iterum: Cuperemus illuc, si possem, redire? Vellem, inquit, ut possem, tametsi ad ultimum Orbis diem omnia quæ quidem exocigari possint, supplicia mihi efflent perferenda. Hic ego audacter: Spondeo, inquam, & promitto, idque cum mea salutis periculo, si mentiar; redibis illuc, tu modo haec paucula verba prounctus: **D**omine **D**e **v** s meus, peccavi, ignosc me libi. Eja dic, praebio vocem. At ille obtorso feminam collo horrendum exclamat: **D**omine, **D**omine. Hoc sepius horrificis clamoribus ingeminans omisit cetera. Sciebam miserum ob inexpugnabilem superbiam fateti non posse, **D**e **V**erbo **m** esse sum Dominum. Post multa tandem haec paucula subiunxit: **D**omine **D**e **v** s **M**argaria: Hoc non men feminæ fuit. Tunc ego deprehens⁹ hofiti nequitia: O omnium infelicitum, inquam, Superbia te calo precipitavit, in calum redire non finit superbia. Ad quas voces Orcinianus divertitor conticuit, atque post aliquot dies hofpitium vi occupatum deseruit.

quot dies non opifit vii occupatam decessit.
Hic illud obferuum fedulò, per omne inferorum
regnum nihil esse, nec esse posse horribilius, quād quod
aequissimus D^evs tam diabolos quam omnes dama-
tos homines aedc gratia omni privāt, ut in omnem
aeternitatem corū nullus unquam dicere possit, Mi-
serere mei D^evs. Hoc omnium Avernaliū supplicio-
sum extremitum, hoc damnata plebis voragino-
sum precipitum, hoc extera desperationis barathrum
est. Videat, mortales quid gratia possit divisio, & quād
nos a nobis possimus nihil. Videat quantis celum
impensis emerent ii, qui celum viderunt; Nos stolidi-
mi rerum a estimatores, quoties vel panis frustullo, vel vi-
li festerio, vel turpis oble etiunculae contemptu folo
merciari celum pollemus, & negligimus. Revera sic est:
nec teget licet lucefertissimam hanc infaniam. Sed
potro ad quartum.

§. III.
Q Varto loco queritur: Quid adeo nos impedit, Quid im-
dum vivimus, quò minus Deum videamus? De-
pediat non
fectus luminis illius, quodlumen glorie vocant. Impar
dum vivi-
eslet mortalim imbecillitas ad tantum voluntatis pondus minus, que
ferendum; nimio gaudio extinguetur homo, qui Deus vi-
Deum cerneret sine hoc gloria lumine. Hoc verò, ut deamus
Theologi loquuntur, est participatio lucis increase quâ
Deus videret seipsum. E facris paginis id luculentum. Di-
vinus Psaltes: *In lumine tuo, inquit, videbimus lumen. Mfse-Pf.51, v.1*
ricordu- & *Veritas precedet faciem tuam: beatus populus tuus Pf.83, v.1*
qui seit jubilacionem. *Domine in lumine vultu tuo ambula-
bun. Hoc lumen intelligentiam humanam adeo collu-
strat.*

strat, & roboret, ut ea suos oculos in D E V M veluti sollem, acie non læsa possit defigere.

Fit nonnunquam ut oculi judicent tres Soles à se vivi-
deri, quod exponens Seneca: *Historici, sit, Soles vocam,*
et binos ternosque apparuisse memorie tradunt; *Graci pare-*
lia vocant, quia accedunt ad aliquam similitudinem Solis. Sunt
*autem imagines Solis in nube spissâ & vicinâ, in modum speci-
culi. Si reverâ D E V S, velut Sol aeterno lumine suo Bea-*
*torum omnes illuminabit, ut & ipsi radios emisuri tan-
quam Solis imagines & specula divinitatis purissima.*

Sunt Chalographi, qui tria quatuor speciulum paria firmans oculis affigunt, sine quibus sculptura aetaria tam subtilis nunquam prodiret. Lumen gloriae Beatis loco centum conficipiorum est: etenim illud sic eorum firmat aciem, ut infiniti splendoris Solem, non tantum non palpitantibus ac tremulis, sed vegetissimis, incomvis, letitissimis oculis aeternum cum volupate summa fuit aspectu.

& hominam faciem lumen gloriae, humanam mentem sic exten-
dens & dilatans, ut illud immensum bonum suavissime extende-
tur, possit capere. Perinde ut lux vita hujus efficiat, ut oculum
duo immatura videre gradatim & particularim, ter-
num possit. O bene universum complecti possint; sic lumen
capere. gloriae intellectum laxat, & amplificat, habilemque redi-
tum. *Quomodo* dit ut D E V M comprehendat, & velut in se includat,
fusum. Si hujus lumen vel scintilla nobis affulgeret, subito à
malis & ignorantiis omnibus immunes ageremus. Ven-
tum id fieri non potest, dum in regione mortis degi-
tare: *non* est mortalitatis facetus est deponendus. Olim,
non erat licetum, * *indutum sacerdotum aulam Assueri Regis in-
trare. Multò minus est licetum, intrare aulam Dei, fac-
tum.* *Comprobatio* e-
st. *Quomodo* fuit Visio D E V I? In
caecum Philosopherum Lyceis res nonnulla est, nihil videri ni-
quidem ob specie visibiles, velut per specilla; nihil intelligi, nisi
per species intelligibiles. In exemplum sit istud: Homini-
nem ante me stantem video. Hominis ictius forma in
malo oculo meo est, que Philosopheris species vocatur. Ita
dico quidquid vel oculus, vel intellectus admittit, id harum
vocierunt. Speciemur beneficio fit. In celo nihil negotiorum habent ha-
bitus. *Epistola 1.4.* Species procul inde exulant. Nam D E V S cum cuiusvis
Beati anima per intimam presentiam sece conjungit &
unit. Quemadmodum ignis candenti ferro conjuncti-
sum & intimum, ferrum quasi merus ignis est, sic Beatus
quasi merus D E V S. Significanter dixit Joannes:
1. Tom. c. 3. Cùm apparuerit, similes ei erimus. Quod Gregorius ex-
ponens: *Anima in seipsum, inquit, Auctor sui incon-
vertibilem speciem dum respicit, assimilat. Cur nolimus haec
capere, cum facilissime possumus? Cur vero divinos in-
tuitus non tanti astimemus ante obitum, à simili per-
spicuum fiet.*

Si quis hortum aut pratum omnigenis floribus velut
taperet pictum densissimam nocte transeat, florum varie-
tatem, et si proximus, non astimabit, quia non vide-
bit altis tenebris impeditus: Ubi vero diluxerit, illam
ludentis natura picturam uno obtutu cernet, & obstu-
peler. Ita prorsus, praesentem semper habemus D E V M,
sed non cernimus praesentem, altis tenebris oppres-
ta. Vel Aristoteli hoc credamus: In divinis Oculos nostros
esse nocturnarum: At ubi gloria lumen effusifer, & D E V S
sece intimè cum Beati cuiusvis anima conjunxit, in
cæmque divinitatem siam veluti transuderit, mox tan-
gaudium tam inexplicable, interminatum, mox tan-
tum amoris incendium in Beatorum membris existeret,
tantopere Beati exardescere ad id quod nunquam vi-
derunt, ut eos aeternitate tota nullum unquam tædium
inde fit avulsurum.

§. IV.

M Agni ponderis quæstio inter Theologos hoc lo-
co nascitur: Num D E V S, qui spiritus est, corpo-
rum. *Tom. I.*

A reis oculis videri possit in celo? Eam silentio penitus transire vix finit suscepsum thema; illam tamen ex-
ætius definire dictio nostra brevitas non permittit. Medio non intati, teor, ibimus. Patere, mi Lector, hæc paucula tibi nonnihil videri nubila. Veteres Theologi, non diffitemur, confuerunt à nemine D E V M aspici corpore oculis.

Hic obscuræ meminisse libeat, quod in plurimis fieri animadvertisimus. Sæpius unum dicendi aut scribendi auctorem centum alii, hos centenos alii mille, ut cervi ducem cœvorum plures, ovem unam alia plurimæ sequuntur. Neque vero in tantâ rerum mole ad ungues omnia exigunt, nec ad auriculis libellam universa trutinari possunt. Circuli quadraturam nec Aristoteles, nec Archimedes, nec Euclides, summa ingenia, inventore potuerunt; à nemine tamen unquam deinceps inventiādā afferre non cogimur. *Gregorius de Valentia* D eum vi-
ingenue fassus est eos qui sentient oculis corporis deri posse D E V M aspici posse, opinionis falso minimè daman-
oculis corporeis propria. Nec defunt recentiores Theologi qui hanc pro-
batur. *Aug. l. 21. de Civit. c. 10.*

Hanc vocat ut non tantum habent omnigenam facultatem ad pa-
tiendum, quod vult Creator, sed etiam ad agendum omnimodam
obedientiam quodlibet ac producentum, ad quod ea conditor assumit, tem poten-
tialem instrumenta; bonus scriba deterrimo etiam cala-
tum atti-
mō optimè pingit. Ita de divinis Majestate sentire pro-
fus æquissimum est. Nam in talibus, quod Augustinus Aug. op. 3.
affirmat, ratio facti est potentia facientis. *Quod in Eu- ad Valentinum.*

Accedit divini Volumini auctoritas. *Clarissime Jo-
bus: In carne mea, inquit, abeo D E V M meum. Quem vix-
ru sum ego ipse, & oculi mei conspectari sunt. & non aliis. En-*
*meridianum Solem, si suo permittantur verba signifi-
catus. Quod si labet, verborum interpretem audiamus.*

Meliorem Augustino nullus postulaverit.

Augustinus ergo ipsissimum istud indagatur, his Aug. tom. 5.
omnino verbis interrogat: *Vtrum etiam corporibus oculis ibi videatur D E V S, hoc in istâ quæstione versamus. Ad quam 1. 22. de Ci-
luculentissime respoderet his omnino verbis, quæ optimâ mihi p. 310.
adunero: Ratiocinatio illa Philosopheri, quæ disputantia utraque.*
tiam aspectu intelligibilis videri, & sensu corporis sensibili-
tia est corporalia, ut intelligibilis per corpus, nec corpora-
lia per seipsum mens valeat inveni, si posse nobis esse certissima,
profecto certum est per oculos corporis etiam spiritualis, nullo
modo posse videri D E V M. Sed istam ratiocinationem, & vera
ratio, & Prophætica irridet quæcavitas. Quid ad hæc dicitis,
ô boni, quicunque contradicatis? Addit Augustinus:
*Quod de Prophæta Eliseo paulo ante diximus, nonne satis indi-
catur, etiam spiritu, non per corpus, corporalia posse cerni? Sicut ergo
ergo constat videri corpora spiritu: quid si tanta erit potentia
spiritualis corporis, ut corpore videatur & spiritus? Spiritus
enim est D E V S. Quamobrem fieri potest, valdeque credibile est,
si nos effervescere mundana tunc corpora celi novi & terra no-
va, ut D E V M ubique presentem & universa etiam corporalia
gubernant, per corpora que gestabimus, & quæ conspice-
mus, quaquaversum oculos duxerimus, clarissimam perfruuntate
videamus.*

Concludit demum Augustinus: *Ita quicunque spiri-
tualia illa lumina corporum nostrorum circumferemus, inco-
poreum D E V M omnia regentem, etiam per corpora contuebi-
mus. Quid dici posset clarius? Unus hic Antistes pro
populo spir-
tuale appel-
latur.*

Verum animi mei non erat, hæc judicem agere, aut lauer.

Cælum Lib. II. Caput XVI.

258

§. V.

Quæ omnia merito nos impellant, ut suis quisque oculis quotidie concionetur in hunc ferè modum: O mei oculi, avertite vos ab omnibus, quæ periculosa vobis aut noxia occurunt. *Adhuc enim modicum aliquantulángue, quæ venturæ est venit & non tardabit.* Tunc omnis voluptas saluberrimè jam subtrahit fenore millelmo redit; res creatas omnes in Deo videbitis. Ne quæso in falsas vos oblationes precipitate: Differre paullulum cupiditates vestras, & brevi Voluptatis Oceanum in cælo habebitis, in quo suauissimè natabitis æternum. O mei oculi, cavete dum evolatis, ne sicut columba seducamini! *Sant prata floribus picta, sunt agri segete copiosæ fertiles, qui invitant ut illuc pabulatum evolatis.* Attendite, cavete, latet anguis in herba, accipiter supernè volitans, in vos collineat. Dulce malum, sed grande incautus imminet. Quid vultu vide re, quod non licet habere? Fucata rerum species fallit, humana forma blanditur in mortem. Rex David hoc expertus est; idem mille alii experti sunt. Longè tutius est, penitus non videre noxia, quam videre caute. Oculi tunc verè cauti sunt, cum sancte clausi sunt.

*Heb. c. 10.
v. 37.*

Elias vates, primus Anachoretatus parens, cui prodomo specus erat, mox ut delicias caelestes summis velut labris gustavit, sensuum fenestras clausit, os, oculos, vultumque totum pallio cooperuit.

Silvanus Abbas, cum prolixus preces finisset, manus oculis opponens, sice eos allocutus est: O mei oculi, diem vobis negari permitte. Cladamus has valvas, que vix unquam sine periculo patent. Nihil est in Orbe terrarum, nihil est quod vobis dignum sit. Quidquid ostentat terra, modicum, vobis, nihil est ad cælum. In cælo magna, pulchra, æterna sunt. Illic abundabimus: Videlicet Deum.

*Matt. c. 5.
v. 8.*

Hic ego animi puritatem monstrabo: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum vidabunt.* Puritas animi pretium est ad æternum hoc spectaculum emendum. Huic Puritati obtinenda nihil coosultius, nec magis necessarium est, quæ omni mortalium voluptati promptissimè valericere, nam eam illic eum fenore millecuplo receptari voluptatibus longè maximis cumulabimur.

Hic grande quid dixero. Si tantis celi gaudiis, non nisi unica liceret diecula, vel horulæ frui, rectissime saperemus, si nihilominus complures annos rigidissimæ virtutis disciplinam amplexi asperissimum vitæ genus duceremus, ad unicam illam horulam obtinendam. Illud quod Augustinus in eam rem affirmatissime dixit, vel *l. 3. de libero milles inculcandum est: Tanta est, inquit, pulchritudo, & arb. c. 5. & juventutis lucis æternae, ut etiam si non liceret amplius in cæma- ult, mihi nere, quam unius dies mō. proper hoc solam innumerabiles pag. 299.* anni hujus vita plenæ delitius & circumfluentia temporalium bonorum recte meritoque contemnerentur. Non enim falso aut pravo affectu dictum est: *Quoniam melior est dies unius in atrio 2. Pet. c. 1. tuis super millia.* D. Beati mundo corde, ut per hoc effectu-

v. 4.

A bus: Vix quidquam habet gaudi finis luctu, nec mellis aliquid fine felle: Interim subviridis, vitreusque color, spes vita melioris non deest, solatur nos secutura felicitas, annos eternos in mente habemus, ita luctum gaudio mutandum non odiimus. Succeede tandem pellucidiissimi fontis crystallus, *Aqua viva, saliens in vitam eter.* *Iona. t. 4.
v. 14.* Hic crystallinus argenteusque fluvius sanguino-*v. 14.* lument turbidumque rivum extrudit. *Fluminis impetus p. fol. 45. v. 7.* latiscat civitatem.

Eo statim momento quo Deum aspiciemus, omne misericordiam ac calamitatum agmen evanescet. De hoc beatissimo Numinis aspectu oris sumus dicere. Exploratum est i. *Quid sit Dei Visio.* 2. *Visiōem Dei caput esse beatitudinis.* 3. In quo Dei visio consistat. 4. *Quid ab ea etiamnum excludat.* 5. *Quomodo ea fiat.* Restant explananda sexto loco. *Quomodo nos Dei Visio transformet in Deum.* Septimo. *Quid denique visiū sumus in Deo.* De postremis duobus nunc disseremus.

§. I.

Quod igitur sexto loco statuimus, est Quâ ratione nos Dei Visio in Deum transformet. Ab æterno illo Miraculo divinae formositatis, quæ prorsus infinita, inestimabilis, nihil sanè pulchritus est aut formosus ani. *Animâ mā beatâ, qua Deo tam similis, ut non possit esse cum beatâ nihil Deo major similitudo.* Sed num hoc satis aut capimus? *ut non pos- aut credimus?* Certe Theologorum illud exploratae ve- sit cù Dei ritatis censendum, quod illi his verbis enuntiant: *Beati major effi- tuto est summa & perfeccissima communicatio divinitatis, cuius mens beatâ est capax.* Quemadmodum vero virtus aquæ caliculus, in dolium vinum infusus, & colorem vini & odorem induit, sicutque planè vinum; sic prorsus Beati transformabuntur in Deum: *similes ei erunt, sicuti est.* Tanta enim inter Beatos omnes & Deum, erit conjunctio, tanta unio, ut Beati cuiusque anima in Deum, vultu in mare immensum se meritura- rabis, æternus.

Nos ipsis, obsecro, non nihil circumspiciamus, Non debet dum hic illi vita meliori preladimus. Heu quâ unius indequaque afflicti, quâ miseria cooperi, quâ deformati ærumnis & peccatis sumus, quâ perditæ vîrūsumus demur! *Velut umbra & larva obimus, semitorui premamus, ad mortem tendimus.* Verum inter miserrimam hanc, & illam felicissimam vitam unicum interest momentum, quod nos subito miseri & noxiis omnibus exoneratos, jam sapientia ornatos, jam divitiae & gaudiis plenos, jam bonis omnibus cumulatos super omnes reges velut Deos & Deo simillimos, ad sceptrum & diademam evenerit. Hoc Deus nobis in filio velut in prototypo monstravit. *Die Parasceves pendebat Dei filius in cruce ut latro, in d. ut eorum coryphaeus, nam latronum peperit medius, ab omni populo irritus, spinis operatus, tormentis undique confectus, viribus & sanguine exhaustus, ita & mortuus est inter mutuas hostium gratulations & applausos.* Post triduum hic ipse in trabe extinxetus ad vitam redit, paullò post vi suâ in æternum se libravit, calos penetravit, ad Patriam confessum summâ gloria receptus. Quales hæ vices, quâque subite mutationes: *È cruce in paradisum, è tumulo in calum. Ita solerit Deus;* hic Dei mos est, *pauperem honestare subiit.* *Ecccl. c. 11.* *Quod enim ostendit in filio, id in usu habet, & in nos 2. 23.* *mes fieri imaginis filii suu.* Quapropter non turbemur, obsecro, nec adest indignemur, et si jam sputis & probris, et si calcibus in nos clitis premamur: *Momento in dignitatem regiam assurgemus, transformabimur in Deum Visiōne Dei.*

§. II. Sept-

CAPVT XVI.

De Dei Visiōne plura explicantur: Maxime Quid in Deo visiū sumus.

Refert Isidorus, in Idumæa fluere fontem, quem Job nominant, quater anno uno colorem variare. Principiò quidem pulverulentus fuit ac turbidus: Dein purpuram induit, ut fanguinolentus censeri posse: Tertiò colorem prasinum ac viridem affumit: Deinde purus ac limpidus meat. Huic fonti non absimilis est humana vita; majorem partem limosa & turbida; nonnumquam sanguine infecta, & cruentis fluctu-

Cælum. Lib. II. Caput XVI.

§. II.

259

A indigni sunt; iucundum est oculos supplicis illorum

paſſere.

Quintū: Videbunt in D E O Beati divinæ providentiae, Divinae obſtupescendū ordinem. Ecclesiæ preces sunt veris providentiae: D E V S cuius providentia in ſuī diſpoſitione non fallit. Atque hanc ab Orbis incunabulis ad ultimum

diem deducitam ſeriem aeternæ Providentia Beati exaltatim videbunt. Hinc omnis omnia quæ unquam in Orbe tunc geraſtient non aliter, ac ſi ea

oculis ſpectarent. Id quod potiūm, ut divina

Jutitia universa ac ſingulis pateat, quæ ſcilicet iure

puniantur illi, premiis afficiantur iſti. Beatus Paulus ſe-

riam preceptionem ingerens. Nolite, inquit, ante tempus

judicare, quo adiſque veniat Dominus, qui & illuminabit ab-

condita tenebrarum, & maniſtabit conſilia cordium. Adeo-

que non exercitio ſolum actiones, ſed abditissimæ co-

gitationes & occultissimæ in agendo fines patebunt. In

B aperto erit & in oculis, quæ ratione divina hec provi-

denia ſingulos ſuavitatem invitat, potenter traxit; quia

ad ſalutem ſubſidia ſubministrat, quantis benefiis

ornat, quæ benigna ſuſtimet, quæ amanter

protexerit. Hæc damnati ſcient, multo magis Beati.

Itaque omnium populorum ac gentium, inquit totius

Orbis Historias ſic ſcient ac ſi cas tunc primum ante ſe

cernerent.

Sextū: Videbunt in D E O res creatas omnes prout

6. Res omnes crea-

toſt, quod in amplitudinem infinitam extendit, nullis claudendum terminis. In thea-

tro iſto ſpectabunt, quomodo D E V S in omnibus rebus

condit, & omnes in ipſo exiſtant, atque ab ipſo pen-

deant. Neque tantum res creatas omnes, ſed eorum ma-

gnitudinem, proportionem, pulchritudinem, naturam,

viam, vires, proprietates ac motum cernent. Hinc opus

non erit, ut Beati ad terræ globum descendant, inſta-

rationem elementorum, uitri. Tametsi neque hoc iis

negandū. Nam punc̄to temporis in terram ſc̄e p̄cipi-

ti volat̄ poterunt demittere, & velut in rem p̄ſen-

tem venire, divino interim ſpectu neutiquam amif-

ſo. Quemadmodum diaboli, licet extra Inferorum car-

ceres ſint, ſuos tamen Inferos ubique ſecum circumfe-

runt: Ita Calites ubiunque locorum ſint, aſpectu D E I

beati ſunt. Quæ Bernardus dilucidè conſirms: Vides Bern. I. 5.

Verbum (Beatus) & in Verbo, inquit, facta per Verbum. Nec de confid.

opus habet ex hi que facta ſunt, factoris notitiam mendicare.

c. 1. med.

Neque enim ut vel ipſa noverit, ad ipſa deſcendit, que ibi illa vi-

det, ubi longe melius ſunt quam in ſeipſi. Tantam porr̄dā

varietatem rerum conditarum D E V S eſc̄e voluit, non ut

ii genium libutio noſtro propitiaremus, ſed ut eis jam

beati cognosceremus, earumque opificem tanq̄d cumula-

tiū laudaremus. In hanc rerum conditarum noti-

tiā ſponte noſtrā naturali ferimur proclivitate, quam

Beatitudo liberaliſſimè ſaturabit.

D Abiſt h̄c anguſta & trepidia illa cogitatio, quæ ſibi

peruadeat fieri vix poſſe, ut infinitarū prope rerum ex-

ætior cognitione ob earum multitudinem, varietatem, di-

ſtantiam, & proprietates abſtrusissimas habeatur. Vanus

et ac puerilis hic metus. Nam lumen gloriae, ita ani-

num oculisque firnabit, ut Orbem universum cum

ii pland omnibus que Orbis continet, faciliter ſimil

ac ſuaviflmo intuitu cognofcant. Quemadmodum ei

qui in templo mediocriter amplio coniſit, omnia tem-

pli ornamenta in oculis ſunt: Ita Beati jam Orbis Do-

mini maximas minimas ſua ditionis partes inſpecta-

bunt. Eſt Theologis non nemo qui etiamna Dæmoni-

bus ea talia videri arbitretur. Si dæmonibus id conces-

ſum, quād magis D E I amicis?

Sed Moſes ſuo id exemplo conſirms. Hic Geneceos

facer Historicus, ita de Mundi opificio, dæque hominis

ac ceterorum animantium creatione ſcripſit, tanquam ſi

rerum omnium productioni p̄fentissimus adiuiſſe,

* Pellis
Amalibas
fui tabula,
in qua iupi-
ter res hu-
manas de-
scribere fin-
gebatur
Aug. 1.2.2.1.
Civit. Det
2.2. missa
Aug. 30.
Idem. de
ca. à pro
mort. c. 13.

7. Non fo-
lum que-
sunt crea-
tae, sed eorum
etiam mul-
ta que po-
tuerunt
creari.

8. Septimò: Videbunt in Deo Beati, non solum illa

omnia que unquam creata sunt, sed eorum etiam mul-
ta que creari potuerunt, non tamen omnia, sed plura

pauciora, prout quis sublimius super alia solum oc-
cupaverit. Potuerit Deus decem alios & ampliores

Mundos, potuerit centum, potuerit mille & plures

condere. Hos omnes & que hujus generis in infinitum

ab eum, in Deo videre, solum est Christi Servatoris. †

† Sola Christi anima videt in Deo scientiam Visionem omnes possibilis

creaturas. Ita etiam Christus videt omnes omnia tam Angelorum,

quam hominum cogitationes, que unquam fuerunt, sunt, & erant.

Vide Iacobum Granatum Theologum in 1. parte D. Thoma mihi

pagina 203.

§. III.

Synopsis
eorum, que-
tum in eis
a Se non in
etiam, Deus
enim, Iesus
seipsum to-
tum ex toto
videt, & co-
prehendit,

b. In parti-
culari & in-
dividuo, ut
loquuntur.

Psal. 15. si-
ne.

Alii ajunt
fuisse. Ego
thiopia. Ego
prius malum
ob causas.

V T autem ea omnia, que Beati visuri sunt in cælo,
summarum enuntiemus, en di toru hoc capite sy-
bati visuri nopsis. Videbant igitur in Deo beati cælestes, 1. Naturam
sæcùm cælo-
divinam & omnes Dei a perfections. 2. Omnia fidei &
a Se non in
divinorum librorum arcana. 3. Cælum omnesque cælestes,
etiam, Deus
enim, Iesus
seipsum to-
tum ex toto
videt, & co-
prehendit,

4. Aeternitatis carcerem, dam-
natos omnes, & singulorum tam malefactæ quam sup-
plicia. 5. Videbunt omnia divine Providentie decreta,
& totum Dei gubernacris regimen, res gestas Orbis
universas, historias omnes. 6. Totum orbis machinam,
cum rebus creatis omnibus & singulis; b. omnes condi-
tarum rerum proprietates & naturas. 7. Eorum etiam
plurima que creari potuerunt.

Atque hac non particulatum aut gradatim, sed simul
omnia, idque distinetè, clare, firmiter, facilimè ac suauissimè obiuri cernent in mirabili. Hinc eorum nul-
lus ab hac, quam diuinus divinitatis picturæ, ab hoc vi-
so in omnes aeternitates aveli poterit. Post decies cen-
tena millia, post centes centena millia, post milles mil-
lia millia annorum, hac visio tam recenti tantaque
voluptate perfundet omnes, quantæ perfuli sunt primo
omniū momentū. Immutabilis est voluptas cæli, quia
aeterna est. Delectationes in dexterâ tuâ usque in finem.

Hic velim efficacissimè sciamus omnem creaturam D
reum dulcedinem ad Creatorem collatam merum es-
se absinthium, & omnem reum conditum pulchri-
tudinem ac formam ad conditorem comparatam, me-
ram esse deformitatem, noctem merissimam.

Nec verò quidquam extra cælum tam melleæ volu-
ptatis est, quin demum in fel degeneret, velut genero-
rum vinum in acetum. Potentissima illa inter Arabia
reginas Saba, cum summa Salomonis sapientiam, or-
natissimum palatium, nobilissimam familiam, veni-
pries malum stitum ordinem recens ex itinere vidisset, in maxi-
mam admirationem rapta vix sui compos fuit. Si anno
integro ea omnia spectasset, rei novitas in familiaritatem,
admiratio in radium vertisset: voluerit demum
hæc regina & videre & audire alia, prioribus iam satu-
rata. Sic tandem omnis venustas & amoenitas in fami-
liarem contemptum transit; cuncta evilescent tempo-
re. Nihil evilescit in cælo; nullum illic fastidium, nulla

A nausea. Post decies millies centes millena millia anno-
rum tam nova tamque grata erit voluptas cæli, quam
fuit primo tempore puncto. Delectationes in dexterâ
Dei usque in finem, in omne ævum, in infinita sæculo-
rum secula.

Narrat Latienfis Abbas, beata Gertrudi Virginem *Ludovina*
facram à morte vivam, que mira pandebat de cælesti *Bloß. Monit.*
gloriâ. Cui Gertrudis sidentiis: Et unde, ait, hæc tibi *par. i. c. 14.*
omnia, quæ inter simplicissimas habebaris? Hinc ite à nobis dâ-
rum Virgo: Deum, inquit semel confixisse, est omnia *de Trinitate.*
didiicisse. Paucia, sed latissim dixit. Et verisimilum est, quod *tr.*
dixit: Erbeati Gregorii sensu, Non credendum est San-
ctos qui intus Claritatem Dei vident, aliquid foris esse
quod ignorent. Quod confirmans Augustinus: Beatus, *Aug. 1. 11.*
inquit, non est, nisi qui & habet omnia qua vult, & nihil *de Trinitate.*
male vult.

Hic non unam solum monstru virtutem ut haec-
nus, sed omnes: Humilitatem, Patientiam, Puritatem,
Charitatem arque Conformatitatem cum Dei volun-
tate. Simil illud cum Orbis Ecclesiastia proclamo: Non *Rom. 8. 18.*
sunt condigne passiones hujus temporis ad futuram gloriam,
qua revelabatur in nobis. Quidquid preclaris faciamus,
quidquid aperi perferamus, et si quod centes pre-
cationem iteremus, quotidie pane solo & aqua vici-
tus, et si quotidie corpus acerbissimis flagris castigemus,
et si facultates nostras omnes in stipem erogemus,
nos ipsos insuper obsequiis artissimis mancipemus;
etiamnum clam: Non sunt condigne passiones hujus
temporis ad futuram gloriam. Bono animo: patienter
& constanter. Paucis sepe passibus ad cælum itur.

CAPVT XVII.

Decimum quintum cæli gaudium, AETERNI- TAS Gaudiorum.

A ngelus Nazarethana Virgini salutem è cælo de-
ferens, exposuit quantum illa Regem suis esset
receptura viceribus, & vestitura in hominem. *Paries L. t. 1.*
filium, inquit, *v. 31. 32. 33.* Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur;
& dabit illi Dominus Deus sedem David Paries ejus. Atque *33.*
ut constaret de regni amplitudine ac diuturnitate sub-
junxit: Et regnabit in domo Iacob a eternum, & regni ejus
non erit finis. Quale regnum hoc, quod nullus temporum
aut locorum finibus circumcidatur? Plurima in Orbe
regna numeramus, nullum infinitum, aeternum nullum.

Adonibezeus rex Chananeus, cum ab Hebreo mil-
ite jam captus, & praefitis pedum ac manuum digitis,
prout meruerat, mutulatus esset, in has voces confitens
reus erupit: Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum *Indie. t. 1.*
summitibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias:
Sicut feci, ita reddidit mihi Deus. Proh superi, quod reges,
quorū regna? Sed horum nullum immortale, nullum fine
fine. Sunt tandem & reges & regna fatalis finis. *Cartular. c. 37.*

Darius Rex Persarum opulentissimus, copiosissimus
in Alexandrum Macedonem exercitus ducebat; in his
decem millia suorum numerabat, quos Persæ immor-
tales vocare soliti. Ubi jam immortales illi, ubi eorum
Rex Darius, ubi Darii regnum? Altis cincibus sepul-
tum, suo jam pridem fine contabuit. Suus est regnis
omnibus finis.

Solius Christi regnum ignorat finem. Angelus præ-
dixit: Et regni ejus non erit finis. De hoc aeternitatis beatissi-
ma regno jam plura.

§. I.

R egnum omne fluctuans & instabile.
Vt alta ventos semper excipiunt juga;

Imperia sic excelsa Fortuna obliacient.

Itaque occulitis sepe causis labuntur: & quæ domesti-
cis ste-

cis steterat bellis, quæ exterris regna, nullo impellen-
te ruunt. Sæpe inter fortunam ultimam & maximam
nihil intercessit.

Cyrus per annos triginta in magnâ gloriâ Rex Per-
sarum, finitimus deinde ac longinquis subactis, longius
eriam manus ad Scythas porrexit. Venit cum magno &
victore exercitu, sed à feminâ vincendus. Thamyris gen-
ti Scytharum præterat, & filium ad regni fines exterram
vim repulsum miserat: sed vicitus est, & infideli à Cy-
ro circumventus. Ergo ipsa molem regni ultimam ex-
civit, & animosè obviam se dedit, atque iisdem artibus
circumventum & clausum regem, copiæsque cecidit.
Ducenta milia Persarum erant. Clades ingens, nec sine
ludibrio. Caput mortuo Regi amputatum, quod Tha-
myris in utrem sanguine plenum meruit, & exprobravit:
Satia te sanguine, quo expleri nequisti.

¶ Regnum longâ mole fundatum ubi es? Rex Cyre
tor annos felix & victor ubi es? Quo fata & ordo re-
rum miserunt? A summis ad ima decidisti. Hic tuus, hic
regnui fuerat finis. Rex Christus cum suis regnabit in
eternum, & regni eius non erit finis. Ita si suis id vatici-
nus affirmans: Multiplicabitur ejus imperium, inquit, &
pa-
cis non erit finis: super solium David, & super regnum ejus sede-
bit, ut confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitia amo-
dæ, & usque in sempiternum. Hæc utique non Salomonem,
multò minus Roboam ejus filium, sed Christum re-
gem eternum commonitorum, Salomonis regnum qua-
dringentis annis floruit, demum in Babyloniam extin-
ctum est: & hujus regni erat finis.

Helvius Pertinax decimus octavus Romanorum Im-
perator, tribus solium mensibus diadema gessit: Siqui-
dem post inaugurationis diem exacto trimestri à mil-
tibus occisus est. In aliquod mortis solarium addita hæc
pictura. Stabat Helvius & calum, in eoque stellarum
unam tangebat, veluti jam vicinus superius, aut inter eos
relatus Rex Orbis Christus, cùm infantulus etiamnum
in grammæ eunis decumberet, stellam illustrissimam
non solùm tergit, sed cam in calo fixit, accedit, nutu
suo duxit, ire, stare jussit ut voluui, verè rex, verè siderum
Imperator, qui ut gentem humanam à morte vindica-
ret, in cruce mortuus, ipsum Solem atratum in exequias
ire præcepit. Cùmque Romanus Praef. Pontius Pilatus
interrogaret: Ergo Rex es tu? Affirmatissime respondit:
Rex sum ego. Hos ipsos titulos crux loquebatur: JESVS
Nazarenus Rex Iudeorum. Rex est Christus. Et regni
eius non erit finis. Et regnum ipsius omnibus dominabitur.

S. II.

Hoc Christi regnum immensum, sine limitibus, in-
finitum est. Omnia Orbis regna collimuntur &
terminos habent, suis clauduntur marginibus. De quo-
vis illorum ascendum: hucusque profert fines, nec
longius: hos limites, hac habet confinia regnum Ma-
cædonia, hac regnum Syria; hac regnum Ungaria, hac
Gallia, hac Bohemia, hac Polonia. De Filio Altissimi,
de Servatore Christo dixit Angelus: Et regni ejus non erit
finis.

Poëtarum princeps lue ingennitatis oblitus, ut Ro-
manis palpum venderet, sic olim cecinit:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono,

Imperium sine fine dedi.

Quid ais hic Maro? Regnum hoc quod sine fine datur,
in terra est, an in celo? Utique in terrâ. Etsi esset
in celo, Cælum & terra transibunt. Transibunt quæ fe-
cit ipse Deus, quantò citius quæ condidit Romulus?

Et ubinam nunc est Romanum sine fine imperium?
Fuit: olim fecit, olim celo caput exultit, floruit, Orbem
dominatu prestit. Fines imperii Romani Orbis & O-
ceanus, ut quidquid opportunum aut dignum vinci, vi-
cerit. Itaque terminos sibi fecit Orientem & Occasum,
exceptis locis inaccessis & inhabitatis, aut quibusdam

A habitatis quidem, sed ignobilioribus. Et ubi jam istud
tam amplum, admirandum imperium: Quæ vides.
Ubi qui promoverunt, & propagarunt? Periisse vides.
Illa ipsa rerum genitumque Domina, & falsò eterna
urbs, ubi est? Diruta, obruta, incensa, inundata; perit
non unâ morte; & ambitiosè hodie queritur, nec inven-
itur in suo solo.

Ego te Roma illa vetus & speciosa super omnes ul-
quam aut unquâ urbes non solùm non video, sed etiam
que fueris, quero. Quæ fueris? Imò, & ubi fueris? Et
quâciso, an non aliquando, Utrum fueris, queretur?
Non magis hoc mirum, si plura currant facula, quâm
nunc de Thebis Aegyptiis, aut Trojâ dubitari. Nam ha-
bet hoc ætas, ut primo formam tollat, tum rem, deni-
que famam & nomen auferat. Sicut Solem istum assi-
diè vel aliquæ nubes subducit, vel nox denique condit:
talis omnis hic splendor & felicitas rapitur aut evane-
scit. Omnia ista somnium, bulla, nibilum, si cum æter-
no & eternitate comparentur. O spes & res humanæ
quid estis? quid ictis? Nos ipsi quid sumus? quid imus? Post
aliquo annos futuri pulvis, umbra, nihil. Et regni nostri est
finis. Solùm Christi regnum extra omnes fines & limi-
tes est. Et regni ejus non erit finis.

Deus imperium filio suo sine fine dedit. Quod di-
vinus Psaltes luculentè vaticinatus: Dominabitur, inquit, Ps. 71. v. 8.
à mari usque ad mare, & à flamine usque ad terminos Orbis
terrarum. Nimirum à mari orientali Indico, ad Gaditanum
occidentale, & Jordane flumine, ubi Christus
concionari cœpit, usque ad Orbis terminos. Sed hoc
imperium in terra non tam finietur, quâm transferetur
ad illud cœlestis, quod omnem excludit finem: Regnum Psal. 144. v.
tuum (Domine JESV) regnum omnium seculorum, & do- 2. 13.
minatio tua in omni generatione & generatione. Habet, in-
quit Augustinus, mutationes regna terrena. Venier ille de Aug. rom.
quo dictum est: Et regni ejus non erit finis. 10. serm.
29. de verbis
Domini. 7.

¶ III.

Dominus regnabit in eternum, & in seculum seculi. Re- P. 10. v. 16.
ges Hebrei regnârunt quidem in domo Jacob, Regum
sed nequit quidem in eternum. De illorum quilibet affi-
mandum: Et regni ejus erat finis. Saul annis viginti sce-
ptrum tenuit, David annis quadraginta, Solomon pa-
riter quadraginta. Et regni eorum erat finis. Ab his Ro-
boam annis septendecim, Abia tribus, Asa quadraginta
ta unum, Josphat viginti quinque, Joram quinque,
Ochozias unum duxat acutum Rex fuit. Et regni ejus
erat finis. Post hos furia illa Athalia septem annis, Joas
quadraginta, Achaz sedecim, Ezchias inter optimos
censendus viginti novem, Manasses inter flagiosissi-
mos habendus quinquaginta quinque cum imperio
fuit. Tandem etiam, & regni illius erat finis. Sic Amon
annis duobus, Josias triginta unum, Joachaz tribus
solùm mensibus, nec pluribus Joachim dominatum re-
nuit. Alius ab eo ejusdem nominis annis undecim, to-
tidem rex Sedechias regnum administravit. Et regni ejus,
sicut & priorum, erat finis. Hi solùm Israëlis rempublicam
gesserunt: Reges Juda silentio præterimus. Quorum
omnium regna, in carcere Babylonicæ forrita fi-
nem, expirârunt.

Post potentissimum & quidem geminum Israëlis &
Juda regnum lacrymabilis fine extinctum, Duces potiri
sunt rerum, inter quos Zorobabel primus, a quo alii
tredecim magistratum ordine habuerunt. Sed & Du-
cum potestas cum Machabæis sepulta est. Regni horum
omnium erat finis.

Si ab Israëlis ad Romanum imperium transire li- Imperii &
bæat, eisdem regni fines videbimus. Julius Cæsar annis regni Ro-
quatuor diadema gessit. Augustus Imperator, quin- mani finis,
quaginta sex annis summo cum imperio fuit. Res rara,
& fine exemplum. Tiberius annos viginti duos, Caius tres
tantum, Claudius tredecim, totidem & Nero domi-
natus

natus est in Orbem. Et dominus ejus erat finis. Galba Imperator septem mensibus: Otho tribus solum, Virelius mensibus octo, Vespasianus annis novem, Titus biennio, Domitianus annis quindecim, Nerva unico, Trajanus novemdecim, Hadrianus viginti, Antoninus viginti duobus, Aurelius Verus annis quinquaginta imperavit. Ettamen imperii ejus, perinde ut ceterorum omnium, erat finis. Omittit longam ceterorum seriem, quos omnes regnandi finis solum dejecti.

Quid jam Romanos Pontifices enumerem, quorum plurimi annis paucis rei Christianæ prefuerunt. Primus Pontificum Petrus Apollonus annis viginti quinque imperii sacri clavum tenuit: Alii ab eo annum unum, duos, quatuor, plerumque patios: Quot autem Pontificum paucis solum mensibus, in diebus solum aliquot, rebus praesidebant: Sisinnius Pontifex dies viginti, Bonifacius VI. dies quindecim, Urbanus VII. dies duodecim, Leo XI. dies viginti sex, Valentinus dies tantummodo quatuor ad gubernacula sedit. Deus bone quam breve regnum, quam præcepis regni finis!

Ad Imperatores Romanos redeo. Superiori seculo Carolus V. Augustissimæ memoriae Imperator annis triginta octo Rempublicam Christianam gesit, Ferdinandus sex annis, Maximilianus II. duodecim, Rudolphus II. triginta quinque, Matthias octo. Ferdinandus II. anno jam duodecimo, quo hac scribo, summam rerum administrat. Verum enim ^{v. 10.} & regni horum etiam regum quos ipsi novimus, fuit, eritque finis. Nec Reges tantum, sed & regna suis quæque funeribus effuntrantur: Ubi nunc Hebraum Regnum, ubi Grecum, ubi Romanum, ubi Syrium & Aegyptium? funerata sunt, cineribus submersa sunt.

Ultimus Assyriorum Rex Sardanapalus, Medorum Aflyus, Periarum Darius, Macedonum Perseus, Romanorum Tarquinius, Judæorum Rex ultimus Heroes. Veteres Aegypti Thebas vix fama retinet: Centum Creta urbes vix retinet fides. Cadavera Carthaginensis, Numantia, Corinthi prisci viderunt & mirantur: Nos Athenarum, Spartæ, & tot illitrum urbium ignobiles ruinas. Regnum omnium horum erat finis. Regnum Christi immortale, sine fine, aeternum est. Dominus regnabit in aeternum, & ultra. Et regnum ipsius omnibus dominabitur.

§. IV.

Phil. 1.
Quod Deus
sui immuta-
bilis fine,
minit p. 248.
Exod. 6. 15.
v. 18.
Psal. 102.
v. 19.

Ferdinandus dixit Philo: Vide regionum integrarum & genitum mutaciones. Floruit quondam Grecia, sed Macedones abstulerunt ei potentiam. Postea Macedonia viguit opibus, sed divisa in plures portiones de Regionum bilitate est, donec omnino intexit. Ante res Macedonum & genitum mutatio- nes. Inclita fuerat Perianum felicitas: sed una dies tam ingenti regni finem attulit: & sic Persæ penes quos paulo ante fuerat imperii, sunt Parthorum provincia. Fuit & Aegypti olim per ampla magnificaque potentia, sed nubis in morem præterit eis felicitas. Quid Aethiopæ? Quid Carthago in Africa? Quid Pontici Reges? Quid Europa Asiaque, & ut compendio dicam, totus Orbis habitabili. Nonne more navis fulgue deoque actata marinis fluctibus, nunc secundis ventis, nunc adversis uitio? Nam verbum divinum choreas in orbem dicit, quod vulgus hominum fortunam nominat: Et cum perpetuò feratur per civitates, gentes, regionesque, res aliorum alii omnium omnibus tribuit, subinde variantibus apud singulos temporibus: Ut totus terrarum Orbis tanquam una civitas optimo Republica genere admittetur, populari regimine. Nihil igitur est in humanis rebus ac negotiis præter umbram auramque levissimam, sine mora prætervolantem: cuncti enim ultra citroque tanquam aestuaria. Omne regnum fluctuans & instabile, per omnium pomparum ac triumphorum

A seriem ad suum sibi sepulchrum choreas ducit. Suis rebus omnibus finis imminet. Regnabit Christus in eternum, & regni ejus non erit finis. Regnabimus cum Christo, si prius subesse cum illo etiam futinere dicimus. Beatus Paulus hoc ipsum acriter, inculcans: Si suffinemus, inquit, & conregnabimus. Quid, oro, suffit?

Duo sunt Christi regna. Primum quidem lignum ^{Quæ sunt} & inflavæ, sed aureum alterum & gemmeum. De ligno ^{duo Christi regna.} regno exp̄les cecin Hebraus P̄lates: Dicite in genit. ^{2. Tim. 1. 1.} bus, quia Dominus regnabit à ligno. Justinus Martyr arguit Judeos & convicit, quod voculam illam, à ligno, era- ferint. Pro testimonio dicit Prudentius vetus poëma:

Impleta sunt quæ concinit

David fideli carmine,

Dicens, In nationibus

Regnabit à ligno Deus.

Verè regnabit Christus à ligno, & factus pro nobis in ligno ^{Galat. 4. 1.} maledictum, ex altâ trabe jus dixit Orbi. Illum Iudea repudiat, nos amplectimur. Interim tamen fæpiscu- le querimus, acerbiorem vita fortem, & malis nostris parum toleranter illacrymamur. O Christiani! quid hoc agimus: Durat euanum lignum Christi regnum: Sed ne cadant animi, sequetur gemmeum. Si substinebi- ^{2. Tim. 1. 1.} mus, & conregnabimus. Subeas memoriam quod Duci- bus, Regibus, Imperatoribus quandoque contigit.

In venatum iit Maximilianus II. Imperator. Sequi debuit ex more suum dominium argentea supplex. Cùm autem via impeditores occurrerent, in his insu- per erraret, argenteum mensarium statu tempore ha- berinon poruit. Idecirco Cæsar scutellis partim testeis, partim lignea cibi fuerunt inferendi, cum præfatione, argenteas patinas brevi adfore, veller tantisper lignis non indignari. Idem hic monendi sumus: Regnum Christi nunc lignum toleremus, succeder aereum. Si suffinemus & conregnabimus.

Beatus Gregorius ad regnum Mundi generosè cal- ^{Greg. tom. 3. hom. 43.} candum, & ad lignum Christi regnum tranquille to- ^{in Euseb.} lerandum provocans: Vbiq; Mors, art, ubique lacus, ubi- fine, que deplorat; undique persecutum, undique amaritudinibus repletur: & tamen cœcum carnalis concupiscentia amaritudines ipsas amamus; fugientem Mundum sequimur, labi- tu inherebemus. Et quia labientem reire non possumus, cum ipso labitur quem cadentem tenemus. Aliquando nos Mundus de- lectione retraxit à Deo, nunc tanis plagiis plenus est, ut ipse nos jam Mundus mittat ad Deum. Penitare ergo quia nulla sunt, que temporaliter currunt. Finis temporalium ostendit, quam nihil sit, quod transire potuit. Casus rerum indicat, quia res transire, etiam tunc prope nihil fuit, cum stare videbatur. Hac sollicita consideratione penitare, in aeternitatis amore cor- figit.

§. V.

A Nno Christiano trecentesimo trigesimo sexto Constantinus Magnus Imperator filios suos Constantium, Constantium, & Constantem ad tabulam geographicam duxit, ubi digitum intendens: Tibi, aiebat, hoc regnum, hanc provinciam do Constantine: Tu vero Constanti, è meis regnis hoc & hoc casus. Tu vero Constantas, à me terras habero, quas simul loquente digito monstrabat. Quā in re Constantinus Pater non unique pietas illas in telâ vel ligno Provincias, non pista illa regnum nomina donavit, sed regna vera in imagine representata. Sic & Christus no- bīcum agit, immensum illud sine fine regnum com- monstrat, brevi possidendum: Id tamen nondum possi- demus, sed velut in ligno relata pictum apicimus. Nos autem adeo infantes sumus, ut de his ipsi picturæ particulis acerimè digadiemur: Terram quæ celi ru- diffissima est adumbratio, avidè ac anxiè inter nos parti- mur; terrena voluptes rapimus, veræ Beatitudinis obliti.

0 infan.

O infantissimi mortales, quid inanis hæc & minuta se-
stamini? Non hæc regna, sed solum lineamenta sunt
illius regni quod finem non habebit. Quidquid extra
celum est pœcum est, leve ac momentaneum est. Non
hæc vilia thesauri, non regna, non voluptates sunt, sed
thesaurorum, sed volupatum ac regnum umbræ sunt
meritisimæ.

Philon eruditio nem hæc iterum in sillo: Quid alia
est corporis, nonne somnia sunt, inquit? nonne pulchri-
tudo momentanea pone prius marcescit, quam floreat?
Sanitas incerta infirmitatibus obnoxia? robur morbis
expugnabile per occasiones plurimas? Sossum integ-
ritas humoribus viciois facile corrumpitur? Jam quan-
ta sit in rebus externis obscuritas quis nescit? Ingentes
opæ saepe una dies abstulit: Multi honoratissimi antea
victis rerum vicibus in contemptum venerunt cum
ignominia: Imperia regum maxima brevi tempore
momento subversa sunt. Fidem meis verbis astruit
Dionysius in Corinþo quondam tyrannus Sicilia, mox
pulsus & Corinthum profugus, litterator factus est tanto
Principe. Attestatur & Cœfus Rex Lydiae ditissimus
regum; qui sparsus se delecturum Perlarum potentiam
non modò proprium regnum amisit, sed & ipse virus
in potestatem hostium redactus minimum absuit quin
exureretur. Testantur de hujusmodi somniis non singu-
li tantum, sed civitates, gentes, regiones Græcia, Bar-
baria, insularum continentisq[ue] incole, Europa, Afia,
Ortens, Occidens. Nihil enim usq[ue]am permanet sibi.

Solum Christi regnum immortale, infinitum, im-
mutabile, æternum est, tali in perpetuum vivent, & apud
Dominum est merces eorum. De v s jam olim promisit:
Gaudib[us] & exultabib[us], usque in sempiternum in his qua ego
creo. Sic semper cum Domino erimus. Præcipuum Beatu-
rum gaudium ex eo nascitur, quod sciat Beatitudinem
fore sempiternam: scit præcipua damnatorum affli-
tior est, quod videant tormenta sua fore perpetua.
Mors damnatorum non absolvit, vita Beatorum fini-
ti non potest. Cum enim lumen glorie non possit ex-
tingui, certe Beato[rum] que ex eo necessariò sequitur,
non poterit amitti.

§. VI.

Quid ergo, inquit Anselmus, per multa vagaris ho-
muncio, & bona corpori tuo, tuoque animo
quæris? Si pulchritudo & forma delectat; Fulgebuntu-
s[us] Sol in regno Patris. Si velocitas, si vires & libe-
tas; erunt similes Angelis Dei. Si vita sana & immor-
talis, tali in perpetuum vivent, & salus eorum à Domino. Si
satietas sine tristio; Satiebuntur cum apparuerit gloria
Dei. Si deliciarum abundantia; Inebriabuntur ab ubertate
domini Dei. Si Musica non desatura suavitatis; concentus
Angelorum nullo sospicetur luctu. Si omnium voluptu-
tum copia; Torrente volupsum suis porabit Dei. Si
Sapientia; Ex ipso Sapientia fonte, quantum volent,
haerit. Si Amicitia; Mutuus erit omnium amor,
Dei & Beatos, beati Dei ardenter amabunt. Si
concordia; Cor unum & anima una, voluntas una
omnium erit divina voluntatis sententia. Si potestas;
omnia cum Deo suo poterunt, rerum omnium Domini-
ni. Si honores & divitiae; Dei fideles seruos supra
multa constitut, & honorificabit illos, ut ubi p[ro]f[ect]us est,
sunt & ministri ejus. Si vera securitas; Præcipitata est
mors in sempiternum:

Immensa est, finēs, potentia celi

Non habet.

Tunc consummatum habebunt plenūque bonum
fortis humanæ, cum calcato omni malo in interiore
illum æternitatis finum venerint. Tunc juvabit inter-
fida ipsa vagantem divitium pavimenta ridere, & to-
tam cum auro suo terram: non illud tantum dico, quod

agegit, & signandus moneta dedit, sed & illud quod
in occulto servavit posterorum avitit.

Augustinus animo in altum evectus. Quanta erit illa Ang. tom. 5.
felicitas, inquit, ubi nullum erit malum, nullum latet bonum, L. 2. de Ci-
racalitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus. Quoniam 2. var. 3.
tunc non erit ulla necessitas, sed plena, certa, secura, semper 2. 3.
seculi, na felicitas. Iste finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine 2. 3.
videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigacione laudabitur.

O vere maximum sabbatum non habens risperat! ibi vaca-
bimus & videbimus: videbimus & amabimus, amabimus &
laudabimus. Ecce quod erit in fine, sine fine. Nam quis aliis no-
b[is] est finis, nisi perenne ad regnum, cuius nullus est finis? Hac 10. tom.
est regne sempiterni, sine fine erit requies ista; sine fine erit 8. in 1. p. 93.
gaudium hoc. sine fine erit incorruptio. Vitam eternam habebis, 8. in 1. p. 93.
requiem qui non habet finem. Quanto labore digna est requies,
qua non habet finem? Nemo ex vobis, inquit Bernardus, pat-
ern. aliquam requiem aut letitiam suscitetur eorum, qui ab 2. de Sandis
omni penitus molestia liberi recorunt annos suis in dulcedine 2. 3.
an[gu]l[us] sue; letantur pro diebus, quibus humiliati sunt, annis
quibus viderunt mala; cum iucunda aspiratione, & mira ja-
cunditate considerant pericula quæ evaserunt, labores quos per-
tulerunt, certaniam que vicerunt.

Hanc ipsam Beatitudinis eternitatem Chrysostomus, Chrys. tom.
velut antitonus suscipiens: Cogita, inquit, quantum sit ani- 4. hom. 6.
mam illuc pergentem, nequam finem bonorum illorum ex- in c. 4. ad
pectare, neque mutationem; quin potius incrementum, & vi- Hebrews 11.
tam finem non habentem, & vitam omni periculo liberam, ab omni morore & cura alienari, plenam gaudiis & mille bonis.
Porro idem aureus Orator proprietate admirabilis rem
oculis subiectis: Nunc, inquit, quenadmodum in utero
puellus, sic in Mando vivimus, multis interclusi angustiis, ven-
tricis, facili, nec fulgorem neque claritatem corrumperit. Sic est
omnino. Aeternitatem magis, magisque in dies proxima-
mus, & retum nostrarum minimè fatigentes eternitum.
Eho, evigilate justi, imminet eternitas. Ille jam appa-
riuit in carne, inquit Gregorius, qui electos suos adscribit in Greg. hom.
eternitate. 8. in Evang.

§. VII.

Ecclesiastes oculos humanos ad eternitatem eri- Eccles. c. II.
gens: si, ait, cedideris lignum ad Austrum, aut ad Aquilo- v. 3.
num, in quocunque loco cedideris, ibi erit. Si ad iratum judi-
cium corrueris, ibi erit: si in desperatorum flammas, ibi
manebit: si in diabolorum catervas, ibi manebit: si ad
Austrum & celi divitias, ibi erit, ibi manebit. Aeterni-
tatem suppliciorum, eternitas regnum respondet: ut-
raque sine fine, sine omni termino.

Cum Absalon notus ab impiate regius juvenis,
germanum fratrem Ammonem jam temulemum super
mensam jugulasset, de parentis maximo lucretu hæc Reg. c. 13.
gum facti affirmant: Luxit ergo David filium suum cunctis 2. 37. ad.
diebus. Quid obsecro lucretum tam inauditum in om- matis die-
nem regis vitam obsumavit? Nihil certè aliud quam Cur David
horribilis ille lapsus in eternitatis precipitum. Sanctissi- mortem
mus Rex David Ammonem ebitum occisum ad Aqui- Ammonis
lonem, & ad eternas flammas corruisse conjectabat, filii sui
Hinc ille inauditus lucretus: Hinc idem Hebreus rex Da- tantum la-
vid jam mori vicinus Salomonis filio: hanc ipsam eternitatem
alitissime infixus: Si quiesceris Dominum, in 2. Paral.
quit, iuveneris: si autem dereliqueris eum, projiciet & in eternum. c. 2. 8. v. 9.

Ismenias Thebanus vir sapiens legationem patriæ **Elizanias**
causâ ad Perlarum Regem suscepit. Hunc tribunus 1. var. hisp.
militum Titraultes, ex officio ad Regem deducturus;
Verum, inquit, à Thebane hospe, lex est apud Per- c. 21.
las recepta, ut qui in conspectum Regis venerit, non
prius sermonem cum eo conferat, quam eum adora-
verit. Quod si ergo luceat eum adire, perages quod lex
jubet. Ismenias: Duc, inquit, & Regi me sitte. Cum-
que jam eò ventum esset, annulum legatus quem gesta-
verat, dixit detractum clam abiecit ad regios pedes,
& mox

unde præcipitatus est Angelus. Attendite mortales; hostis offert ponum, ut rapiat paradisum; terram cum auro suo ingerit, ut subtrahat cælum; voluptates non durarunt obturavit, ut auferat æternas; honoris fumum venalem habet, ut adimat immortalitatis gemmam. Attendite, quibus Beatoitudo est cordi. Revera omnes beatuissimas illas cæli voluptates tanti extinxerunt, ut longe paratus malleum mori illies, quam vel minimam cælestium deliciarum particulam perdere. Quid nos torpidi & stupidi? Cælum totum perdimus; & adhuc, velut pñreneti, ridemus. Attendite, obsecro, attendite, quibus æternitas est cordi.

Verum hoc denique ex animi mei sententia censeo:
Pænè nihil esse dictum; quidquid tandem de æternita-

Aug. 10. 10. te dixerimus. Verissimè dixit Augustinus: *Forum quod
serm. 64. dicebarum, nihil est ad illam vitam quā vivemus quidem, qui
cap. 9. mutuū salvi sumus. Eternitatis annulus acquiri potest, estimari
pug. 92. non potest. Pretrum illius effugit omnem sermonem,*

*Et ideo dicitur: Aeternitas ut beatus Dionysius loquitur, est omnia ab
eternitate nullis Oratores verbis, nullis Diale-
ctici argumentis, nullis Arithmetici numeris, nec ullis
Geometrae dimensionibus comprehendere queint.*

D. Dionysij,
d. de divinis
Nominibus
cap. 10.
Aeternitas ut beatus Dionylius loquitur, exum exorum est,
quod non interit, sed eodem modo semper se habet. Aeternitas,
Interminabilis vita tota simul & perfecta possit.
Aeternitas circulus est, cuius centrum est SEMPER, cir-
cumfractus. Non enim est in aliis, sed in se ipso.

108 cap. 31. **Gregorius Magnus in illud Jobi: Quis mihi tribuat ad-**
cumferentia Nostri Qui Yah Am. Quamdiu ergo durabit
Eternitas? Semper. Quando finierit? Nostri Qui Yah Am.
Hanc igitur vitam nunquam finiendam desideremus.

Gregorius Maginus in Iudic. Jobi: *Quis ministeri tribuat ad-
versarii? 35. iudicem, ut desiderium meum audiat Omnipotens? Vera postu-
lacio, l. 22. inquit, non in oris est vocibus, sed in cogitationibus cor-
poris, cap. 13. die Valentinores, namque noce, erit fieri.*

miss. p. 814. dis. Valentiorum namque voces apud secretestimas aures D E R
non faciunt verba nostra, sed affecta. Eternam enim vitam
si ore petimus, nec tamen corde desideramus, clamantes taceamus;
si verbo desideramus ex corde, etiam cum ore conticefimus.
18thom. 27. tacentes clamamus. Quod si mens refra appetit quod demul-
t. in Eoung. cens. prius biquid dolet. Sic, sic per amarum poculam con-
sensionis pervenitur ad gaudium salutis.

Hac omnia melliflui scriptoris vocibus consigno:
Den. lib. de Verissimè dixit Bernardus: Profecit ad cor suum reddit, qui
Anima omnes cordis motus in uno Aeternitatis desiderio figit.
t. 17. initio.

EPILOGVS.

R Eum optimus David Beatitudinem stitientem ap-
petens : *Regnum tuum, inquit, regnum omnium sa-*
lorum. Quid nos, quid regna nostra sunt? Omnis regia
potestas paucis annis, in modo diebus sepe pauculis con-
cluditur. Quod *Hebreus* Sapiens signat dixit. *Suis spa-*
tis transiunt universa. Ponamus hominum alicui hanc
fieri gratiam. Angelus cum evehat in altissimum mon-
tem, & singula tam Orbis regna, quām varias regno-
rum voluptes monstrat: ad singulorum contempla-
tionem nū apius hic homo responderit, quām illud Ec-
clesiastae : *Suis spatīs transiunt universa.* Amplissimum
Hispaniarum regnum monstratur? Dicat spectator:
Transiunt universa, ergo & istud transibit. Regnum
Galliarum ostenditur? Iterum dicat: Transiunt uni-
versa. Regna Poloniae, Sveciae, Danie proponuntur?
Transiunt universa: Ergo & ista. Si & Japoniorum
regnum digito notetur. Dicendum idem: Transiunt
universa. Sinarum etiam regnum designatur? Transi-
ent universa. Quod si etiam diversas Orbis voluptes
oculis subiicitur, dicātur: Hic potatur, hic luditur, hic
salutatur: Transiunt universa. Hic auctiopia & pifac-
tiones: Hic ludicra decurssiones, hic Musica suavissima,
hic iucundae venationes, hic tripludia & armata saltationes,
& hic convivia & epulaciones sunt. Idem ad singu-
la repetendum: Transiunt universa, transiunt dum
loquimur, dum ea contemplamur transiunt. Regnum

Tom. I.

A Christi, regnum omnium seculorum. O Regnum verè beatum, ô verè turum regnum, quod pro pessimo habet aeternitatem, quod pro hereditate omnigenam præber voluptam. Dominus regnabit in eternum, & ultra. Exod. c. 15.

Caflianus refert eos qui olim ad cenobii disciplinam recipi cupivissent, prius non receptos; quam decem aut pluribus diebus, ad fores monasterii excubantes, patientia, submissionis ac perseverantiae singulare speculantur. c. 3. men dedidunt. His ad omnium genua se provolvere, probris omnium & injuriis oneratae legis erat. Nec alter patet aditus ad ceteros, nisi qui rigidissimum hoc experimentum placide tulisset. Ei qui forre injuriarum minus perferens fuisse, mox occinebatur: Abi, ò bone, abi, unde venisti. Ad nostras leges impatientia tua non quadrat.

Hoc experimenti genus tam juri, quam præsæ reli-
gionis consuetudini conformancum erat. Liceat hic à
minimis argumentari ad illa summa. Si ad vitam asper-
rimam per hac prolalia cundum: ad vitam volupuo-
fissimam ut ingressus pareat, quam stricta jure toleran-
tia exigetur? Si tante molis fuit recipi cœnobio, quanç
majoris erit admitti celo? Quisquis igitur calum serio
desideria, tironem te cogita, experimentis mille inspi-
cendum: Ad omnium pedes, si fas, te abjicito, & venisse
te fecito ad injurias omnium perferendas. Calum aliter
non obtinetur: hic ingressus est. Coronidis loco has præceptio-
nem quinque præceptiunculas animo, velim, affigamus. nes quinq

I. Tot millia, in dō tot centena millia quotidie moriuntur, & ad aeternitatem transiunt. Ex his, cheu, quod Iudei, Turce, idololatri, quorū mali Christiani cœlo excedunt? Quapropter, ut Augustinus monet: *Damna Augusti 10. 8. in P. 10.* *nos quip- tu aeternitatem animo impri- manus.*

Nostra omnis vita aeternitatis est prolatum. Qui in
exitu vita juxta cali perdit, in omnes aeternitates calum
perdidit. Ante omnia viam spatiosem & voluptriam,
quam multi calcant, caveamus. Viâ Crucis aet  ibi-
mus tutissimi.

III. Quādam ē dictis melioribus insculpēda sunt
menti: Qualia sunt: Vanitas vātitatum, & omnia va-
nitas. Hoc vita nostrā congruit. Veritas veritatum, &
omnia veritas. Hoc Dēi iudicio. Voluptas voluptratum,
& omnia voluptas. Hoc calo. Āternitas āternitatum,
& omnis āternitas. Hoc statui futuro. Quisquis jam fe-
ctus es, audi: Momentum est quod hic delectat, sed
eternum quod illic cruciat. Tu erte & canta, quisquis
am arctumofus es: Momentum est quod hic cruciat,
et eternum quod illic delectat.

I. Vita cuique unica est, a qua brevissima. De vita discessisti? nemini concessum redire, commissos eres jam serum est corriger, jam omni paenitentia annulla est. Beatitudinis premio semel excidisti? Et cum est: aeternum perire. Scienti supremi iudicis Et irrevocabilis. Isaías Propheta adiciones suas omnes *1sa. cap. 6, 6.* hoc proscus epilogo clausit: *Vermis corum non morietur, vers. 24.* et *ignis eorum non extinguetur.* Omnibus de Cælo dictis an ego clausulam appono: *Gloria eorum non coramperet;* *Beatitudo illorum non finietur.* *Ibimus in Eclæs. c. 12.* *omnem eternitatem nostræ.* *Ibimus, in modo imus in superemam vers. 5.* inferam.

V. Nunc quidem inter Cælum & Orcum mediū statuimus. Cautè gradiamur: Hæc itur ad voluptates, sed viâ trucis: Istæ tendit ad crucem, sed viâ voluntatis. O statores attendite, quâ viâ & quâ catis. Illuc placeat eis, ubi placet & manere.

Si quis militum munitissimam simul & opulentissimam urbem occupare posset, siueque facete; alia tamen via non patet; quam per illamplum foraminis quod densa emittitur, miles vero dicat: Profectus non potest per hunc canalem irreperere: meis ergo vestibus reo, quas cano & madore periderem. Alius sese pet

hanc cloacam inferat, ego vestes servabo siccas & interbras, vestibus parco. O militum omnium ignavissime, o stultissime omnium mortalium! Tu occasionem hanc negligas, ut vestibus parcas? et si vestes tuæ sunt holofricæ, sint aureæ, sint gemmis distinctæ, iis tamen minime parcendum, cum preda tam opima & nobilis invitat. Urbem occupas? His vestibus meliores, & una divitias summas, summan tibi gloriam paris.

O Christiani, nos tales sumus milites, simillima nobiscum ratio est. Cælum occupare licet: Spolia hic amplissima referre nemini negatum: sed rependum est subinde per foramen arctius, per canalem angustiorem. Nos modò connitamur, trahi possumus. In eo sumus est, ut nos ipsi nobis imperemus. Prava consuetudo coercenda est, vis aliqua inferenda corpori; & angusta viarum facile perpetuantur. Hic nos ignaviores nescio an stultiores milites, illud fatum objicimus: *Parendum vesti, indulendum corpori.* Itane? Servanda vestis, & negligendum cælum? Ut bene sit carni, perdam Beatitudinem? Quid, obsecro, tot milliones hominum exclusit cælo? Una & unica haec causa: Pepercerunt vesti, nimium indulserunt corpori. Quisquis indaganda veritatis studio laboras, vivus ad inferos abi, & damnatorum singulos examina, quid ipsos eò dejecerit. Pares maxima respondebit: *Pepercimus vesti, plus aquo indulsum carni.* Hæc labes nostra, hac infania nostra est ex-

A trema: malumus cælum non acquirere, quam carnem asperius habere; *Vesti parcimus:* Malumus Beatitudinem negligere, quam corpori aut prava voluntati vim inferte: ita nimis, siccas & integras servamus vestes, & totum perdimus cælum. Sed quæso, tu ille ipse qui *Legendo vivus subiisti Tartarum ad quaestione citatus damnatus,* nunc eriam in cælum evola, & interroga singulos Beatorum, quid illos eò exeret. Respondebunt omnes: Non pepercimus vesti, nil indulsum corpori, supplicio in carnem tractavimus asperrime. Videte Stephanum, Bartholomæum, Laurentium; vide et omnes alios, quam illi suis vestibus non pepercerint.

Tu si niles es, & statutus non es, per hunc canalem, per foramen hoc quantumvis arctius, per hanc cloacam quantumcumque fordidam, promptissimus inserpes, modò cælum occupes, modò in illam Beatorum civitatem penetres. Vestes quas urbis illius desiderio destruxisti, & quidquid demum contempstisti, Numinis amore recipies, recipies fenore infinito.

Ut hec altius insculpantur animo, te, mi optime Lector, extremum hinc alloquor, sed Hieronymi versibus: *Quapropter mones, & stens gemensque contesor, ut dum alio loco alius Mandream currimus, non pariter Christum velimus habere & secundum; sed pro brevibus & caducis, aeterna succedant;* *et cum quotidie (secundum corpus loquor) præmoriamur, in ceteris non nos perpetuos existimemus, ut possimus esse perpetui.*

FINIS LIBRORVM DE COELO.

Ad majorem Dei gloriam.

ZODIA.